

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**BAĞLANMA STİLLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİ
DOYUMU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
DİLA SOĞANCI

Danışman
Yrd. Doç. Dr. İtir TARI CÖMERT

İstanbul – Haziran 2017

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

...Psikoloji...Anabilim/Anasanat Dalı Klinik Psikoloji Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisiDila Sağançlı..... tarafından hazırlanan
“.....Bağlanma Stillerinin Romantik İlişkiler
.....Dayumu Üzerindeki Etkisi.....”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 09/09/2017

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Hır Tani Cömert
Danışman: Talih Sultan Üniv. Psikoloji ABD Öğr. Üyesi
menmet

Jüri Üyesi: Pınar Ural Adın
Halıs Üniv. Bilgi ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yasar Yaman
Halıs Üniv. Eğitim ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi:
.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi:
.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

.....
.....
.....
.....

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Bu araştırmada bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumunu üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde, bilgi ve tecrübesiyle beni yönlendiren, araştırmanın her aşamasında bana destek veren, hoşgörü sağlayan ve motivasyonumu yükselten ve değerli görüş ve önerilerini esirgemeyen değerli hocam, tez danışmanım; Yrd. Doç. Dr. İtir TARI CÖMERT'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Lisans eğitimimden bu yana desteğini hep hissettiğim ve bu süreçte yoğunluğuna rağmen bana zaman ayıran, yardımını esirgemeyen değerli hocam; Yrd. Doç. Dr. Kürşad DEMİRUTKU'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Beni yetiştirebilmek için türlü fedakârlıklar yapıp hayatım boyunca her zaman yanımda olan, bana destek veren, eğitim hayatım boyunca her zaman arkamda hissettiğim maddi ve manevi desteklerini hiç esirgemeyen ve haklarını hiçbir şekilde ödeyemeyeceğim başta babam Tuğrul SOĞANCI'ya, annem Sermin SOĞANCI'ya, ağabeyim Fırat SOĞANCI'ya ve adını buraya yazamadığım tüm aileme sonsuz teşekkür eder, sevgilerimi sunarım.

Ayrıca araştırma sürecinde yanımda olan, destek veren tüm arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum.

İstanbul, 2017

Dila SOĞANCI

GENEL BİLGİLER

Ad Soyadı : Dila Soğancı
Ana Bilim Dalı : Psikoloji
Programı : Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. İtir Tarı Cömert
Tez Türü : Yüksek Lisans – Haziran 2017

BAĞLANMA STİLLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 100 kadın ve 100 erkek olmak üzere toplam 200 romantik ilişkisi olan yetişkin oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri I (YİYE I)” ve “İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ)” ile toplanmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Gruplu değişkenler arasındaki ilişki ki-kare analizi ile test edilmiştir. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında, Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, bağlanma stili ile romantik ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. İlişki doyumu düzeyinin belirleyicisi olarak kaygı ve kaçınma ile arasındaki ilişkinin güçlü olduğu görülmüştür. Bağlanma stilinin ilişki doyumuna etkisi incelendiğinde kaçınma düzeyinin ilişki doyumu düzeyini azalttığı saptanmıştır. Güvenli bağlanma stiline sahip yetişkinlerin romantik ilişki doyumunun puanları kayıtsız bağlanma stiline sahip kişilerin ilişki doyumu puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Saplantılı bağlanma stiline sahip

yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanları, kayıtsız bağlanma stiline sahip yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Güvenli ve saplantılı bağlanma stiline sahip yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanları incelendiğinde, korkulu bağlanma stiline sahip yetişkinlerin romantik ilişki puanından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bağlanma stilleri ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi sonucu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kaygı bağlanma stili ile ilişki süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu çalışma kapsamında ele alınan diğer değişkenler ile ilişki doyumu arasındaki ilişkilere dair bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma Stili, Romantik İlişki Doyum, Romantik İlişki

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Dila Soğancı
Field : Psychology
Program : Clinical Psychology
Supervisor : Yrd. Doç. Dr. İtir Tarı Cömert
Degree Awarded and Date : Master – June 2017

EFFECT OF ATTACHMENT STYLES ON ROMANTIC RELATIONSHIP SATISFACTION

ABSTRACT

The main purpose of this study is to examine the effect of attachment styles on romantic relationship satisfaction. The sample of the research consists of a total of 200 adults, being 100 females and 100 males, who had romantic relationships. The data of the study were collected by means of “Experiences in Close Relationships (ECR)” and “Relationship Assessment Scale (RAS)”.

The data obtained in the study were analysed using SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Windows 22.0 program. Number, percentage, mean, average and standard deviation were used as descriptive statistical methods in the evaluation of the data. The relationship between grouped variables was tested by chi-square analysis. T-test was used for the comparison of quantitative continuous data between two independent groups whereas; one-way Anova test was used for the comparison of quantitative continuous data between more than two independent groups. The Scheffe test was used as a complementary post-hoc analysis to determine the differences following the Anova test.

According to the results of the research, a significant relationship was found between attachment style and romantic relationship satisfaction. The relationship between anxiety and avoidance was found to be stronger as a determinant of the level of relationship satisfaction. When the effect of the attachment style on the relationship satisfaction was examined, it was determined that the level of avoidance decreased the level of relationship satisfaction. The scores of romantic relationship satisfaction of adults with a secure attachment style were found to be higher than the relationship satisfaction scores of those with an indifferent attachment style. The romantic relationship satisfaction scores of adults with the obsessive attachment style

were found to be higher than the romantic relationship satisfaction scores of the adults with the indifferent attachment style. When the romantic relationship satisfaction scores of adults with a secure and obsessive attachment style were examined, it was found that adults with fearful attachment style had higher romantic relationship scores. The result of examining the relationship between attachment styles and relationship satisfaction was found to be statistically significant. A statistically significant difference was found between anxiety attachment style dimension and duration of relationship. Findings related to the relationship between other variables and relationship satisfactions discussed in this study were discussed in the related literature.

Key Words: Attachment Style, Romantic Relationship Satisfaction, Romantic Relationship

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	1
1.2. Problem Cümlesi	1
1.3. Alt Problemler	1
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Varsayımlar	3
1.6. Sınırlılıklar	3
1.7. Tanımlar	4
1.7.1. Bağlanma	4
1.7.2. Romantik İlişki	4
1.7.3. İlişki Doyumu	4
2. KURAMSAL TEMEL BİLGİLER VE İLGİLİ LİTERATÜR	5
2.1. Bağlanma	5
2.2. Bebeklikte ve Çocuklukta Bağlanma Stilleri	15
2.2.1. Güvenli Bağlanan Bebekler	16
2.2.2. Güvensiz Kaygılı / Kararsız Bağlanan Bebekler	16
2.2.3. Güvensiz Kaçınmacı Bağlanan Bebekler	17
2.3. Ergenlik Döneminde Bağlanma	18
2.4. Yetişkin Bağlanma Stilleri	20
2.4.1. Güvenli Bağlanma Stili	21
2.4.2. Saplantılı Bağlanma Stili	21
2.4.3. Kayıtsız Bağlanma Stili	21
2.4.4. Korkulu Bağlanma Stili	22
2.5. Romantik İlişki	23
2.6. Bağlanma Stili ve Romantik İlişki Doyumu	27
2.7. Bağlanma Stili Konusunda Yapılan Araştırmalar	35

2.8.	Romantik İlişki Doyumu Konusunda Yapılan Araştırmalar.....	38
3.	YÖNTEM.....	40
3.1.	Araştırmanın Modeli.....	40
3.2.	Çalışma Grubu.....	40
3.3.	Veri Toplama Araçları.....	43
3.3.1.	Kişisel Bilgi Formu.....	43
3.3.2.	Yakın İlişkilerde Yaşayış Envanteri (YİYE).....	44
3.3.3.	İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ).....	45
3.4.	İşlem.....	45
4.	BULGULAR ve YORUMLAR.....	47
5.	TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER.....	67
5.1.	Çalışmanın Güçlü ve Zayıf Yönleri.....	75
5.2.	Öneriler.....	75
	KAYNAKÇA.....	77
	EKLER.....	86
	EK 1:Kişisel Bilgi Formu.....	86
	EK 2:Bağlanma Stili Ölçeği.....	87
	EK 3:İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ).....	89
	ÖZGEÇMİŞ.....	91

TABLO LİSTESİ

TABLO 1: BAĞLANMA DAVRANIŞI ÖZELLİKLERİ.....	22
TABLO 2:DÖRTLÜ BAĞLANMA MODELİ (BARTHOLOMEW VE HOROWITZ, 1991).....	29
TABLO 3:ÇALIŞMA GRUBUNA AİT DEMOGRAFİK BULGULARIN DAĞILIMI	41
TABLO 4:ÇALIŞMA GRUBUNA AİT MESLEK DEMOGRAFİK BULGULARIN DAĞILIMI....	42
TABLO5:ÇALIŞMA GRUBUNA AİT ROMANTİK İLİŞKİ DEMOGRAFİK BULGULARIN DAĞILIMI	43
TABLO 6:BAĞLANMA STİLLERİ ORTALAMASI	47
TABLO 7:ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUNA AİT BULGULAR.....	47
TABLO 8:BAĞLANMA STİLİ GRUPLARININ DAĞILIMI	48
TABLO 9:ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMU, KAYGI VE KAÇINMA ARASINDA KORELASYON İLİŞKİSİ.....	48
TABLO 10:BAĞLANMA STİLLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMU ÜZERİNE ETKİSİ.....	49
TABLO11:BAĞLANMA STİLİ GRUPLARINA GÖRE ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMU ORTALAMALARI	49
TABLO 12:YAŞ İLE BAĞLANMA STİLİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	50
TABLO 13:CİNSİYET İLE BAĞLANMA STİLİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	51
TABLO 14: BİRLİKTELİK SÜRESİ İLE BAĞLANMA STİLİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	51
TABLO 15:KAÇINCI BİRLİKTELİK OLDUĞU İLE BAĞLANMA STİLİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	52
TABLO 16:EĞİTİM DÜZEYİ İLE BAĞLANMA STİLİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	53
TABLO 17:MESLEK İLE BAĞLANMA STİLİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	54
TABLO 18:PARTNER MESLEK İLE BAĞLANMA STİLİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	55
TABLO 19:BAĞLANMA STİLLERİNİN BİRLİKTELİK SÜRESİNE GÖRE ORTALAMALARI	56
TABLO 20:BAĞLANMA STİLLERİNİN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE ORTALAMALARI.....	57
TABLO21:BAĞLANMA STİLLERİNİN KAÇINCI BİRLİKTELİK OLDUĞUNA GÖRE ORTALAMALARI	58
TABLO 22:BAĞLANMA STİLLERİNİN YAŞA GÖRE ORTALAMALARI.....	58
TABLO 23:BAĞLANMA STİLLERİNİN CİNSİYETE GÖRE ORTALAMALARI	59
TABLO24:ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUNUN BİRLİKTELİK SÜRESİNE GÖRE ORTALAMALARI	59
TABLO 25:BAĞLANMA STİLLERİNİN MESLEĞE GÖRE ORTALAMALARI	60
TABLO 26:BAĞLANMA STİLLERİNİN PARTNER MESLEĞİNE GÖRE ORTALAMALARI...	61
TABLO 27:ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUNUN CİNSİYETE GÖRE ORTALAMALARINA DAİR BULGULAR	62
TABLO 28:ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUNUN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE ORTALAMALARI	63
TABLO 29:ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUNUN KAÇINCI BİRLİKTELİK OLDUĞUNA GÖRE ORTALAMALARI	63
TABLO 30:ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUNUN MESLEĞE GÖRE ORTALAMALARI	64
TABLO31:ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUNUN PARTNER MESLEĞİNE GÖRE ORTALAMALARI	65
TABLO 32:ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUNUN YAŞA GÖRE ORTALAMALARI.....	65

ŞEKİL LİSTESİ

ŞEKİL 1:BAĞLANMANIN TANIMLAYICI YÖNLERİ 9

KISALTMALAR

DSÖ :	Dünya Sağlık Örgütü
YİYE :	Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri
İDÖ :	İlişki Doyumu Ölçeği
SPSS :	Statistical Package for Social Sciences
Akt. :	Aktaran
Ark. :	Arkadaş

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler ele alınmış daha sonra da araştırmanın önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve araştırmanın başlıca temel kavramlarına dair tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı romantik ilişki içinde olan bireylerde bağlanma stillerinin ilişkiye yaptıkları yatırımı etkileyip etkilemediğini bulmaktır. Bağlanma stilleri ile ilgili yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır fakat, romantik ilişkilere olan etkisi ile ilgili alanda çeşitli boşluklar mevcuttur. Mevcut araştırmanın hedefi, ilişki yaşayan yetişkinlerin çocukluk dönemi bağlanma stillerini belirlemek ve bağlanma stillerinin ilişki doyumunu ne derecede etkilediğini ortaya koymaktır. Bu hedef doğrultusunda, problem cümlesi ve alt problemler belirlenmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Yetişkinlik döneminde ilişki içerisinde bulunan kişilerin, çocukluk dönemi bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerinde etkisi var mıdır?

1.3. Alt Problemler

1. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu ile kaygı ve kaçınma bağlanma boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerinde bir etkisi bulunmakta mıdır?
3. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin cinsiyetlerinin bağlanma stillerine etkisi bulunmakta mıdır?

4. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişkilerinin birliktelik suresi ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin yaşadıkları mevcut ilişkinin, kaçıncı romantik ilişkisi olduğu ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin eğitim dizeyi ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
7. Araştırmaya katılan kişilerin meslekleri ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?
8. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin partnerlerinin meslekleri ile sahip oldukları bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
9. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin bağlanma stilleri alt boyutları ile romantik ilişki birliktelik suresi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
10. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin bağlanma stilleri alt boyutları ile eğitim seviyesi arasında bir ilişki var mıdır?
11. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin bağlanma stilleri alt boyutları ile mevcut ilişkinin katılımcıların kaçıncı romantik ilişkisi olduğu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
12. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin bağlanma stilleri alt boyutları ile meslekleri ve partnerinin meslekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
13. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin bağlanma stilleri alt boyutları ile yaşı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
14. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin bağlanma stilleri alt boyutları ile cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
15. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumunu ile birliktelik suresi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
16. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumunu ile eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
17. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumunu ile katılımcının mevcut ilişkisinin, kaçıncı birlikteliği olduğuyla arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

18. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu ile mesleği ve partnerinin mesleği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
19. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu ile yaşı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
20. Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu ile cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bireyler yaşam boyu birbirleri ile iletişim ve etkileşim halindedirler. Gerek ev yaşantısı gerekse sosyal yaşantılarında çevresinde bulunan kişiler ile bir bağ kurarlar. Yaşamlarının ilk anında kurulan çeşitli bağlanma stilleri, kişinin ileri yıllarda yaşayacağı ilişkileri hatırı sayılır bir şekilde etkilemektedir. Ebeveynlerin, bağlanma stillerinin oluşturduğu bu önemli dönemdeki tutumu ve yaklaşımları oldukça önemlidir.

Kişinin ebeveynleri ile arasında nasıl bir bağlanma stili geliştirdiğini bilmesi ve romantik ilişkilerinde bu bağlanma stilinin ne derecede etkili olduğunu bilmesi de ilişki doyumu açısından önemli bir faktördür. Kişilerin öz farkındalık kazanması ve bu durum konusunda bilinçlenmesi, kurdukları ilişkileri ve ileriki dönemde çocuk sahibi olduklarında çocuklarıyla da ilişkilerini daha kaliteli yaşamalarına olanak sağlayacaktır.

1.5. Varsayımlar

1. Bu araştırmada yetişkinlerin ölçekleri doldururken objektif ve içten cevaplar verdiği varsayılmaktadır.
2. Ölçeklerde bulunan soruların hedeflenen şekilde açık ve net olarak katılımcılardan tarafından anlaşıldığı varsayılmaktadır.
3. Araştırmaya katılan yetişkinlerin verilen ölçekleri doldururken kendi arzuları doğrultusunda katılım sağladıkları varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Bu araştırmaya katılan katılımcıların romantik ilişki süreleri belirli bir aralıkla sınırlandırılmamıştır.
2. Araştırmada incelenen bağlanma stilleri Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
3. Araştırmada incelenen romantik ilişki doyumu düzeyi İlişki Doyumu Ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

4. Katılımcıların kendilerine verilen ölçekleri doldurdukları mekânlarda çevreden, gürültüden ve diğer uyaranlardan izole bir ortam sağlanamamıştır.

1.7. Tanımlar

1.7.1. Bağlanma: Bowlby bağlanmayı insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlamıştır (Bowlby, 1973, akt. Morsümbül, Çok, 2011).

1.7.2. Romantik İlişki: Aşk ile ilgili olarak, “taahhüt, ilgi, sorumluluk, saygı, algılama, bilişsel etkinliğin devre dışı bırakılması, kalıcı bağımlılık, sevilen kişiye bedenen duyarlı tepki” gibi çeşitli tanımlar veriliyor (Atak, Tastan, 2012, akt. Çakı, Asfuroğlu ve Erbaş, 2015).

1.7.3. İlişki Doyumu: Hawkins (1968) ilişki doyumunu bireyin ilişkiye yönelik mutluluk, memnuniyet ve tatmin duygularının öznel bir değerlendirmesi olarak tanımlar (Yüceol, 2016).

2. KURAMSAL TEMEL BİLGİLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Bağlanma

İnsan canlısı yaşamı boyunca farklı dönemlerde değişim gösteren bağlanma stillerine sahip olmaktadır. Bunlardan en önemlisi, bebeğin annesiyle geliştirdiği zorunlu fizyolojik bağıdır. Bu bağ, doğum sırasında göbek kordonunun kesilmesiyle fizyolojik olarak sonlandırılmış gibi gözükse de, bebeğin anneyi emmesiyle duygusal olarak devam eder. Dolayısıyla bebeğin ilk bağ kurduğu ve ilk sosyalleşme davranışını yönelttiği kişi annedir. Bununla beraber anneye kurulan bağ dışında, büyümeye devam ettikçe ikinci ebeveyn ve akrabaları, arkadaş çevresi, sosyal çevresi ve partnerleri ile bağ kurmaya başlar. Doğumla başlayan bu bağlanma süreci, kişilerin ileriki yaşamlarında kuracakları normal veya romantik ilişkilerinde nasıl bir tutum sergileyeceklerini belirleyen önemli bir göstergedir.

Bowlby'nin 1950 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) çağrısı ile yaptığı bir konuşmada, annelerinden erken dönemde ayrılan erkek çocuklarında, ergenlik ve yetişkinlik dönemi yaşanan suçluluk duygusunun arttığını belirtmiştir. Bowlby, bu söyleminden sonra, çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişkinin üzerinde durmuştur. Bowlby, 1944 yılında "kırk dört çocuk hırsız: kişilikleri ve yaşamları" başlığı altında bir makale yayınlamıştır. Bu makaleden sonra DSÖ, bebeğin ilk üç yılının çok önemli olduğu, yaşanabilecek anne yoksunluğunun fiziksel ve ruhsal açılarından hasta edebileceği yönünde bir bildiri yayınlamıştır (Soysal ve ark., 2005).

Bowlby (1980) bağlanmayı, çocuğun korku duyduğu anda birincil bakım veren kişi ile etkileşim içinde olmak, yakın bir temas ihtiyacı için duyulan arzu şeklinde tanımlamıştır. Bowlby'nin bağlanma teorisinde, insanlar doğdukları andan itibaren onlara bakmaya ve onları korumaya istek duyan, birincil bakım veren kişi sayesinde yaşamını sürdürmektedirler. Yeni doğan bir bebek emme, ağlama, izleme,

gülümseme ve dokunma davranışları sergileyerek, birincil bakım aldığı kişi ile etkileşim içinde olur (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011). Bowlby'nin bebeğin bağlanma davranışı örüntülerini araştırmasının temeli anne yoksunluğuna dayanmaktadır (Hazan ve Shaver, 1994). Bu davranış örüntüleri bebeğin doğduğu andan itibaren içsel olarak sergilediği davranışlardır. Bu davranış örüntüleri sayesinde bebek, birincil bakım veren kişiyle arasında bir bağ oluşturmaya başlar. Gelişimsel süreçlere bakıldığında; 8-12 hafta arasındaki bebekler, birincil bakım veren kişinin davranışlarına göre hareketlenmeye başlamaktadır. Bu dönemde çevresindeki kişileri ayırt edebilme becerisi yoktur. 8-12 hafta ile 6 aya kadar olan gelişimsel süreçte bağlanmanın temelleri çocuk ve birincil bakım veren kişi arasında oluşmaya başlar. Diğer bir gelişimsel süreçte çocuk, birincil bakım veren kişiyi diğer kişilerden ayırt etmeye başlar. Bu dönem 6-24 ay arası gerçekleşmekte olup, bağlanma stiline oluştuğu dönemdir. Bağlanma teorisini oluşturan üç faktör bulunmaktadır. Bunlar: a) İnsanlar bağlanmayı kolaylaştıracak içsel davranışlarla doğar, b) Kurulan yakınlığın devamlılığı, diğer kişinin yakınlık ihtiyacını gerçekleştirilmesine neden olur, c) Çocuğun yaşadığı olumlu ya da olumsuz deneyimler, dış dünyayı anlamlandırmasına neden olmaktadır (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011). Bowlby bağlanmayı, beşikten mezara kadar süren ve yaşam boyu devam eden bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bebeklik döneminde oluşan bağlanma stili ve zihinsel temsiller değişikliğe uğramadan, ergenlik ve yetişkinlikte de benzerlik göstererek devam ettiğini belirtmiştir (Bowlby, 1973).

Bowlby, bağlanma stilini dört evrede incelemiştir:

Evre 1: Figürün Sınırlı Ayrımıyla Yönelim ve Sinyaller: Doğumla başlayan bu evre 8-12 haftaya kadar görülür. Bebek çevresindeki kişilere karşı birtakım davranışlar sergiler (gülümseme, göz ucuyla izleme, yönelme, kavrama-ulaşma). İşitsel ya da kokusal uyarıcılar sayesinde kişileri birbirlerinden ayırt etmeye başlar (Bowlby, 2012).

Evre 2: Bir veya Birden Fazla Ayrı Figüre Yönelme ve Yöneltilen Sinyaller: On ikinci haftadan itibaren başlayan bu evre altıncı aya kadar devam etmektedir. Bebek Evre 1'deki gibi çevresindeki kişilere birtakım davranışlar sergiler. Bu evrede birincil bakım veren kişiyi ayırt etmeye başlar (Bowlby, 2012).

Evre 3: Sinyallerin Yanı Sıra Lokomasyon Aracılığıyla Ayrı Bir Figüre Yakınlığın Korunması: Altıncı aydan itibaren başlayan bu süreç 2-3 yaşına kadar devamlılık gösterir. Bebek bu dönemde birincil bakım veren kişiyi güvenlik üssü olarak görür ve bakım veren kişiyle birlikte çevreyi keşif davranışları oluşturur (Bowlby, 2012).

Evre 4: Karşılıklı İlişkinin Biçimlenmesi: Bu evrede bebek birincil bakım veren kişinin davranış örüntülerine göre kendi davranışlarını şekillendirebilir (Ainsworth, 1969). Partnerliğe dayanan ikili ilişki kurma bu evrede oluşmaya başlamakta olup, bebek bu evrede birincil bakım veren kişinin duygu ve ihtiyaçlarını kabul etmeye başlamaktadır (Bowlby, 2012).

Bağlanma stilinin özellikleri:

- a) Özellik (Specifity): Kişiler bağlanma davranış örüntüsünü belirli kişilere sergiler. Bu kişileri tercih etme nedenleri de bellidir (Atik, 2013). Bu, bebeklikte bağ kurulan kişilerde bulunan özelliklere karşı duyulan bir ilgi olarak açıklanmaktadır.
- b) Süre (Duration): Bağlanma doğumla başlayan bir süreç olup, yaşam boyu devamlılık ve farklılıklar göstermektedir (Atik, 2013). Kişi yaşamı boyunca farklı stillerde ve farklı kişilerle birtakım ilişkiler içerisinde. Bu ilişkilerin bazıları devamlılık gösterse de bazıları sonlanabilir.
- c) Duyguların İlişkisi: Kişilerin bağlandıkları insanlarla aralarında duygusal bir bağ oluşmaktadır. Oluşan bu bağ yaşam boyu kurulan diğer bağlanma-davranış örüntüsüyle benzerlik göstermektedir. Birincil bakım veren kişi ve çocuk arasında kurulan bağın benzeri, âşık olunca kurulan bağ ile benzerlik göstermektedir. Bağlanılan kişiyi kaybetmek yaşamın her döneminde acı, üzüntü ve kaygı verici bir durumdur (Atik, 2013).
- d) Ontogenetic (Ontogeny): Doğumdan itibaren oluşan bağlanma modeli dokuz aya kadar süreklilik gösterir. Bebek, bu dönemde ne kadar çok kişiyle bağlanma yaşarsa, ileriki dönemlerinde o kadar kişiyle bağlanma davranışı oluşturur (Atik, 2013).
- e) Öğrenme: Çocuk kurduğu bağlar sayesinde tanıdıkları kişileri tanımadıkları kişilerden ayırabilir. Ödül ve cezadan bağımsız olarak

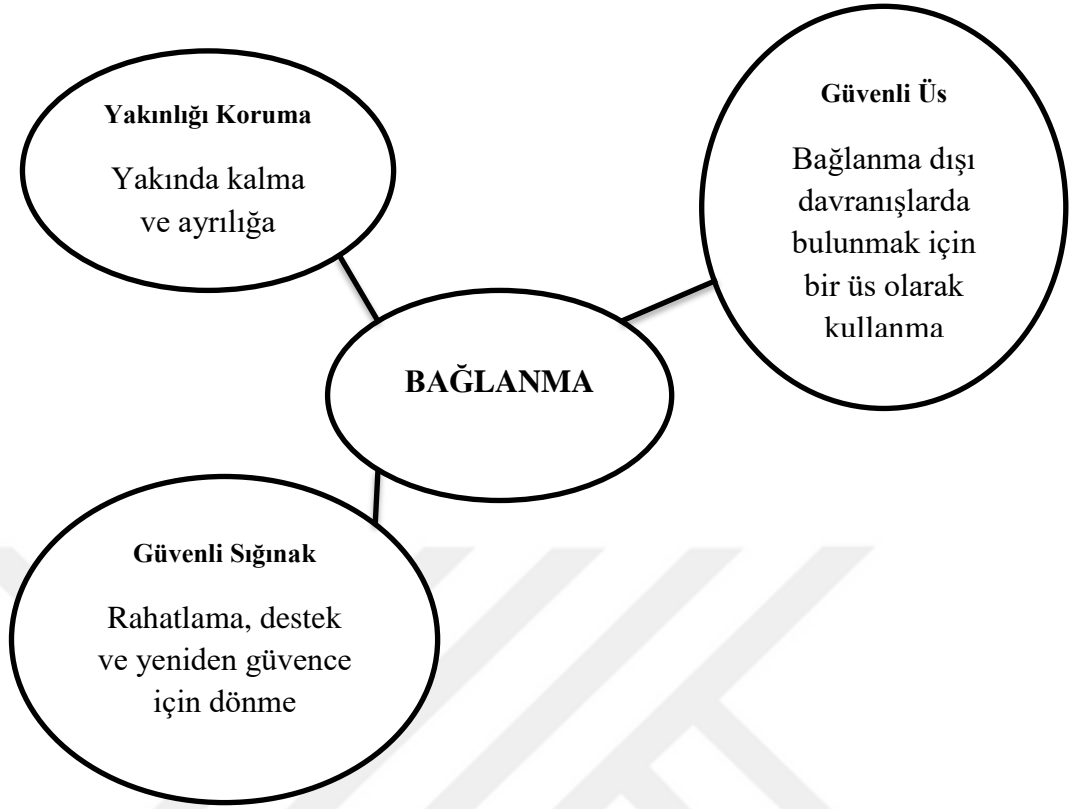
çalışan bağlanma modelinde, sürekli ceza verilen bir çocuk da bağlanma yaşayabilir (Atik, 2013).

- f) Organizasyon (Organization): Bağlanma davranışı ile çocuk kendisi ve çevresi için aklında dünyayı temsil eden düşünce yapıları bulundurmaya başlar (Atik, 2013).
- g) Biyolojik İşlev (Biological Function): Tüm memelilerde var olan bağlanma davranışının temelinde kendini güvende hissetme bulunmaktadır (Atik, 2013).

Bowlby'nin bebeğin bağlanma davranışı örüntülerini araştırmasının temeli anne yoksunluğuna dayanmaktadır. Uzun yıllar çocuklarda incelediği bağlanma davranışlarında, bakım veren kişiden ayrılan ve bakım evine verilen çocukları gözlemlemiştir. Yapılan gözlem sonucunda, ayrılmalara karşı verilen tepkilerin benzer olduğu görülmüştür. Ayrılma karşısında çocukların verdiği tepkiler belirli bir sıra izlemektedir. İlk olarak çocukların ağlama davranışı sergilemektedir, buna ayrılma durumuna karşı yapılan "protesto" da denilmektedir. Bu davranışın ardından umutsuzluk duygusu gelmektedir. Arkasından gelen davranış örüntüsü edilgenlik yani pasifliktir ve bununla beraber üzüntünün yaşanmasına eşlik eden umutsuzluk gelmektedir. Son evre olan üçüncü evre, duygusal kopma olarak gözlemlenmiştir (Hazan ve Shaver, 1994).

Birincil bakım veren kişi yoksunluğuna bakıldığında, çocukların verdiği diğer bir tepki ise, kısa süreli yaşanan ayrılıklarda da uzun süreli etkilerin var olmasıdır. Protesto aşamasındayken birincil bakım veren kişiyle bir araya gelen çocukların, kaybetme kaygılarını daha yüksek yaşadığı görülmüştür. Çocuklar fiziksel temas kurmak istemekte ve bir daha ayrılmama güvencesi sağlamak için daha fazla çaba göstermektedirler. Umutsuzluk evresindeki tamamlayıp bir araya gelen çocukların, başta birincil bakım veren kişiden kaçınma davranışı sergilediği görülmüştür. Birincil bakım veren kişiyle zaman geçirdikçe temas kurmaya ve rahatlamaya başlamaktadırlar. Çocukların, birincil bakım veren kişiye karşı verdikleri tüm bu tepkiler, duruma alışılması için oluşan normal tepkiler olarak görülmektedir. Umutsuz evresindeki çocukların sessiz ve edilgen davranışlar sergilemesinin nedeni, oluşan durumun düzelmesine verilen bir zaman olduğu düşünülebilir. Rutin olarak kurulan yakınlığın sürdürülebilmesi gibi yaşanan uzun ayrılıklara verilen tepkiler de bağlanma stilini yansıtır (Hazan ve Shaver, 1994) (Şekil-1).

Şekil 1:Bağlanmanın Tanımlayıcı Yönleri

Çocuğun korku yaşadığı bir durumda birincil bakım veren kişi tarafından sakinleştirilebilmesi bağlanmanın temel noktalarından bir tanesidir. Çocuklar doğduğu andan itibaren belli becerileri öğrenene kadar yetersizlerdir ve çocukların bakım alma ihtiyaçları bulunmaktadır. Gelişimsel olarak bakıldığında, fizyolojik ihtiyaçların karşılanabilmesi kadar duygusal ihtiyaçların da karşılanabilmesi çocuk için önemlidir. Duygusal ihtiyaçlardan olan sevgi, güven, yakınlık ve ilgi çocuğun bağlanma stilinin oluşumunda etkilidir. Bu dönemde oluşan bağlanma stilinin, ileriki yaşlarda sergilenen ilişkisel davranış örüntülerine bir temel oluşturduğu düşünülebilir. Çocuğun doğduğu andan itibaren birincil bakım veren kişi ile oluşturduğu bir davranış ritüelinin temelinde bağlanma stili bulunmaktadır. Çocuğun ağlama davranışı birincil bakım veren kişiyle yakınlık kurmasını sağlar. Çocuğa birincil bakımı veren kişi ile tekrarlanan etkileşimlerde, birincil bakımı veren kişi çocukların beklentilerini öğrenip buna göre davranışlar sergilemeye başlar. Zihinsel temsiller bu etkileşimlerin tekrarıyla oluşmaya başlar ve benlik, bağlanma stilleri ile kendin oluşturmaya devam eder. Bowlby (1989), oluşan zihinsel temsillere “içsel çalışan modeller” terimini kullanmıştır (Hazan ve Shaver, 1994).

İçsel çalışan model, çocuğun birincil bakım veren kişiye duyduğu güven ve duygusal ihtiyaçların sağlanması ile oluşmaya başlamaktadır. Bu yaşlarda oluşmaya başlayan bağlanma stili, diğer kişilerle kurulan ilişkilerin aynası olmaktadır. Çocuklar bu ilişkiler sayesinde kendi iç dünyalarını tanımaya başlar. Yaşanılan bu duygusal durum, benliğin güvenilir, sevimli olarak anlamlandırılmasına yol açar. Bunun yanı sıra, birincil bakım veren kişinin tutarsız ve reddedici davranışları benliği sevimsiz, güvenilmez olarak algılanmasına yol açar (Cassidy, 1999).

Bunun yanı sıra, Ainsworth (1989) bağlanmayı tanımlarken, duygusal bir bağın oluşumundan ve bu bağın sürdürülebilmesinden, çocuğun, birincil bakım veren kişiyle oluşturduğu yakınlığı sürdürme ihtiyacından bahsetmektedir.

Bartholomew (1990) bağlanma kuramını açıklarken, çocukluk döneminde kurulan bağlanma stilinin, kişinin yetişkinlikteki ilişkilerini etkileyebileceği üzerinde durmuştur.

Campos ve ark. (1984)'na göre, çocuklar ihtiyaç duydukları yakınlık oluşumunu sağlamak ve bunu devam ettirebilmek için, birincil bakım veren kişiye karşı ağlama, gülme ve bakma davranışı sergilemeye başlar. Bu davranışları sergileyen çocuğa, birincil bakım veren kişinin bu davranışların farkında olarak, tutarlı ve sürekli bir şekilde karşılık vermesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Birincil bakım veren kişi tutarlı bir şekilde ve çocuğun ihtiyacını, çocuk davranış sergilediği an gerçekleştirebiliyorsa, çocuk ve birincil bakım veren kişi arasında olumlu bir bağ oluşmaktadır. Bebek ve bakım veren kişi arasında oluşan bağ yani maternal bağlanma, bebeğin sağlıklı büyümesini ve gelişimini etkileyen faktörlerden biridir. Bebeğin yaşadığı ilk bağlanma, ileriki yaşlarında kuracağı ilişkilerin temelini oluşturmaktadır. Bebek ve bakım veren kişi arasında yeterli bir bağlanma oluşamamışsa, bebek gelişim sürecinde fiziksel, zihinsel, sosyal, emosyonel sorun ve dil gelişimi sorunu yaşamaktadır. Maternal bağlanmanın oluşmadığı durumda bebekte, ihmal ve istismar açısından risk faktörü bulunmaktadır (Bowlby, 1965; Caye ve ark., 1992; Muller, 1994; Muller, 1996; Tilokskulchai ve ark., 2002 akt. Kavlak ve Şirin, 2009). Maternal bağlanma zamanla gelişen bir durumdur. Anne-bebek arasında oluşan bağlanma süreci gebelikle başlar ve doğum, postpartum periyodu olarak devam eder. Postpartum periyodunda, anne-bebek arasında kurulan iletişim ve temas maternal bağlanmayı olumlu yönde desteklemektedir (Ard, 2000;

Tilokskulchai ve ark., 2002 akt. Kavlak ve Şirin, 2009). Bağlanma stili, kişinin gelecek yaşamında ilişkilerin kurulabilmesi ve sürdürülmesinden, iş ortağı seçimine kadar yaşamın her alanını etkilemektedir. Kurulan bağlanma stili şekli, yaşanan her türlü ilişkide güçlü, güçsüz yanlarımızı keşfetmemizi sağlamaktadır (Collins ve Allard, 2001).

Bowlby'nin bağlanma kuramı için yaptığı çalışmalardan sonra, Ainsworth ve arkadaşları (1978) tarafından yaptıkları çalışmalarda “garip durum” diye adlandırılan, çocuk ile birincil bakım veren kişinin arasında kurulan bağlanmanın öne çıkan üç temel esası olduğunu belirtmişlerdir. Bu üç unsur birincil bakım veren kişinin tutarlı olarak ilgili, tutarlı olarak ilgisiz ya da tutarsız olması esas alınarak oluşturulmuştur. Çocuk ve bakım veren kişi arasındaki bağlanma sistemini etkinleştirmeye yönelik oluşturulan ve bakım veren kişiyle bu üç unsur sınırında tekrarlanan bir bağlanma görülmesi, garip durum gözlemleri olarak adlandırılmaktadır. Birincil bakım veren kişiden ayrıldığındaki davranışların izlenmesi adına, çocuğun ilgisini çekebilecek bir takım objeler bulunmaktadır. Ainsworth, yakınlık oluşturma, güvenli üs, güvenilir yer arama gibi davranışların gözlemlenebilmesini bu araştırmada amaç edinmiştir. Her bir çocuk birbirinden farklı bağlanma stiline sahip olmasına rağmen, bütün çocuklar belirli bir sınırdan reddetme, çaresizlik ve ayrılma tepkilerini sergilemişlerdir (Hazan ve Shaver, 1987). Bağlanma yapısını değerlendirirken en güvenilir metot olarak yüz yüze görüşme tekniği kullanılmaktadır. George ve arkadaşlarının 1985 yılında geliştirdiği Erişkin Bağlanma Görüşmesi, yaygın olarak kullanılan bir görüşme tekniğidir. Bu görüşmenin amacı çocuklarda görülen bağlanma stillerinin yetişkinlerden farkını anlayabilmektir (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011). Bu görüşmenin süresi yaklaşık bir buçuk saat olup, görüşülen kişilerden ebeveyn ilişkilerine dair yapılan tanımlardan kendine uygun olanını seçmeleri ve ebeveynlerinin davranışları hakkında fikir oluşturmaları beklenmektedir. Kişinin ebeveynleriyle etkileşimlerinin incelenmesi de bu görüşme içinde yapılmaktadır. Ebeveyn ile erken ilişkinin anlamlandırılabilmesi için oluşturulmuş beş sürekli ölçek ve kişinin şuan ki duygusal değerlendirmesini anlayabilmek için oluşturulmuş on iki ölçek üzerinden yapılan bir uygulamadır. Bu kullanılan ölçeklerin sonucunda erişkin bağlanma görüşmesi sayesinde kişinin güvensiz, saplantılı veya kayıtsız bağlanma stillerinin varlığından söz edilmiştir (Mikulincer ve ark., 2002). Bu görüşmenin amacı, yetişkin kişilerin

zihinlerinde kendileri ve diğer insanlarla ilgili düşünce yapılarını anlayabilmektir. Veri sonuçlarına bakıldığında, güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin kendilerine dair stressiz oldukları ve diğer insanları destekledikleri düşüncesi ortaya çıkarken, kaçınan bağlanma stiline sahip kişilerin de kendilerine dair stressiz oldukları ve diğer insanları destekleyici davranışlarının olmadığı düşüncesine sahip oldukları ortaya çıkar. Saplantılı bağlanma stiline sahip katılımcıların kendilerini stresli bulduklarına ve diğer kişileri destekleyici davranışlara sahip olduklarına dair birtakım düşünceleri olduğunu belirtmişlerdir (Kobak ve Sceery, 1988).

Güvenli, kaygılı, kaçınan bağlanma stilleri dışında, Main ve Solomon dördüncü bağlanma stili olarak, dağınık “dezorganize” olarak adlandırılan dördüncü bir bağlanma yapısından bahsetmiştir. Dağınık bağlanma stiline sahip çocukların, birincil bakım veren kişiden fiziksel şiddet ya da taciz gördüğü, ihtiyaçlarının ihmal edildiği ve travma ya da kayıp yaşayan, birincil bakım veren kişilerin ruhsal problemleri olduğunu ve kendi anne figürü ile ilgili çözülememiş durum ya da nesnelere olduğunu belirtmiştir. Dağınık bağlanma stilini, en olumsuz bağlanma örüntüsü olarak tanımlamaktadır. Dağınık bağlanma stili, bakım verenden korkma duygusuyla oluşan bağlanma örüntüsüdür (Kesebir ve ark., 2011).

Benoit ve Parker (1994) yaptıkları çalışmada, bağlanmanın ve iletişim becerisinin üç nesil boyunca benzerlik gösterdiği üzerinde durmuştur. Çalışmada 96 bebek, anne ve anneanne incelenmiştir. Araştırmada Yetişkin Ortak Röportajı (YOR) kullanılarak, annelerle ilk gebelikleri sırasında ve bebekleri 11 aylıkken görüşme yapılmıştır. Anneannelerle de çalışma süresince herhangi bir zamanda görüşmeler yapılmıştır. 12 aylık olan bebeğin bağlanma stilini ölçmek amaçlı Garip Durum (GD) kullanılmıştır. Yapılan bu çalışmayla, bağlanma stilinin anneanneden çocuğuna ve sonrasında torununa kadar uzanabilen, istikrarlı bir durum olduğu bulunmuştur. Fonagy, Steele ve Steele, 1991; Ward ve Carlson, 1995 yaptıkları çalışmalarda bağlanma stilinin üç kuşak boyunca benzerlik gösterdiğini öne sürmüşlerdir.

Ebeveynlerin, çocuklarını yetiştirirken sergiledikleri tutumlar, çocukların ileriki yaşantısında karakterlerini, kurdukları insan ilişkilerini ve tutumlarını etkileyen bir unsurdur. Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken ki sergiledikleri tutumlar, çocuklarının zihinsel, dil, cinsellik, fiziksel, psikososyal gelişimlerini de etkileyen bir unsurdur (Senemoğlu, 2009). Güngör (2002), ebeveynlerin, kendi anne

ve babalarından öğrendikleri davranış şekillerinin, çocuk yetiştirme tarzlarına etkisinin olduğunu öne sürmüştür. Darling ve Steinberg (1993), ebeveyn stili ile ebeveyn uygulaması arasında fark olduğunu belirtmiştir. Ebeveyn uygulaması, çocuğun sosyalleşmesi için kullanılan, çocukların yetiştirilirken duygusal durum davranışı olarak tanımlanmaktadır (Akt. Doinita ve Maria, 2015). Diana Baumrind (1967, 1978, 1991), ebeveynleri duyarlı ve titiz olarak iki kategoriye ayırırken Darling ve Steinberg ebeveyn stilini incelediğinde üç kategoriye ayırmıştır. Bu kategoriler, otoriter ebeveyn, demokratik ebeveyn ve izin verici tarz ebeveyn (Akt. Doinita ve Maria, 2015). Kişilerin bağlanma stilleri, ebeveyn tutumundan etkilenmektedir. Otoriter ebeveynler, çocukları için oluşturdukları kurallara uyulmasını beklemektedir. Kurallara uyulmadığında, çocuklarını cezalandırırlar. Çocuklarına koydukları kuralların nedenlerini açıklamak yerine, çocuk tarafından kuralın nedeni sorulduğunda kısa cevap verirler. Bu ebeveyn stiline sahip anne babalar, çocuklarına dair yüksek beklentilere sahiptir. Çocuklarına karşı çok duyarlı değillerdir. Sevgiyi bir çeşit pekiştirici olarak çocuklarına sunarlar. Yani koşullu sevgi anlayışları vardır. Ebeveynin aşırı korumacı yapısı ve gereğinden fazla kontrol davranışları çocuğun yetişkinlikte, diğer kişilere bağımlı, özgüveni düşük bir birey olmasına neden olur (Yavuzer, 1994). Demokratik ebeveyn stilinde, ebeveynlerin çocuklarına karşı kuralları vardır ve bu kurallara uyulmasını beklemektedirler. Demokratik ebeveynler çocuklarına karşı duyarlıdırlar. Çocuklarının yaşadıkları sorunları dinler ve o sorunlarla ilgilenirler. Yapılan hata ya da uyulmayan kural karşısında cezalandırmaktan çok affetmeyi tercih ederler. Demokratik ebeveynlere sahip çocuklar, yetişkinlikte daha girişimci, rahat, bağımsız, kendini ifade edebilen, sorumluluk alabilen bireyler olurlar. İzin verici tarz ebeveynlik stilinde ise, çocuğa kural koymamayı tercih ederler ve çocuklarından beklentileri çok azdır.

Doinita ve Maria (2015) yaptıkları çalışmada, güvenli bağlanma stiline sahip çocukların, ebeveynlerinin duyarlı ve demokratik ebeveyn stili ile arasında olumlu bağ olduğunu, otoriter ve izin verici ebeveyn stiliyle arasında olumsuz bir ilişki olduğunu öne sürmüştür. Yapılan çalışmada kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip çocukların, ailelerinin daha az duyarlı, otoriter ve izin verici ebeveyn stiline sahip olmasıyla ilişkilendirilmiştir (Doinita ve Maria, 2015). Bebeklerin doğduğu andan itibaren, ihtiyaçlarını karşılamak, sıcaklık göstermek kadar ebeveyn stilleri de önemlidir. Ausubel (1958), ebeveynlerin çocuklarına karşı olan tutumlarının

temelinde, kendi yetiştikleri ailedeki ebeveyn tutumunu nasıl algıladığı yatmaktadır (Yücedağ, 1994).

Bebeğin doğup, büyüdüğü ve içinde bulunduğu aile yapısı, bebeğin psikolojik, bilişsel ve toplumsal birçok boyutunu etkiler. Bunun yanında, bebeğin duygusal zekâsını da etkilemektedir. Doğumun ilk anlarından itibaren oluşmaya başlayan duygusal zekâ, yakın aile ilişkileri ve anne-baba ilişkisi tarafından etkilenmektedir. Bakım veren kişi ve ailesinin verdiği tepkilerle oluşan duygusal zekâ, bebeğin çocukluktan yetişkinlik dönemine kadar duygularının farkına varıp, arkadaşlık, iş ve romantik ilişkilerini sağlıklı bir temel üzerine kurmasına yardımcı olur (Baltaş, 2006). Duygusal zekâ denilince akla, duygularını algılama, duygularını kullanma, duygularını anlama ve duygularını yönetme olarak 4 farklı boyut gelmektedir. Salovey ve Mayer duygusal zekâyı “Bireyin kendisinin, başkalarının hislerini ve duygularını ayırt edebilme için gözleme ve ileride bireyin düşünce ve hareketlerine rehber olacak bu his ve duyguları yönlendirici olarak kullanma yeteneği” şeklinde açıklamıştır (Salovey ve Mayer, 1990 akt. Bozdemir ve Gündüz, 2016). Cooper ve Sawaf duygusal zekâyı, “Duyguların gücü ve kavrayışını, insan enerjisi, bilgi ve etki kaynağı olarak sezme, anlama ve etkili olarak uygulama yeteneği” olarak açıklamışlardır (Cooper ve Sawaf, 2003 akt. Bozdemir ve Gündüz, 2016). Açıklamalar ışığında bakıldığında duygusal zekânın, bilişsel ve psikolojik zekâ kadar önemli olduğu görülmektedir. Cooper ve Sawaf (2003), kişinin çözmesi gereken bir problem karşısında duygusal zekânın bilişsel zekâyı yardım ettiğini belirtmişlerdir. Duygusal zekâsını kullanabilen bireyler kaygı, endişe gibi olumsuz duygularla daha kolay baş edebilirken, problem çözme becerileri, uyum sağlayabilme becerileri, kişiler arası problemleri çözme yatkınlıkları da daha fazladır. Duygusal zekâ kişinin kendi duygularını tanıyabilmesini sağladığı gibi başkalarının duygularına da empati yapmayı sağlar. Goleman (2011), duygusal zekânın 5 temel boyuttan oluştuğunu söylemiş, bunların da, empati, öz bilinç, kendi duygularını yönetme, sosyal beceriler ve motivasyon olarak nitelendirmiştir (Bozdemir ve Gündüz, 2016).

Davranış bilimine göre, çoğu canlı davranışı sosyal öğrenmeyle oluşmaktadır. Canlılar yaşadıkları çevreden aldıkları uyarıcılara karşı sergiledikleri davranışları öğrenme durumunda kalırlar (Holland, 1961; Michael, 2000 akt. Keskin, 2005). Yaşamın devamı için olan bazı davranışlar da genlere kodlanmıştır. Bu davranışların

sayısı oldukça az olsa da, bunları; uyku, dinlenme, besine yönelme, oksijen, su, uyarılma ve ödüle yatkınlık olarak sıralayabiliriz (Keskin, 2005). Anne çocuk arasında kurulan ilişkiyi incelerken aile sistemindeki anne rolünü de incelemek gerekmektedir. Aile sistemi teorisine göre bakıldığında, annenin görevi çocuğa bakım vermek ve ihtiyaçlarını karşılamaktır. Anne bakım verirken ve ihtiyaçlarını karşılariken, annenin karşılığında bir şey beklemeden yaptığı davranışlardır (Cassidy, 1994 akt. Keskin, 2005).

2.2. Bebeklikte ve Çocuklukta Bağlanma Stilleri

Yeni doğan bir bebeğin yaşamsal fonksiyonlarını devam ettirebilmesi için bakıma ihtiyacı vardır. Temel ihtiyaçlarını tek başına karşılayabilmesi oldukça güç bir durum olması sebebiyle, bakım veren kişiyle arasında bir bağ kurması gerekir. Çocuğun, birincil bakım veren kişiyle kurduğu duygusal bağ yetişkinlikte kurulan ilişkilerin temelini oluşturmaktadır (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011). Çocuğa birincil bakımı veren kişi ile tekrarlanan etkileşimlerde, çocukların beklentilerini öğrenip buna göre davranışlarını sergilemeye başlar. Ainsworth, bağlanma teorisi üzerinde araştırma yapan ve teoriye önemli katkıda bulunan araştırmacılardan biridir. Uganda'da çocuk araştırmalarına öncülük yapan Ainsworth, araştırmalar sırasında bebeklerin pasif alıcılar olmadığını, bakım veren kişiye bağlı kaldıklarını, aktif bebekler olduklarını öne sürmüştür. Ainsworth, Uganda'da "Yabancı Durum" çalışmasıyla bebekler ve bakım veren kişileri incelemiştir. Bu araştırmada, bağlanmanın bireysel farklılıkları olabileceği üzerinde durmuştur. Bebeklerde beslenme, ağlama, göz kontağı kurma, sarılma gibi davranışlar ilk olarak ev ortamında daha sonra Yabancı Durum adı verilen bir laboratuvarında gözlemlenmiştir. Gözlemlenen durum bakım veren kişinin, bebeğe verdiği tepkilerdir (Karen, 1990). Yabancı Durum Testine katılan bebeklerin üç ayrı durum karşısında (bebeğin yeni bir ortama yalnız girmesi, bakım veren kişiyle girmesi ve yabancı biriyle girmesi) verdikleri tepkiler rapor edilmiştir. Bebek ve bakım veren kişi ilk olarak aynı oda içinde bulunmaktadır, odaya yabancı biri gelir ve bakım veren kişi odadan ayrılır. Bakım veren kişi odaya tekrar gelir ve tekrar gider. Bu durum karşısında bebeğin verdiği tepkiler rapor edilir. Bebeğin verdiği tepkilerin raporu sonucunda üç tip bağlanma davranışı ortaya çıkmaktadır. Bunlar, güvenli bağlanan bebek, güvensiz kaygılı bağlanan bebek ve güvensiz kaçınan bağlanan bebek davranışdır (Page, 1999; Searle ve Meara, 1999; akt. Weber, 2003).

2.2.1. Güvenli Bağlanan Bebekler

Bu bağlanma stilinde çocuk, bakım veren kişiyi görmediğinde huzursuzlanır fakat bağlandığı kişinin geri geleceğine dair güveni vardır ve bu kişi geri geldiğinde mutluluk sergiler. Çocuğun, bakım veren kişiye karşı olumsuz bir duygusu bulunmamaktadır. Bakım veren kişilerin, çocuklarıyla daha çok oyun oynamaları ve çocuklarının ihtiyaç belirtilerine hemen karşılık vermeleri ve tutarlı olmaları güvenli bağlanmayı sağlamaktadır. Laible ve arkadaşlarının (2004) yaptığı araştırmada, güvenli bağlanmaya sahip çocukların bakım veren kişiye karşı olumlu zihinsel temsil oluşturdıkları ve diğer bağlanma türlerindeki çocuklarla kıyaslandıklarında daha sosyal olduklarını belirtmişlerdir. Güvenli bağlanma stiline sahip çocuklar, yetişkinliklerinde uzun soluklu romantik ilişkiler yaşamaya daha yatkındırlar. İlişkileri güven temelli olur, özgüvenleri daha yüksek olur. Duygu ve düşüncelerini dile getirmekten rahatsızlık duymazlar. Sosyal ilişkileri kuvvetlidir ve sosyalleşmekten keyif alan yetişkinlik dönemi geçirirler.

2.2.2. Güvensiz Kaygılı / Kararsız Bağlanan Bebekler

Bu bağlanma stiline sahip çocuklar, bakım veren kişiyi görmediklerinde çok huzursuzlanır ve stres yaşarlar. Bakım veren kişiyi tekrar gördüklerinde sakinleşmekte zorluk yaşamakta ve öfkelerini devam ettirerek olumsuz duygu davranışı sergilemektedirler. Kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip çocuklar yabancılara karşı yoğun şüphe duygusu yaşarlar. Bakım veren kişi, çocuğunun ihtiyaçlarını tutarsız şekilde karşılar. Çocuklar, bakım veren kişinin ihtiyaçlarını karşılayacağından emin olamazlar, bakım veren kişi bazen çocuğun ihtiyaçlarını karşılar bazen meşgul oldukları için karşılamazlar. Bakım veren kişi, çocukla çok ilgilenmez. Bakım veren kişinin güven sağlayamaması, kurulan ilişkide çocuğu güvensiz hissettirir ve çocuğun dünya algısına karşı keşfi zayıf olur (Karen,1990). Kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip çocuklar, yakın temas kurmak isterler fakat bu yakınlığa karşı direnç gösterirler. Bu bağlanma stiline sahip çocuklar, yetişkinlikte başkalarına aşırı bağımlı ve diğer insanlara karşı aşırı koruyucu yapıya sahiptirler.

2.2.3. Güvensiz Kaçınmacı Bağlanan Bebekler

Bu bağlanma stilinde çocukların, bakım veren kişiyle ilgilenmeme eğilimi vardır. Bakım veren kişi ile bir başka kişi arasında seçme tercihi sunulduğunda çocuk kararsız kalır. Çocuk, bakım veren kişiyi bir süre sonra gördüğünde tepkisiz kalır, bakım veren kişiye temas gereksinimi duymaz. Bu bağlanma stiline sahip çocuklar genellikle yaşlılarıyla iletişim kurmazlar ve fiziksel olarak yalnızlığı tercih ederler. Zaman zaman nedensiz tepkiler sergilerler. Kaçınmacı bağlanan çocukların, bebeklik döneminde bakım veren kişi tarafından ihtiyaçları göz ardı edilmiştir. Bakım veren kişi ve çocuk vakit geçirmezler ve duygusal, sosyal olarak da aralarında bağ yoktur. Bakım veren kişi genellikle soğuk ve çocuğun temas isteğini reddeden yapıya sahiptir.

Tüm canlılar için geçerli olan başka bir kişiye bakım verme davranışları nörokimyasal maddelerin etkileşimiyle oluşmaktadır (Panksepp, 2004). Nörokimyasal maddelerin başında vasotosin gelmektedir. Vasotosin maddesi annelik davranışlarını etkiler. Bu madde bakım verme, cinsel arzu ve çocuğu koruma gibi davranış örüntülerinin oluşumunda kullanılır. Vazopressin ve oksitosin, tek bir aminoasit değişimi ile vazotosin maddesinden türemiştir (Insel, 1989). Vazopressin ve oksitosin maddelerinin etkisi kadın ve erkek beyinlerinde farklı etkileşimlerde bulunmaktadır. Oksitosin maddesi kadınlarda daha çok olup cinsel ve sosyal davranış örüntülerine neden olurken, vazopressin de erkek cinsel ve saldırganlık davranış örüntüsüyle ilişkilidir (Insel, 1992 ve Özbaran, 2006). Oluşan oksitosin maddesi, babalarda çocuklarına karşı daha az saldırgan davranışlar sergilemesine neden olurken, vazopressin maddesi, annelik davranışının daha saldırgan olmasıyla ilişkilidir. İlk doğumda gerekli olan ve annelik duygusunun başlatılmasına neden olan oksitosine, annelik davranışlarının sürekliliğinde ihtiyaç duyulmamaktadır (Debiec, 2007). Babaların, annelere göre bebekle daha az ilgilenmesinin ve bakım verme davranışlarının temelinde nörobiyolojik farklılıklar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, kültürel farklılıklar da etkilidir (Panksepp, 2004). Bowlby'nin önerisi olarak; bağlanma davranışlarının şekillenmesi ve gelişimsel süreçlerin alanı limbik sistemdir (Schore, 2013).

Öğrenme kuramı ele alınarak bağlanmaya baktığımızda, çocuğun bakım veren kişiyle olan bağlanma stiline öğrenme davranışı sonucu oluştuğu

görülmektedir. Çocuk, belli bir yaşa kadar fizyolojik ihtiyaçlarını kendi gideremez. Bakım veren kişi tarafından bu ihtiyaçlar giderildiğinde, çocukta yaşanan rahatlama duygusu, çocuk ve bakım veren kişi arasında olumlu bir bağlanmayı sağlar. Bununla birlikte olumlu bağ oluşturmayı sağlayan farklı davranış şekilleri de vardır. Çocuğun büyüdükçe sergilediği davranışlar çevresi tarafından ödüllendirilir. Bu ödüllenişle de çocuk diğer kişilerle arasında olumlu bir bağ oluşturur (Anbar, 2013).

2.3. Ergenlik Döneminde Bağlanma

Çocukluktan yetişkinliğe geçerken oluşan “dönüşüm” ya da “başkalaşım” süreci ergenliktir (Parman, 2000). Ergenlik dönemini yaşayan kişilerin bedensel ve ruhsal olarak yaşadığı değişikliklerin yanında inançları, davranışları, değerleri hakkındaki düşünceleri de farklılık göstermeye başlar. Ergenlik dönemindeki kişilerde genellikle ilk başta oluşan kimlik bulma sürecidir. Bunun yanında bu dönemi yaşayan kişiler, fiziksel ve hormonal değişimlerini kabul etmeye başlar. Bu dönem, ahlaki kurallar ve değerlerini oluşturacak davranışlar sergilerken, kişilerin topluma yararlı bir birey olma bilincini edindiği, meslek seçimi kararlarının verilmeye başlandığı dönemdir (Deniz, 2008).

Ergenlik dönemi yaşayan kişilerde biyolojik, psikolojik ve sosyal olarak gelişimler oluşur. Biyolojik olarak kişinin iskelet sistemi değişmeye ve cinsel arzu hissetmeye başlar. Psikolojik olarak, bilişsel olarak gelişmeye başlanan bu dönemde, kimlik gelişimi de oluşur. Ergenlik dönemi yaşayan kişiler sosyal olarak kendilerini yetişkinliğe hazırlar (Derman, 2008). Çocukluk döneminde bakım veren kişi güvenli yer olarak algılanırken, ergenlik döneminde kişiyi kısıtlayan ve sınırlayan yer olarak algılanır. Bu nedenle ergenlik dönemindeki kişiler bakım veren kişilerden uzaklaşarak kendi kararlarını verme eğilimi gösterirler (Lee, 2003 akt. Yıldız, 2012). Ergenlik dönemi gelişimsel olarak üç evreden oluşmaktadır. Erken ergenlik dönemi; 12-14 yaş, orta ergenlik dönemi; 15-18 yaş aralığı arasında oluşur. Geç ergenlik dönemi ise; 18 yaş civarında başlayıp, kimlik duygusunun sona ermesiyle oluşan bir aralıktır (Derman, 2008).

Bağlanma stilleri ergenlik döneminde değişim gösterir. Çocuklukta birincil bakım veren kişiyle kurulan bağlanma önemlidir. Bu durum, ergenlik dönemindeki kişilerde akranlarıyla kurdukları bağ olarak değişir. Çocukluk döneminde, birincil

bakım veren kişiyle kurdukları bağın önemi, ergenlik dönemi içinde olan kişilerde akranlarıyla kurdukları ilişkiyi etkilemektedir (Hamarta, 2004 akt. Deniz, 2006).

Birincil bakım veren kişiyle arasında güvenli bir bağlanmaya sahip olan ergende, arkadaşlıklarında daha uyumlu olduğu ve sosyal çevrede kendilerini daha iyi ifade edebildikleri, öz saygılarının yüksek olduğu ve fiziksel olarak kendilerini sağlıklı hissettikleri gözlemlenmiştir (Sümer ve Güngör, 1999 akt. Deniz, 2006).

Güvensiz bağlanma stiline sahip bir çocuklar, ergenlik dönemi içinde akranlarıyla daha sorunlu bir iletişim kurarlar. Ayrıca bu bağlanma stiline sahip kişilerde suç işleme oranının daha yüksek olduğu görülür. Anti-sosyal davranışlar gözlemlenir, yalnızlık hissi, düşük öz saygı, ilişki kurmada zorluk ve utanç hissini yoğun olarak yaşarlar (Cooper, Shaver ve Collins, 1999 akt. Deniz, 2006).

Güvenli bağlanma stiline sahip çocuklar, ergenlik dönemi süresince daha dışa dönüktür. Bu çocuklar daha az depresif davranışlar sergilerler, kişilerarası ilişki kurmaları daha kolaydır, yüksek öz saygıya sahiptirler ve daha az kaygıya sahiptirler. Kaçınmalı bağlanma yaşayan ergenler, kişiler arası kurdukları ilişkilerde daha doyumsuz olurken güvenli bağlanma stiline sahip ergenlere göre daha depresif, yalnızlık hisseden, uyumsuz, kısa süreli ilişki yaşamaktadırlar. Korkulu bağlanma yaşayan kişiler ise, sosyal ilişki kurmaktan kaçınan ve romantik ilişki kuramayan kişilerdir (Deniz, 2006).

Gezer (2001) aile yapıları ile ergen bireylerin bağlanma şekilleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Yapılan araştırma sonucunda yüksek ve düşük aile uyumu olan çocukların, ergenlikte oluşturduğu davranış biçimlerinin farklı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Düşük uyum içinde yetişen çocuklar, ergenlikte korkulu, kayıtsız, saplantılı bağlanma stillerine sahip olurken, yüksek uyum içinde yetişen çocukların ise, ergenlik döneminde güvenli bağlanma stiline sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmada cinsiyet farkı bulunmamıştır.

Raja ve arkadaşları, ergenlik dönemi bağlanma örüntüsünü üç şekilde açıklamıştır. İlk açıklamaları, ergenlerin ebeveynlerinden arkadaşlara doğru yönelen ilgilidir. Ergenlik dönemindeki kişi, özerkliğini kazanmak için ebeveynine kendini kanıtlamaya ve birey olduğunu göstermeye çalışır. Bu açıklama doğrultusunda, ebeveyn ve arkadaşları arasında oluşan, zıt bir bağlanma örüntüsünden söz edilir.

İkinci yaptıkları açıklama, ergenlik süreci içinde olan bireylerin, ebeveynleri ve arkadaşları iki ayrı dünya oluşturmaktadır. Oluşturdukları bu iki dünyayı nasıl algıladıkları ve önemsedikleri, ergenin kendini değerlendirmesiyle ve bağlanmasıyla açıklanır. Son olarak yaptıkları açıklama ise, ebeveyn ve arkadaşlara karşı oluşan bağlanmanın birbirleriyle olumlu ilişkide olduğu yönündedir (Raja, McGee ve Stanton, 1991 akt. Morbulsün ve Çok, 2011).

Bağlanma davranışı örüntüsü yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bağlanma, çocuklukta tamamlayıcıdır, erken erişkinlik ve yetişkinlikte karşılıklı olarak devam eder. Bebeklik dönemi kurulan bağlanma davranışı örüntüsünde bakım veren kişi bebekten bir davranış beklemeden bakım verir, erken erişkinlik ve yetişkinlikte bu durum karşılıklı bir sürece dönüşmektedir. Çiftler, birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılar ve bakım verirken bakım da alma beklentisi içine girerler (Onur, 2006).

2.4. Yetişkin Bağlanma Stilleri

Bebeklik döneminde kurulan bağlanma stili, çocukluk döneminde olduğu kadar yetişkinlik döneminde de romantik ilişkilerinde ve sosyal ilişkilerinde de önemli bir rol almaktadır. Bowlby (1982), çocukluk dönemi kurulan bağlanma davranışı örüntüsünün, yetişkinlik bağlanmasının temeli olduğunu belirtmiştir. Güvenli bağlanma stiline sahip olmak, sağlıklı bir evlilik, romantik ilişki ve sosyal ilişki anlamı taşıırken iyi bir ebeveyn anlamı da taşımaktadır (Ainsworth, 1989). Bowlby'nin bağlanma teorisini, Hazan ve Shaver (1987) yetişkinlere göre uyarlamıştır. Bebeklerde görülen tedirgin ya da korku anında bakım veren kişi tarafından sakinleştirilme ihtiyacı yetişkinlerde de bulunmaktadır. Bu durumda yetişkinler partnerlerine yakın olmak ve sakinleştirilmek istemektedirler. Yetişkinin bebeklik dönemi kurduğu bağlanma şekli yetişkinlikte, kendilerinden ve partnerlerinden beklentilerine şekil vermektedir (Fraley ve Shaver, 2000). Bunun yanı sıra, anne ve babanın, kendi aileleriyle kurdukları bağlanma stilleri de büyük önem taşımaktadır. Parker (1994) yaptığı bir çalışmada, anneannenin sahip olduğu bağlanma stilinin kendi kızını hatta torununu etkilediğini belirtmiştir. Güvenli bağlanma stiline sahip kadınlar, anne olduklarında da çocuklarına daha sıcak ve yakın davranırlar (Cohn ve Cowan, 1992). Annenin çocuğuna karşı sergilediği tutumlar da, çocuğun ileriki yaşantısını büyük ölçüde etkilemekte ve annenin olumlu kabul edici ve sıcak davranışları da çocuğun güvenli bağlanmasını sağlamaktadır (Perris ve Anderson, 2000).

2.4.1. Güvenli Bağlanma Stili

Bu kişiler başkalarıyla kolaylıkla yakınlık kurabilir. Yeni bir ortama girdiklerinde kolaylıkla uyum sağlayabilirler. Kendileriyle ve başkalarıyla ilgili sevebilir düşüncesine sahip olup, yalnız kalma korkusunu ve başkaları tarafından geri çevrilme kaygısını yaşamamaktadırlar. Yakınlığa karşı rahat ve otonomidirler. Collins (1996), güvenli bağlanmaya sahip yetişkinlerin sosyal hayatlarına dair olumlu inançlarının bulunduğunu öne sürmüştür. Bartholomew ve Horowitz, güvenli bağlanma yaşayan bireylerin, sosyal ilişkilerde daha iyi olduklarını ve insanlarla kolaylıkla iletişim kurduklarını, bu konuda kaygılarının daha az olduğunu, farklı kişilerin onayına daha az ihtiyaç duyduklarını ve daha özerk kalabildiklerini belirtmiştir (Üretmen, 2003). Sonuç olarak, bu dörtlü bağlanma modeli, Hazan ve Shaver'ın modelindeki güvenli bağlanma stiline eş değerdir (Çalışır, 2009).

2.4.2. Saplantılı Bağlanma Stili

Bu bağlanma stiline sahip kişiler kendilerini değersiz hissederken, diğer kişileri değerli görürler ve diğer kişilere karşı olumlu düşünce yapılarına sahiptirler. Bu kişilerin çocukluk dönemine bakıldığında, ebeveyn sevgisini ve onayını yeteri kadar alamadıkları söylenebilir (Crain, 1992). İlişkilerinde takıntılı düşünce yapıları bulunmaktadır. Bu bağlanma stiline sahip kişiler kendini doğrulama ve diğer insanlara karşı kanıtlama eğilimi göstermektedir. Bu kişilerde partnerlerine karşı kendini ispat etme davranışları bulunmaktadır. En belirgin özellikleri özgüven eksiklikleridir. Bu nedenle reddedilmekten ve partneri tarafından terkedilmekten korkarlar (Turanlı, 2010). Partnerlerine sürekli kendilerinden bahsederler, âşık olma ve ilişkiyi bitirme davranışları çok dengesizdir, bu yüzden aniden âşık olup neden yokken ilişkiyi bitirebilirler (Cooper, Shaver ve Collins, 1998). Başkalarına karşı yoğun bir duygusal bağ kurmak isterler ve birliktelikleri olmadıkları zaman kendilerini kötü hissederler. İlişkilerinde saplantılı bir tavır sergileyebilirler. Bu durumu Hazan ve Shaver kaygılı-kararsız bağlanma stili olarak adlandırır (Çalışır, 2009).

2.4.3. Kayıtsız Bağlanma Stili

Kişiler kendini değerli, çevresindeki kişileri değersiz gördüğü bir düşünce sistemine sahiptir. Kişi birlikteliği olmadığı zaman kendini iyi hisseder. Yakınlığa karşı kayıtsız kalırken, karşıt bağımlılık sergileyebilmektedir. Bu durum Hazan ve

Shaver'ın bağlanma modelindeki kaçınan bağlanma stiline eş değerdir (Çalışır, 2009).

2.4.4. Korkulu Bağlanma Stili

Kişi kendisi ve başkaları ile ilgili olumsuz düşünce yapısına sahip olup, kendini ve başkalarını değersiz hisseder. İlişki kurmaya yanaşmazken, kişi kendini geri çevrilmekten korur. Genellikle sosyal olarak aktif değildirler, yakın ilişkiye karşı besledikleri bir korku bulunmaktadır. Hazan ve Shaver'ın bağlanma modelindeki kaçınan bağlanma stiline eş değerdir (Çalışır, 2009).

Tablo 1: Bağlanma Davranışı Özellikleri

BAĞLANMA DAVRANIŞI	BEBEKLİKTE VE ÇOCUKLUKTA BAĞLANMA	ERGENLİKTE BAĞLANMA	YETİŞKİNLİKTE BAĞLANMA
BAĞLANMA FİĞÜRÜ	Anne ya da birincil bakım veren	Akran, arkadaş	Eş, romantik partner
BAĞLANMA İLİŞKİSİNİN NİTELİĞİ	Tamamlayıcıdır	Karşılıklıdır	Karşılıklıdır
BAĞLANMANIN TANIMLAYICI ÖĞELERİ	Yakınlığı koruma, güvenli sığınak, güvence üssü	Özerkliğini kabul ettirme, duygusal bağ kurma	Bağlanma, bakım, cinsel birleşme
BAĞLANMA STİLLERİ	Güvenli bağlanma, kaygılı kararsız bağlanma, kaçınan bağlanma, dağınık (yönü belirsiz) bağlanma	Güvenli bağlanma, kaygılı kararsız bağlanma, kaçınan bağlanma, dağınık (yönü belirsiz) bağlanma	Güvenli bağlanma, kaygılı kararsız bağlanma, kaçınan bağlanma. Dörtlü bağlanma modeli (güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, korkulu kaçınan bağlanma, kayıtsız bağlanma).
BAĞLANMADA ETKİLEŞİMLER	Dışsal, gözlemlenebilir	İçsel, temsil edilebilir	İçsel, temsil edilebilir

Kaynak: Akt. Onur, 2006

2.5. Romantik İlişki

İnsanların, yaşamlarını devam ettirebilmeleri için fizyolojik ihtiyaçlarının yanında duygusal ihtiyaçları da bulunmaktadır. Kişiler bu duygusal ihtiyaç gereksinimlerini çoğu zaman romantik ilişki yaşayarak giderir. Romantik ilişki türü kimi zaman bireysel bir ilişki olurken kimi zaman bireysel ilişkilerin içinde olduğu özel bir durum ya da kişinin partnerine duyduğu hisleri belirtmek için yapılan tanımlamadır. Romantik ilişkilerde önemli olan kısım ilişki veya aşk için başka bir kişiye duyulan ihtiyaçtır (Atak ve Taştan, 2012). Sternberg (1986), duygusal ilişkiyi tanımlarken, kişinin kendi isteğiyle seçtiği tutku, bağlanma ve yakınlıkla oluşan bir birliktelikten bahsetmiştir. Yakın ilişkiler, akrabalıklar, arkadaşlık ilişkileri ve aileyi yakın ilişkiler olarak nitelendirmektedir. Romantik ilişki genellikle aşk diye düşünülürken, romantik ilişki kavramı içinde bağlanma, aitlik ve destek gibi öğeleri de barındırmaktadır (Terzi ve Özbay, 2016). Bireyin, yaşam memnuniyetine, kendini mutlu ve güvende hissetmesine etkili olan bir faktör olarak, bireyin başarılı romantik ilişki kurabilmesidir (Gizir, 2012 akt. Zorbaz ve ark. 2015). Romantik yakın ilişkiler, süresine bağlı olarak partnere bağımlılık olarak da tanımlanabilir (Kelley ve ark., 1983 akt. Zorbaz ve ark. 2015). Sağlıklı ve işlevsel olan romantik ilişkiler, kişiyi fiziksel ve duygusal olarak motive eder (Kalkan ve Yalçın, 2012).

Yapılan araştırmalarda, bağlanma stili güvenli ve güvensiz olarak iki gruba ayrılmaktadır. Güvenli bağlanma stili, genel olarak sıcak, içten ve güvenilir iletişimler sonucu ortaya çıkmaktadır. Kişi ilişki içinde eğer kendini güvende hissediyor ve aynı zamanda kendine de güveniyorsa, partnerine karşı olumlu bir tutum sergiler. Bunun yanı sıra güvenli bağlanma yaşanan romantik ilişkilerde, kişilerin kendilerine ve partnerlerine karşı da aynı şekilde geliştirilen olumlu düşünce yapıları bulunmaktadır. Romantik ilişkinin dışında bu durum, bireyin sosyal çevresi ve yaşam alanında geliştirdiği benliği de olumlu etkiler (Brennan, Clark ve Shaver, 1998). Çoğu birey, mutluluk kaynağını ve yaşamdan aldığı hazzı mutlu bir ilişkiyle örtüştürmektedir. Bireyin, bebeklik döneminde kurduğu bağlanma, yetişkinlik döneminde kurduğu romantik ilişkiyi olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir (Davila, Karney ve Bradbury, 1999 akt. Halat ve Hovardaoğlu, 2011).

Bebeklik ve yetişkinlikte sevmek, göz temasını, dokunmayı, gülümsemeyi, ağlamayı ve tutunmayı amaçlar. Yakın ilişki içinde olan yetişkinler, rahatsız

oldukları durum karşısında üzüntü, ağlama ve ayrılık korkusu yaşarken, ilişkideki problem çözüldüğünde mutluluk ve sevinç duygularını yaşarlar. Güvenli bir romantik ilişki kurulması için, partnerlerin karşılıklı ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanmasıyla gerekir. Beklentilerin ve ihtiyaçların karşılıklı karşılanmadığı romantik ilişkilerde, kaygı duygusu hissedilmektedir (Shaver ve Mikulincer, 2014).

Diğer ilişki türleri gibi romantik ilişkiler, içerisinde; a) Bağlanma ve sevgi duyguları, b) Psikolojik ihtiyaçların giderilmesi, c) Karşılıklı bağlılık olmak üzere üç faktörü barındırır (Hindle, 1979).

Collins (2003), romantik ilişki tanımı yaparken kişilerin bu ilişkiye karşı isteklerinin ve karşılıklı kabul görmelerinin üzerinde durmuştur (Saraç, Hamamcı ve Güray, 2015). Romantik ilişkiyi başlatabilmek için beş faktör bulunmaktadır. Kendilik algısı, kendilik bilgisi, davranışsal yakınlık, bilişsel ve duygusal yakınlık ve son olarak romantik sözelleştirme olarak anılan bu faktörler kişinin ilişkiden beklentilerini de belirlemektedir (Eryılmaz ve Ercan, 2011). Romantik ilişki içindeyken bireyler kendilerini ve beklentilerini anlayabilmektedir. Bu nedenle romantik ilişkinin çoğu zaman kişinin kendini tanımasına, isteklerini anlayabilmesine dair olumlu bir etkisi bulunmaktadır.

Levinger ve Snoek (1972), ilişki düzeyleri modelinde, dört farklı ilişkiden bahsetmektedir. İlk düzeyde sıfır ilişki anlatılır. Bu, kişilerin birbirinden haberi olmadığı durumdur. İkinci düzeyi fark etme olarak adlandırmışlardır ve kişilerin arasında herhangi bir ilişki bulunmamaktadır. Kişilerden biri diğerinin dış görünümünü fark etmiştir. Yüzeysel ilişki düzeyi adı verilen üçüncü aşamada kişiler arasında bir ilişki bulunmaktadır. Son aşamada kişiler arası karşılıklı ilişki söz konusudur. Kişilerin birbirine karşı yoğunluğu ilişki türünü belirler. Bu modele göre, bu aşamalar arasında ilişki ileri ya da geri doğru ilerleyebilir. Bu modelin temeli ilişki üzerine kurulmuş olup, birbirinden farklı ilişki türleri ve ilişki düzeyleri anlatılmıştır (Atak ve Taştan, 2012).

Hinde (1987), kişilerarası ilişki modelinde etkileşimi ele almıştır. Kişilerin birbirleri üzerinde oluşturdukları etki ile oluşan bir ilişkiden bahsetmektedir. Hinde'nin modeline göre kurulan her ilişki diğer bir ilişkiyi de kapsar ve etkiler. Bu modele göre ilişkinin tanımlanabileceği birçok boyut vardır. Bu boyutlar; etkileşimlerin içeriği, çeşitliliği, niteliği, farklı etkileşimlerin göreceli sıklık ve

örüntülerinden doğan nitelikleri, ilişkideki kişilerin davranışlarındaki karşılıklı birbirini tamamlayıcılıkları, benzerlikleri, kendilerini ve ilişkide buldukları kişileri algılayışları ve bu algıların ideal kişi ve ilişki kavramlarına benzerliğini, kişilerin ilişkinin devam etmesine ve gelişmesine bağlı olarak ele alınmıştır. Her bir boyut kurulan ilişkiyi şekillendirmektedir. Kurulan ilişki bu boyutların bir tanesini ya da daha fazlasını içerebilmektedir (Atak ve Taştan, 2012).

Yetişkinlerin ve kurdukları romantik ilişkilerin, çocukluk dönemi kurdukları bağlanma stillerinden etkilenebileceği konusu uzun zamandır çalışılan bir konudur (Büyükşahin, 2006; Hazan ve Shaver, 1987 akt. Çakı, Asfuroğlu ve Erbaş, 2015). Örneğin, romantik ilişkilerinde güvenli bağlanma yaşayan bireyler, ilişkilerinde daha fazla güven ve mutluluk duymaktadırlar. Endişeli bağlanma stiline sahip bir yetişkinin, kıskançlık duygusu ve ilişki için duyduğu kaygı fazla olmaktadır. Kaçınan bağlanma stiline sahip yetişkinler, ilişkilerinde yakınlık kurma konusunda isteksiz davranırlar. Yapılan araştırmaya göre, güvenli bağlanmaya sahip bireylerin ilişkilerinin de güven temelli olduğu, bu durumun bağlılık ve memnuniyet sağladığı sonucu çıkmıştır (Morgan ve Shaver, 1999). Güvenli ve kaygılı bağlanma stiline sahip yetişkinler, ilişkilerinde daha fazla tutku, samimiyet ve bağlanma hissetmektedir (Büyükşahin, 2006 akt. Çakı, Asfuroğlu ve Erbaş, 2015). Egeci ve Gencoz (2011) yaptıkları çalışmada, güvensiz bağlanma stiline sahip kişilerin, kendileri gibi güvensiz bağlanma yaşayan kişilerle sürdürdükleri romantik ilişkide, ilişki doyumunun ve uyumunun daha fazla olduğunu belirtmiştir. Yapılan birçok araştırma, bağlanma stiline, ilişki doyumunu etkilediği yönündedir (Marchand, 2004 akt. Egeci ve Gencoz, 2011). Bu çalışmanın amacı, çocukluk döneminde kazanılan bağlanma stiline, ileriki yaşlarda yaşanan romantik ilişki doyumuna etkisi incelenmektedir. Bilinmektedir ki, romantik ilişkide yaşanan memnuniyet duygusu, fiziksel ve psikolojik olarak ağrıyı azaltır. Bireyin bağlanma stillerinin romantik ilişki stiline etkilerini araştırmak oldukça önemlidir.

Yakın ilişkiler alanında bakıldığında önemli bir yere sahip olan romantik ilişkiler günümüzde araştırmacılar tarafından üzerinde durulan bir konu haline gelmektedir. Romantik ilişkiler üzerinde yapılan çalışmalar esnasında araştırmacılar, ilişkiyi başlatma, sürdürme ve bitirme gibi davranışların çocukluk bağlanma stiliyle bir ilişkide olduğunun üzerinde durmuşlardır. Kişinin kendilik algısı ve bağlanma kavramları arasında bağlanma şekilleri, klinik psikoloji alanında üzerinde durulan

kavramlar haline gelmektedir. Bu kavramlar üzerinde çalışan araştırmacıların ortak bir dűřünceleri oluşmuştur. Bu dűřünce, “kişinin doğumla başlayan yaşam sürecinde, kişilerarası kurduğu baę ile yaşamının ileriki evrelerinde kurduğu bağın, davranışların ve dűřüncelerin benzer olduğu ve bu durumun psikolojik sağlığı etkilediği” yönündedir. Romantik ilişki üzerine çalışılırken en çok kullanılan lekler, Yakın İlişki Yaşantılar Envanteri I (YİYE-I), Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri II (YİYE-II) , İlişki Tarzları Anketi ve İlişkiler Anketidir (şahin ve Yaka, 2010). Günümüzde bağlanma çalışmalarında İlişki leęi ve İlişki lekleri Anketi eski bir ölçüm aracı olduğu için kullanılmamaktadır. Brennan, Clark ve Shaver (1998)'in, oluşturduğu Yakın İlişki Yaşantılar Envanteri I ve II yetişkinlerin bağlanma stillerini ölçmek için kullanılan araçlardandır.

Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler, partnerlerine karşı duygusal bir yakınlık kurmakta zorlanmazlar (Hazan ve Shaver, 1987). Bu kişiler aynı zamanda kurdukları romantik ilişkilerde partnerlerine karşı kabullenici, anlayışlı ve güven verici bir yakınlık kurarlar. Bunun sonucunda kişiler yaşadıkları romantik ilişkilerden daha yüksek bir doyum alırlar (Feeney, Noller ve Hanrahan, 1994). Korkulu bağlanma stiline sahip kişiler düzensiz bir noktada bulunmaktadır. Bu kişiler ne çok uzak kalmak ne de yakın bir bağ kurmak isterler. Bu kişilerin yakınlık kurma istekleri kendi ilerinde ki güvensizlik ve endişeden dolayı engellenir (Mickulincer ve Shaver, 2003). Bunların yanında kaygılı bağlanma stiline sahip kişiler ilişkilerini ve partnerlerini sürekli bir şekilde kontrol altında tutmaya çalıştıkları için, ilişkilerindeki çatışmaları arttırmaktadır ve dolaylı olarak ilişki doyumunu üzerinde negatif bir etki oluşmaktadır (Mikulincer ve Shaver, 2003). Kendilik değerleriyle ilgili olan inançları ve eksiklikleri, kişiye sürekli bir arayış içinde tutar ve bu nedenle kendilerinin sevildiklerini hissetmeleri zordur. Partnerleri tarafından sürekli tamamlanmayı arzu ederler (Collins ve Read, 1990). Son olarak kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler, partnerleriyle aralarına duygusal bir set çekerek bu yakınlıktan kaar. İlişki içerisinde duygusal mesafe koyan ve yakınlıktan korkan bir ilişki paterni sergiler (Hazan ve Shaver, 1987). Kişinin aynı zamanda güven duyma ve doyum alma konusunda da zorlukları vardır (Campbell ve Butzer, 2008).

Yapılan araştırmalara göre ilişkisinden memnun olmayan kişiler partnerlerine karşı olumsuz zihinsel temsiller oluşturur ve bu kişiler partnerlerinin olumlu

yanlarını görmeyi tercih etmezler. İlişkilerinde yeterli tatmini yaşayan kişiler, partnerlerine karşı olumlu atıflarda bulunup bu yönde davranış sergiler (Butzer ve Campbell, 2008). İlişkinin doyumunu etkileyen en büyük unsur, partnerlerin birbirlerine karşı olan atıflarıdır. Kişinin kendine yaptığı atıfları etkileyen de ilişki doyumudur.

Kişilerin benlikleriyle ilgili yaptıkları atıflarda, genellikle gösterilen başarılar benliğe atfedilirken, başarısızlıklar şans, kader gibi dışsal etkenlere atfedilir. Bu durum “temel atıf hatası” olarak adlandırılır. Yaşanılan ilişkinin seviyesi, yaşanılan temel atıf hatalarını azaltmak için önemlidir (Pietromonaco ve Barret, 2000).

Sosyal öğrenme kuramını düşünerek romantik ilişki incelendiğinde, romantik ilişkiye dair olan tecrübeler, öngörü kullanarak ileriki romantik ilişki davranışlarını etkileyebilmektedir (Dumbo, 1991 akt. Zorbaz ve ark., 2015). Bireyler romantik ilişki deneyimlerinin artmasıyla, akılcı beklentiler sergileyebilirler (Sarı, 2008 akt. Zorbaz ve ark., 2015). Bireylerin kurdukları romantik ilişki deneyimleri ve süresine göre farklılıklar oluşabilir. Romantik ilişki yaşama süresi arttıkça, bireyler yaşadıkları olumsuz tecrübelerden dolayı birbirlerine giderek daha fazla güvenirler ya da güven duyguları azalmaktadır (Zorbaz ve ark., 2015).

2.6. Bağlanma Stili ve Romantik İlişki Doyumu

Yapılan araştırmalara göre, çocukluk döneminde oluşan bağlanma stiline, yetişkinlikte ilişkilerde kurulan bağlanma stiline benzediği yönündedir. Bu durum yetişkinlikte bireylerin ilişki içinde oldukları kişi tarafından güvende hissetmeleri ve kurdukları bağı güvenmesiyle oluşmaktadır. Bağlanılan kişiden ayrı olmanın, çocukluk ve yetişkinlik döneminde de strese ve giden kişiyi arama davranışına neden olduğu bilinmektedir. Bu benzerliklerin yanında çocukluk döneminde kurulan bağlanma stiline yetişkinlik dönemi bağlanma stiline göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Çocuklar fizyolojik ihtiyaçları için birincil bakım veren kişi ile zorunlu bir etkileşim içinde olmaktadır fakat yetişkinlerde, ihtiyaçlarının karşılanabileceği bilgisi yeterli olmaktadır. Çocukluk ve yetişkinlik bağlanma stili arasındaki diğer önemli fark, çocukluk döneminde genellikle birincil bakım veren (anne-baba) kişi ile bağ kurulurken, yetişkinlik döneminde romantik bir partnerle bağ kurulmasıdır (Açık, 2008). İlişki doyumunu genel olarak, cinsel tutumlar, ilişkiye olan yatırım, ilişki içindeki düşünceler, davranışlar, partnerlerin birbirlerine söyledikleri

sevgi içerikli cümleler olarak tanımlanmaktadır (Hendrick, 1988 akt. Demirtaş ve Sezer, 2012). Yapılan birçok araştırmada romantik ilişkinin kalitesi üzerinde durulmuş ve bireyler için önemli bir mutluluk kaynağı olduğu öne sürülmüştür (Argyle, 2001; Diener, Gohm, Suh ve Oishi, 2000; Khaleque ve Rohner, 2004 akt. Demirtaş ve Sezer, 2012). Romantik ilişkilerde hissedilen memnuniyetsizlik duygusunun, öznel iyi olma hissi ile ilişkili olduğu ve ilişki içindeki olan memnuniyet duygusunun uzun süreli mutluluk ile ilişki içinde olduğunu belirten daha özel çalışmalar bulunmaktadır (Dush ve Amato, 2005; Myers, 2003; Reis, Collins ve Berscheid, 2000 akt. Demirtaş ve Sezer, 2012).

Güvensiz bağlanma stiline sahip ilişkiler, kaygılı-meşgul, önem vermeyen-kaygılı, korku-kaçınan olarak ayrılmaktadır (Brennan, Clark ve Shaver, 1998). Güvensiz bağlanma stiline sahip olan bireylerin genellikle travma, sevdiği birini kaybetme, aldatılma ve yalan gibi kötü deneyimler yaşadıkları söylenebilir. Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler, ilişkilerinde ölçülü yakınlık kurarken aynı zamanda bağımsız da yaşayabilirler. Güvensiz bağlanma stiline sahip kişiler ise, bağlanma stillerinin oluşumuyla başlayan süreçte, çocuğun kendisiyle ve çevresindekilerle ilgili zihinsel düşünce yapıları oluşmaya başlamaktadır. Güvenli bağ kuran bir çocuk, yetişkinlikte kendinin ve çevresindekilerin sevmeye layık ve güvenilebilir olduğuna dair zihinsel bir temsil oluşturmaktadır. Kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip çocuklar, yetişkinlikte yaşadıkları ilişkilerinde kendine ve başkalarına karşı güvenilmez inancı ile ilişki kurmaya çalışırlar. Kaçınan bağlanma stiline sahip olan çocuklar yetişkinlikte kurduğu ilişkide kendinin güvenilebilir ve sevebilir olduğu, fakat diğer insanların güvenilmez ve sevgiye layık olmadığı düşünce yapısına sahiptir (Hazan ve Shaver, 1987). Benlik modelinde, yetişkinler de kendinin ne kadar sevebilir olduğu ile ilgilenmektedir. Başkaları modelinde ise; çevresindeki bireylerin ne kadar güvenilir ve sevgiye ne kadar layık olduğu ile ilgilenen düşünce yapıları bulunmaktadır. Bartholomew dörtlü bağlanma modelinde, Bowlby (1973)'ye göre, bağlanma stillerinin oluşturduğu zihinsel süreçlerin, olumlu ve olumsuz olarak ikiye ayrıldığını belirtmiştir. Bu iki ana noktanın ilki, bağlanılan kişinin ihtiyaç duyduğu anda bu ihtiyacı karşılayıp karşılayamayacağıdır. İkinci durum ise; kişinin kendini yardım edilebilir olarak düşünüp düşünmemesiyle oluşmaktadır. Bağlanma modeli ile benlik modelinin iç içe geçmesiyle birlikte oluşan bu model, birlik ve bağlanmanın birbirini tamamladığı şekilde geliştirilmiştir (Sümer ve Güngör, 1999).

Bartholomew ve Horowitz (1991), Hazan ve Shaver'in (1987) oluşturduğu bağlanma modeli ile Bowlby'nin kişinin kendine ve çevresindeki kişilere karşı oluşan zihinsel temsillerini, yetişkinler için tanımlanan dört bağlanma modeli ile tanımlamıştır (Tablo-2).

Tablo 2:Dörtlü Bağlanma Modeli (Bartholomew ve Horowitz, 1991)

Bağlanma	Kendisi	Başkaları
Güvenli	Olumlu	Olumlu
Saplantılı	Olumsuz	Olumlu
Kayıtsız	Olumlu	Olumsuz
Korkulu	Olumsuz	Olumsuz

Bartholomew (1990), oluşturduğu dörtlü bağlanma modelinde benliğini ve diğer insanları ele almayıp kişinin bağımlılığı ile yakınlıktan uzak durması üzerinde durmuştur. Bağımlılığı tanımlarken, kişinin kendisi ile ilgili düşünce yapısının olumlu olabilmesi için, kişinin başkasının onayına ne ölçüde bağlı kalıp kalmadığını incelemekte ve bununla birlikte ilişkiden uzak durmayı da yakınlıktan uzak durması olarak tanımlamaktadır. Bu modele göre güvenli ve saplantılı oluşan bağlanma stilinde kişi, başkaları için zihninde olumlu düşünceler bulundurmaktadır. Güvenli bağlanma yaşayan kişiler kendileri için olumlu düşüncelere sahipken, saplantılı bağlanma yaşayan, kişiler kendileriyle ilgili olumlu düşüncelere sahiptir. Duyulan bağımlılık ihtiyacı, saplantılı bağlanma yaşayan kişileri güvenli bağlanma yaşayan kişilerden ayıran önemli bir noktadır. Korkulu ve kayıtsız bağlanma stiline sahip olan kişiler birbirlerine benzerlik göstermektedirler. Bu iki bağlanma stilinde başkalarına karşı olumsuz zihinsel temsilleri bulunmakta olup ilişki kurmaya yanaşmazlar. Korkulu bağlanma yaşayan kişiler kendi ve başkaları için olumsuz düşünceye sahiptirler ve bu nedenden dolayı yakınlığa ihtiyaç duymaktadırlar. Fakat reddedilme durumunda yaşayabilecekleri üzüntüden dolayı ilişki kurmaktan kaçınırlar. Kayıtsız bağlanma stili yaşayan kişilerin başkalarına karşı olumsuz düşüncelerinden dolayı yakın ilişkilerden uzak durma gereksinimi artar. Kaçınma ve endişesi düşük olan yetişkinler, güvenli bağlanma stiline sahipken, kaçınma ve

endişesi yüksek olanlar korkulu bağlanma stili özelliklerine sahiptirler. Kayıtsız bağlanma stiline sahip kişiler, yüksek kaçınma yaşarken düşük bir kaygıya sahiptir. Yetişkinlerin romantik ilişki bağlanma stilini boyutsal ölçüm kullanarak ölçmek daha güvenilirdir (Sümer ve Cozzarelli, 2004 ve Brennan, Clark ve Shaver, 1988). Yetişkin bağlanma stillerinin değerlendirilmesinde kullanılan diğer bir metot da kendilik bildirimini öğrenmek için oluşturulmuş ölçeklerdir. Bu ölçekte katılımcıdan, güvenli, kaçınan ya da saplantılı bağlanma stillerinin açıklamalarından birini seçmesi istenmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Bu alanda hazırlanan diğer ölçekler ise, Bartholomew ve arkadaşlarının hazırladığı İlişki Ölçekleri Anketi, Yaşıt Bağlanma Görüşmesi ve Aile Bağlanma Görüşmesidir. Hazan, Shaver ve Bartholomew hazırladıkları ölçeklerde, öğrenilmek istenen çocukluk dönemi bağlanma stillerinin yetişkinlik dönemi ilişkilerini etkileme durumunu ve yetişkinlik bağlanma stillerini açığa kavuşturmaktadır. Araştırmalarda bu iki değişken arasında ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bağlanma stillerinde bu dört kategori kullanılmasına rağmen yapılan araştırmalarda, romantik ilişkilerde yetişkin bağlanma stilini ölçmek için bağlanma ölçülürken kaygının da ölçülmesinin daha güvenilir olduğu söylenmektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

İlişkilerinde güvenli bağlanma yaşayan kişiler, o ilişki içinde kendilerini daha rahat ve güvenli hisseder (Hazan ve Shaver, 1987). Kişiler birbirlerini karşılıklı kabul edip tanırlar. Bununla birlikte güvenli bağlanma yaşayan kişilerin ilişki memnuniyeti daha fazla olmaktadır (Feeney, Noller ve Hanrahan, 1994). Kişilerin ilişki doyumu değerlendirilirken, yaşanan ilişkiye dair olumlu bir tutum sergilenmesi ve bunu partnerlerin birbiri için de algılamasıyla oluşan durum, ilişki cazibesi olarak tanımlanmaktadır (Rusbult ve Buunk, 1993). Partnerlerine korkuyla bağlanmış kişiler, partnerlerinden uzak durmayı tercih ederken aynı zamanda uzaklaşmaktan korkan bir yapıya sahiplerdir. Yakın ilişki kurma isteğine sahipken korkuları ve güvensizlikleri bu isteklerine engel olmaktadır (Mickulincer ve Shaver, 2003). Saplantılı ve kayıtsız bağlanma stiline sahip yetişkinler, partnerlerini kontrol etme ve ilişkiye takıntılı bir özellik gösterirler. Aynı zamanda bu kişilerin ilişkilerinde genellikle çatışmalar oluşmaktadır (Mikulincer ve Shaver, 2003). Benliklerine yükledikleri anlamlardan dolayı sürekli sevgi almak ve partnerleri tarafından sürekli tamamlanmak isterler (Collins ve Read, 1990). Bu alanda yapılan birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalar Sümer ve Cozzarelli (2004)'nin yaptığı araştırmadan

yola çıkılmıştır. Çalışmalar, Kansas Devlet Üniversitesi'nde 350 çifte uygulanmıştır. Bu çiftlerin çoğu evli değildir. Bu çalışmalarda yetişkinlerin bağlanma stillerinin ve partnerlerine yaptıkları atıfların ilişki doyumu üzerinde durulmuştur. Yapılan araştırmanın verisine bakıldığında, yetişkinlerin sahip olduğu bağlanma stiline ve yaptıkları atıfların ilişki doyumu üzerinde etkisinin bulunduğu öngörülmüştür. Güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin kendilerine ve partnerlerine karşı olumsuz zihinsel temsillerinin daha az olduklarını rapor edilmiş ve bunun da ilişki doyumuyla pozitif yönde korelasyon gösterdiği görülmüştür. Korkulu bağlanma stiline sahip yetişkinlerin partnerlerine ve benliklerine karşı olumsuz atıflarda buldukları, bunun da ilişki doyumunu olumsuz olarak etkilediği görülmüştür. Yapılan bu çalışmada, ilişkiye dair olan zihinsel temsil, bağlanma stili ve ilişki doyumunu etkileyen bir faktördür. Kişilerin ilişkilerine ve benliklerine karşı oluşturdukları zihinsel temsiller, ilişki doyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi gösterir. Bu temsillerin, kişilerin ilişkilerini rapor etmesinden daha önemli olduğu da görülmüştür (Collins, 1996). Güvensiz bağlanma stiline sahip yetişkinler, partnerlerine ve kendilerine olumsuz atıflarda bulduklarını ve ilişki memnuniyetlerinin daha az olduğunu belirtmişlerdir (Magai, 1999).

Todd ve ark. (2015)'na göre, kaygı ve belirsizlik duyguları kişinin öz merkezliliğini artırır, kişilerin empati ve başkalarının bakış açılarına karşı verdiği önemin gelişmesini engeller. Başka kişilerin düşüncelerine karşı verilen bu tepkinin, kişinin kendi içinde yaşadığı belirsizlikten ve kaygı durumundan kaynaklandığını, kişilerin bilgi edinmek için kendilerine başvurduklarını gösterir. Bu süreç kısır bir döngü olarak görülüp, kişiler kendilerini yaşadıkları ilişkilerde güvende hissetmedikçe, öz merkezliliğin artmasına ve diğer kişilerin düşüncelerini öğrenmek istememelerine neden olan kaygı ve belirsizlik durumuna yol açar. Yetişkinler öz merkezlilikleri arttıkça, diğer kişilere karşı daha az empati kurma eğilimindedir. Kişiler, partnerlerinden daha az empati gördüklerinde ilişkide kendilerini daha az güvende hissetmeye başlar. Yaşanılan bu durum ilişki doyumunu düşürerek, kişilerin birbirlerine olumsuz atıflarına ve davranışlarına neden olur.

Empati üzerine yapılan çalışmalarda, başkalarının bakış açılarına önem verip, bunları kullanma üzerinde durulmuştur. Campbell ve ark. (2014) yaptığı çalışmada, kişi aynı uyarıcıya birden çok kez maruz bırakıldığında duygusal bir duyarsızlaştırma yaşadıkları ve bu duygusal duyarsızlaştırmayı yaşayan kişilerin,

diğer kişiler için bakış açılarına verdikleri önemin azaldığını gösterir. Yapılan bu çalışmada, kişilerin empati duyabilme seviyeleri ve başka kişilerin düşüncelerine önem verme becerisi arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Empati duyabilme özelliği az olan kişiler, başkalarının kendisinden farklı tecrübe yaşayabilme düşüncesini kabul etmemektedirler.

Ruttan ve ark. (2015) yaptıkları çalışmada, kişilerin, yaşanan belli durumlarda başarısız olan kişilerle empati kuramamaları üzerinde durmuştur. Oluşan bu empati duyma eksikliği, biri için kolay olabilen bir durumun, başka bir kişi için zor olabileceği durumunu anlamlandıramadıklarından oluşur. Yaşanılan bu duruma romantik ilişkiler çerçevesinden bakıldığında kişileri zorlayan bir süreç oluşmaktadır. Çiftlerden birinin bir alanda başarılı olması ve diğerinin başarısız olması durumunda çiftler arasında empati eksikliği ortaya çıkar. Bunun sonucunda da güvensiz bağlanma oluşur. Yapılan bu çalışmada, deney tasarımları katılımcıların deneyimli ya da deneyimsiz oldukları bazı durumlar için oluşturulan senaryolarla oluşmuştur. Belirli bir durumu yaşayan kişi ile bu durumun senaryosunu okuyan kişilerin verdiği tepkilerin benzer olmadığı belirtilmiştir. Durumu gerçekten yaşayan kişiler ile senaryoyu okuyan kişiler arasında yüz yüze yapılan görüşmede, vücut dili, sözlü ya da sözsüz ipuçları gibi durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu kişilerin aynı durumu yaşayıp başarısız olan kişilere karşı empati kurabilmeleri daha kolay hale gelmektedir.

Birine karşı olumlu duygular hissetmenin o kişiye karşı empati yapabilme becerisini arttırdığını söyleyebiliriz. Bu durum aynı zamanda grup içi iletişimlerde empati kurmanın neden daha çok olabildiğini açıklamaktadır (Gutsell ve Inzlicht, 2012). Başarılı olma, güven duyma gibi olumlu duygular, empati kurabilmeyi kolaylaştırır ve bu kişilere karşı olumlu bir bağ oluşturulabilir. Araştırma sonucunda, kişiler başkalarına yardım ettiğinde, bu durumun benliğe olumlu atıfta bulunduğu ve kendilerini iyi hissettikleri görülmüştür. Bu durumda başarılı bir kişi, başarısız kişilere yardım ettiğinde kendisini daha iyi hissederken, empatik bir bağ kurmanın etkisini de arttırmaktadır. Romantik bir ilişki içinde olan kişiler için bu durum daha yüksektir, aynı zamanda çiftlerin birbirlerine tavsiye vermeleri beklenmektedir.

Ratcliff ve Oishi (2013) erkeklerin ve kadınların, başarısızları nasıl algıladıklarını görmek için yaptıkları çalışmada, erkeklerin, partnerlerinin

başarısızlıklarında kendilerini daha iyi hissettikleri ve partnerlerinin başarılı olduğu durumlarda kendilerini daha kötü hissettiklerini görmüşlerdir. Kadınlara bakıldığında böyle bir durumla karşılaşılmamıştır. Yapılan bu çalışmada erkekler, partnerlerinin başarısızlıkları karşısında kendilerini iyi hissettiklerini ya da başarıları karşısında kendilerini kötü hissettiklerini rapor etmezler fakat bu etki örtük olarak ölçülmüştür. Oluşan bu durum, ilişkilerde duyulan güven duygusunu da etkilemektedir. Kişi, partnerinin başarısı karşısında mutlu, başarısızlığı karşısında mutsuz olduğunu hissettirirse ilişkide kişiler kendilerini güvende hisseder. Bu çalışma bağlanma stillerinin cinsiyete göre bir takım farklılıklar oluşturabileceğini göstermektedir.

Killingsworth ve Gilbert (2010) yaptıkları çalışmada, kişileri tatmin eden, mutlu oldukları ve güven duydukları romantik ilişki içinde, kişilerin daha çok mutluluğa yatkın olup geçmiş ya da gelecekle ilgili kaygılarının az olduğunu belirtmiştir. Güvenli bir romantik ilişkiye sahip olmak, kişilerin hayata karşı tutumlarını olumlu yönde etkilerken, kendilerine ve başkalarına karşı da olumlu zihinsel temsiller oluşturmasına zemin hazırlar. Bu durum, kişilerin yaşamlarının diğer alanlarında da memnuniyetlerinin artmasını ve tatmin olmalarını sağlamaktadır.

Mutlu ve güvenli bir ilişkiye sahip olmanın yanında, romantik partnere sahip olan kişilerin, çevresindeki kişileri kendileri hakkında yapılan kötü yorumlar karşı yaşadığı kaygının azaldığı, yapılan araştırmalarda görülmüştür. Bu durum kişilerin tatmin edici bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir (Killingsworth ve Gilbert, 2010).

Kişinin bağlanma stiline yanı sıra, eşlerine ve benliklerine karşı yaptıkları atıflar da ilişki doyumunu etkilemektedir. Atfetme stili; belirli bir duruma olumlu ya da olumsuz olarak katkıda bulunma yatkınlığı olarak tanımlanmaktadır (Fincham ve Braudbury, 1990). Heider (1958), atıfları ele alarak ilk çalışmayı yapmıştır. Yapılan araştırmada iki temel sınıf bulunmaktadır. Bu sınıflardan birincisi; kişinin içsel özellikleridir (yetenek, mücadele, tutum). Diğer bir sınıf da; kişiyi etkileyen dışsal faktörlerdir. Weiner (1971), tarafından yapılan diğer bir çalışmada kişinin kendinden beklentisi araştırılmıştır. Kişinin beklentisi; şansı, gayreti ya da yeteneği durumdan duruma değişirken buna karşı istikrara atfedilen durumdur (Martinko, 1998).

Yapılmış olan birçok çalışmada, romantik ilişkinin insan hayatındaki mutluluk kaynağı olduğu sonucuna varılmıştır (Argyle, 2001; Diener, Gohm, Suh ve

Oishi, 2000; Khaleque ve Rohner, 2004 akt. Demirtaş ve Tezer, 2012). Literatürde yapılmış araştırmaların bir kısmında da, romantik ilişkiden duyulan hoşnutluğun, ömür boyunca mutluluk ile etkileşim içinde olduğu ileri sürülmüştür (Dush ve Amato, 2005; Myers, 2003; Reis, Collins ve Berscheid, 2000 akt. Demirtaş ve Tezer, 2012). İlişki doyumu üzerine yapılan birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalarda en çok üzerinde durulan konulardan biri kıskançlıktır. Romantik ilişki doyumu ve kıskançlık arasında tutarlı olmayan bir ilişki bulunsa da, Dugosh (2000), kendi yaptığı çalışmada kıskançlık duygusunun tek başına dahi olsa, ilişkileri olumsuz etkileyen bir durum olduğunu fakat kişinin partnerine karşı duyduğu sevgi duygusunun derecesi ile romantik ilişki doyumunun anlamlı bir korelasyon oluşturduğunu belirtmiştir (Akt. Curun ve Çapkın, 2014). Romantik ilişki doyumu konusunda kıskançlığın olumlu ya da olumsuz etkisi tam olarak belirtilmese de kişilerarası fark olarak bazı romantik ilişkilerin doyumunu artırırken bazı romantik ilişkilerin doyumunu azalttığını söyleyebiliriz. Romantik ilişkilerde doyumu etkileyen bir diğer unsur da kişilerin yanlış iletişim kurmasından kaynaklanmaktadır (Stanley, Markman ve Whitton, 2002 akt. Yalçın ve Ersever, 2015). İletişimin her türlü ilişkilerde önemlidir. Ancak romantik ilişkilerde iletişim; doyumu ve yaşanan ilişki süresi gibi birçok faktörü etkilediğinden, ilişki geliştirme desteği verildiği gibi psiko-eğitim desteği de verilmektedir. İlişki geliştirme eğitimi, önleyici müdahaleler olarak adlandırılır. Psiko-eğitim destekleri kişilere, ilişkinin erken döneminde, problem yaşamadan, olası bir çatışma durumunda sergileyebilecekleri beceriler kazandırmayı hedeflerler (Markman, Stanley, Jenkins, Petrella ve Wadsworth, 2006 akt. Yalçın ve Ersever, 2015). Türkiye’de romantik ilişkileri güçlendirme ve sağlıklı pozisyona getirebilmek adına evli çiftlerle yapılan çalışmaların başında Yılmaz ve Kalkan (2010) Evliliğe Başlamadan Önce İlişkinizi Koruyun (Saving Your Marriage Before It Starts-SYMBIS) eğitimi gelmektedir. Bu eğitim sonrasında kişilerin ilişkilerindeki çatışmayı yönetebildikleri, olumsuz duygu kontrolü sağlayabildikleri, problem çözme, temel iletişim engelleri, problemleri ve iletişim şekillerini iyileştirdikleri fakat çatışma durumunda yaşanan iletişim şeklini değişmediği görülmüştür (Yalçın ve Ersever, 2015). Ülkemizde, evlilik öncesi yaşanan romantik ilişkileri de kapsayan bir diğer program ise Gottman Enstitüsü’nün sunduğu workshoplardır. Gottman Enstitüsü’nün amacı evlilik öncesi, evliliğe alışma, anneliğe alışma ve doğum sonrası süreç kontrolü gibi birçok başlıkta eğitimler düzenleyip, problem yaşayan çiftlerin ilişkilerini ve ilişki doyumlarını daha sağlıklı

hale getirmektir. Yapılan eğitimlerde her türlü insan ilişkisinin üzerinde durularak mahşerin dört atısından (savunma, duvar örme, eleştiri ve aşğılama) nasıl uzak durulabileceği ve bunu nasıl davranış alışkanlığı haline getirilebileceği öğretilmektedir. Çok kapsamlı olan eğitim başlıkları sorun odaklı değildir, bu eğitimler çiftler arası yakınlığı ve arkadaşlığı arttırmaya yöneliktir. Bu nedenler, çiftlerin bu eğitimlere katılırken kendilerini sorunlu hissetmemelerini sağlar. Evlilik ilişkisini sağlıklı boyuta taşıyabilmek kadar, evlilik öncesi yaşanan romantik ilişkiler için de daha çok eğitim programı düzenler, böylelikle yaşanan problemleri azaltırken, ilişki doyumunu artabileceği düşünölmektedir. Yapılan araştırmalarda romantik ilişki yaşayan çiftler arasında en sık görölen sorun iletişim problemidir (Troy ve Lewis-Smith, 2006). Bununla beraber, kurulan yanlış iletişim biçiminin, çiftler arasında yaşanan ilişki doyumunu olumsuz etkileyeceği üzerinde durulmuştur (Stanley, Markman ve Whitton, 2002).

Romantik ilişki yaşayan her çift ilişkilerinden doyum almakta zorlanabilir, zaman zaman yaşadıkları ilişki doyumunun artabileceği gibi azalabilmesi de normaldir. Yaşanılan yaşamsal sorunlar, yaşanan romantik ilişkiyi etkileyebilir bunun da ilişkideki doyumunu dolaylı yoldan etkilediği düşünölebilir. Fakat yaşamsal sorunlardan kaynaklanan ilişki doyumunun düşüşünden geçici bir durum olarak bahsedilebilir.

2.7. Bağlanma Stili Konusunda Yapılan Araştırmalar

Bağlanma davranışı hayvanlarda daha hızlı geliştiiğinden dolayı bu alandaki çalışmalar ilk olarak hayvanlar üzerinde yapılmıştır.

Harlow bu alanda deney yapan en tanınmış isimdir (Schrier ve Harlow, 1958 akt. Soysal, Bodur, İşler ve Şenol, 2005). İlk olarak maymunlarla deney yapan Harlow, yeni doğan maymunları annelerinden uzaklaştırmıştır. Annelerinden uzaklaştırılan yavru maymunlar için rahat edebilecekleri bir kafes ortamı oluşturulmuştur ve bu kafeslerde yavru maymunlar tek başlarına yaşayıp, beslenip büyütölmüşlerdir. Kafeslerin içine iki farklı yapay anne modeli konulmuştur. Yapay anne modelinden biri, telden yapılmış tahta başlı, silindir şeklindedir ve göğsünde biberon bulunmaktadır. Diğer yapay anne modeli ise, tahtadan yapılmış ve üzeri yumuşak kahverengi kumaşla kaplanmıştır. Yapay annelerin arkalarında ampul bulunmaktadır. Yavru maymunlar temasa girdiklerinde ampul sayesinde sıcaklık

almaları sağlanmıştır. Araştırmacılar gözlemleri sonucu, yavru maymunların korktuklarında, uyumak istediklerinde yumuşak olan yapay anneye sarıldıklarını, göğsünde biberon olan anneyi tercih etmediklerini göstermektedir. Araştırmanın sonucunda, açlık, susuzluk doğuştan gelen fizyolojik bir istek olmasına rağmen, yavru maymunlar beslenmek yerine sıcaklık aldığı yapay anneyle temas kurmuşlardır. Yapılan bu deneyde gözlenen diğer bir durum ise, anne-bebek ilişkisinden mahrum kalan yavru maymunların ileriki dönemlerinde çiftleşmekte yaşadıkları sorundur (Soysal, Bodur, İşler ve Şenol, 2005).

Lorenz, kuşlarla yaptığı deneyde benzer sonuçları elde etmiştir. Yapılan deneyler sonucunda oluşan verilerde, doğumla birlikte oluşan süreçte, bağlanma figürü yoksunluğu ve kalitesi, daha sonraki ilişki yapılarını etkilediğini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, Bowlby'nin teorisini desteklemektedir (Soysal, Bodur, İşler ve Şenol, 2005).

Maccoby (1980)'de kuzular üzerinde yaptığı çalışmada, kuzuların tel örgü arkasından görebildikleri, sesini duydukları fakat hiç temas kuramadıkları bir koyuna ya da çöp kutusuna bağlanabildiklerini ileri sürmüştür. Hayvanların bağlanma stilleri insan canlılarına göre farklılık göstermektedir. Ördek yavruları yumurtadan çıktıktan sonra büyük ve hareket eden şeyi izleme ve tanımlayamadığı şeylerden uzaklaşma davranışı sergilerler. Farelerde ise, doğumundan hemen sonra bıraktıkları dışkı kokusunun yavru fareye çekici gelmesiyle oluşmaktadır. Doğası gereği hayvanlarda bağlanma, büyüdükçe azalan bir davranış örüntüsüdür (Hortaçsu, 1991 akt. Soysal, Bodur, İşler ve Şenol, 2005).

İnsan canlısı için bağlanma konusuna bakıldığında, annenin önemi belirtilmektedir. Bağlanma, annenin bakım vermesiyle, sıcaklığıyla, kurduğu temas ile oluşmaktadır. Anne, kendi ailesinde bakım veren kişi tarafından sıcaklık ve temas gördüyse bebeğiyle de bu ilişkisini sürdürebilmektedir.

Bowlby, yeni doğan bebeklerin bağlanma davranışının oluşmasında annenin ya da bakım veren kişinin, bebeğin ihtiyaçlarını ne ölçüde karşılayabildiğinin üzerinde durmuştur (Hortaçsu, 1991). Ayrıca bebeklik döneminde, bakım veren kişiden hemen ayrılmanın, yetişkinlik döneminde oluşabilecek fizyolojik hastalıklara neden olduğunu ileri sürülmüştür (Goodfriend, 1993).

Boccio ve ark. (1994), birincil bakım veren kişi ile bebeğin ayrılması sonucunda, bebekte kalp ritminin yükseldiğini ve bebeğin nörobiyolojik sisteminde değişimlerin meydana geldiğini belirtmişlerdir.

Zeanah ve ark. (1993), yaptıkları araştırmada, anne ile bebek arasında kurulan bağlanma örüntüsünün, anne bebek arasındaki ilişkiyi biçimlendirdiğini öne sürmüşlerdir. Goodfriend (1993), anne bebek arasında kurulan ilişkinin yüz yüze olmasının önemini üzerinde durmuştur. Bebeğin, anneden aldığı ses ve gülümsemeyi diğer kişi veya nesnelere tercih ettiğini belirtmiştir.

Cohn ve Tronick (1987), bebek ve anne arasında kurulan ilişkinin, bebeğin ileriki yaşlarında kuracağı ilişki davranışı örüntülerinin temeli olduğunu öne sürmüşlerdir.

Troy (1995), bebek ile anne arasında kurulan ilişkide tensel temasın önemini vurgulamıştır. Araştırmacı, annenin bebeğini çıplakken kucaklamasıyla, bağlanma arasında olumlu bir bağ olduğunu belirtmiştir. Bağlanma üzerine yapılan araştırmalarda, bakım veren kişinin anne olduğu varsayılarak veri toplanmıştır. Baba çocuk bağlanması üzerine literatürde bulunan araştırma sayısı oldukça azdır (Soysal, Bodur, İşler ve Şenol, 2005). Bebek anne arasında oluşan bağlanmayı etkileyen bir faktör de anne baba arasındaki ilişkidir. Eşlerin birbirlerine karşı ilişkiden aldıkları doyum ve ilişkiyi algılama şekilleri ile bebeğe karşı duyarlı davranışları arasında olumlu bir bağ bulunmaktadır. Anne ve baba arasında oluşan gerginlikte, baba ve bebek arasındaki bağlanma olumsuz etkilenmektedir (Donley, 1993). Babanın bebek ile kurduğu ilişki olumlu ve yakınsa, bebeğin ileriki yaşlarında daha rahat ilişki kurduğu belirtilmiştir. Baba ve bebek ilişkisinin sağlıklı oluşu, aralarında güvenli bağlanmayı sağlamaktadır (Soysal, Bodur, İşler ve Şenol, 2005).

Biller (1993)'a göre, babanın bir yıl süresince bebeğin ihtiyaçlarını birebir karşılaması, baba ve bebek arasında güvenli bağlanmanın temelini oluşturmaktadır (Biller, 1993; Dodson, 1995 akt. Soysal, Bodur, İşler ve Şenol, 2005). Baba ve bebek arasında bağlanmayı etkileyen diğer bir durumsa, babanın geleneksel yapısının olduğu belirtilmektedir (evin geçimi ve ailenin korunması, ev içi kurallar koyması) (Çevik ve Ceyhun 1993).

Bağlanmayı etkileyen diğer bir faktör ise, kültürel yapıdır. Türkiye’de anne rolü genellikle, baba çocuk arasındaki dengeyi korumaktır. Türk kültürüne bakıldığında, baba çocuk ilişkisinin ön plana çıktığı görülmektedir (Soysal, Bodur, İşler ve Şenol, 2005).

2.8. Romantik İlişki Doymu Konusunda Yapılan Araştırmalar

Literatürde romantik ilişki doymu üzerine yapılan birçok araştırma bulunmaktadır. Bu çalışma alanında, birçok değişken bulunmaktadır. Bunlar; partnerinin iyi arkadaşı olması, romantik ilişki istikrarı, partnere bağlılık-sadıklık, manevi değerlerin güçlü olması, partnerle kurulan cinselliğe sadakat göstermesi, partnere saygı duyması, inandığı dine bağlı olması, partnerini destekleyen ve hoşnut etmeye çalışılan davranışlara sahip olması ve iyi bir partner olmasıdır (RosenGrandon, Myers ve Hattie, 2004 akt. Çağ ve Yıldırım, 2013).

Young ve Long (1998) ilişki doymu için kişilerin, sağlıklı kişilik özellikleri ve davranışlarına sahip olması gerektiğinin üzerinde durmuş ve bunların ilişki doyumunu etkilediği üzerine araştırmalar yapmıştır. Mackey ve O’Brien (1995) yaptığı çalışmada, ilişki doyumunu arttıran ve 5 faktörden (iletişim tarzı, çatışma kontrolü, ortak karar verebilme, cinsel, psikolojik olarak yakınlık kurabilme ve güven, saygı, empatik yaklaşım, partnerler arası olan eşitlik anlayışı) oluşan ilişki etkileşimi üzerinde durmuştur. Yapılan literatür çalışmalarından ortak çıkarabileceğimiz sonuç, romantik ilişki doyumunu etkileyen birçok unsurun olmasıdır. Yapılan çalışmalara bakıldığında, problemlili iletişim ve cinsiyet rolü yöneliminin romantik ilişki doyumuna etkisi (Curun, 2006 akt. Çağ ve Yıldırım, 2013), toplumsal cinsiyet rollerinin, romantik ilişki doyumuna etkisi (Juni ve Grimm, 1994 akt. Çağ ve Yıldırım, 2013), iş doymu ile romantik ilişki doymu arasındaki ilişki (Tezer, 1992 akt. Çağ ve Yıldırım, 2013), cinsel doym ve romantik ilişki doymu arasındaki ilişki (Ivy ve Memphis, 2007; Litzinger ve Gordon, 2005; Trudel, 2002 akt. Çağ ve Yıldırım, 2013), partnerlerin tutum ve davranış şekillerinin romantik ilişki doymu üzerindeki etkisi (Feeney, 2002; Olson ve Ross, 1985 akt. Çağ ve Yıldırım, 2013), psikolojik ve fiziksel sağlık durumun romantik ilişki doyumuna etkisi (Levenson, Carstensen ve Gottman 1993 akt. Çağ ve Yıldırım, 2013), partnerlerden birinin işini kaybetmesiyle oluşabilecek olan depresyon halinin romantik ilişki doyumuna etkisi (Forthofer, Markman, Cox, Stanley ve Kessler, 1996

akt. Çağ ve Yıldırım, 2013), partnerlerin birlikte zaman geçirebilme süresinin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi (Hazan ve Shaver, 1987; Hirschberger, Srivastava, Marsch, Cowan ve Cowan, 2009 akt. Çağ ve Yıldırım, 2013), partnerlerin sosyal destek ve romantik ilişki doyumu arasındaki ilişki (Cutrona ve Suhr, 1994) incelenmiştir.

Ülkemizde yapılan araştırmalara bakıldığında, romantik ilişki doyumunu ne tür faktörlerin etkilediğini bulmaya yönelik araştırmalar yapılmıştır. Bu alanda çalışma yapan kişilere örnek olarak Çınar, 2008 ve Güven, 2005 verilebilir. Romantik ilişki doyumunu ölçmeye yönelik çalışmalar örnek olarak Çelik, 2006 gösterilebilir (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Romantik ilişki doyumunun cinsiyet farkı üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Literatür aramasında kadınların daha az romantik ilişki doyumu yaşadıklarını belirten çalışmalar bulunmaktadır (Sarı, 2008; Özbiçer, 2013; Jackson ve ark., 2014 akt. Yüceol, 2016). Bu yapılan çalışmaların tersine, ilişki doyumunda cinsiyet farkının bulunmadığı araştırmalar da bulunmaktadır (Beştav, 2007; Budak, 2011 akt. Yüceol, 2016). Cinsel yönelim ve ilişki doyumu üzerine yapılan araştırmalarda, cinsiyetçilik düşünceleri aynı olan çiftlerin, farklı olanlara oranla ilişkilerinde daha fazla ilişki doyumu yaşadıkları belirtilmiştir (Curun, 2001). Yapılan bir başka araştırmada, ilişki doyumunun kültürle ilişki olduğu belirtilmiştir. Geleneksel tutum sergileyen çiftlerin ilişki doyumları, özgürlükçü, bağımsız tutum sergileyen çiftlerin ilişkilerine oranla daha düşük doyuma sahiptir (Schwarzwald ve ark., 2008).

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evremi, veri toplama araçları, verilerin toplanmasında kullanılan ölçekler ve bu ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları, verilerin toplanma şekli ve bu verilerle yapılacak analiz tekniklerinden bahsedilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada bağlanma stillerini, bağlanma stillerinin yetişkinlik yaşantısındaki etkileri ve romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisiyle arasındaki ilişkiyi incelemek üzere ilişkisel tarama modeline uygun olarak hazırlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu İstanbul ilinde bulunan, romantik ilişki yaşayan 200 son ergenlik ve ilk yetişkinlik dönemi içinde bulunan bireylerden oluşmaktadır. Veriler araştırma sırasında uygulayıcı tarafından katılımcılara doldurulmuştur. Araştırmaya katılımı tamamen isteğe bağlı olduğundan, verilen 250'ye yakın formdan bazıları eksik doldurulmuş ya da yarıda bırakılmıştır. Bu sebepten dolayı araştırmadaki analiz 200 adet veri kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmaya dâhil olan katılımcıların %50'si (n=100) erkek, %50'si (n=100) kadındır. Örneklemi oluşturan bireylerin yaşları 18 ile 53 arasında değişmektedir. 18-24 yaş aralığına bakıldığında %37 (n=74), 25-27 yaş aralığına bakıldığında %31,5 (n=63), 27 ve üzeri yaş aralığına bakıldığında %31,5 (n=63) dağılım göstermektedir. Araştırmaya katılan bireylerin eğitim durumu incelendiğinde lise mezunu %15 (n=30), üniversite %60,0 (n=120), yüksek lisans %21,5 (n=43), doktora %3,5 (n=7) olarak belirtmişlerdir. Katılımcılara ait demografik özellikler Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3:Çalışma Grubuna Ait Demografik Bulguların Dağılımı

		N	%
Cinsiyet	Erkek	100	50,0
	Kadın	100	50,0
	Toplam	200	100,0
Yaş	18-24	74	37,0
	25-27	63	31,5
	28 ve Üzeri	63	31,5
	Toplam	200	100,0
Eğitim Düzeyi	İlkokul Mezunu	4	2,0
	Ortaokul Mezunu	5	2,5
	Lise Mezunu	21	10,5
	Üniversite	120	60,0
	Yüksek Lisans	43	21,5
	Doktora	7	3,5
	Toplam	200	100,0

Katılımcıların meslek dağılımlarına bakıldığında, kendi meslekleri incelendiğinde; avukat olarak çalışan %4 (n=8), eğitim sektörüne hizmet eden %14 (n=28), ev hanımı olan %2 (n=4), işsiz olan %1,5 (n=3) kişi bulunmaktadır. Mimar olan %2 (n=4), mühendis kişi sayısı %7,5 (n=15), öğrenci olan %25,5 (n=51), sağlık sektöründe çalışan %8 (n=16), serbest meslekle geçimini sağlayan %35,5 (n=71) toplamında 200 kişi bulunmaktadır. Katılımcıların partner meslekleri incelendiğinde, avukat %2 (n=4), eğitim %10,5 (n=21), ev hanımı %5 (n=10), işsiz %1.5 (n=3),mimar %2 (n=4), mühendis %9,5 (n=19), öğrenci %24 (n=48), sağlık %6

(n=12), serbest meslek % 39,5 (n=79) olarak dağılım göstermektedir. Katılımcılara ait demografik özellikler Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4:Çalışma Grubuna Ait Meslek Demografik Bulguların Dağılımı

		N	%			N	%
Meslek	Avukat	8	4,0	Partner Meslek	Avukat	4	2,0
	Eğitim	28	14,0		Eğitim	21	10,5
	Ev Hanımı	4	2,0		Ev Hanımı	10	5,0
	İşsiz	3	1,5		İşsiz	3	1,5
	Mimar	4	2,0		Mimar	4	2,0
	Mühendis	15	7,5		Mühendis	19	9,5
	Öğrenci	51	25,5		Öğrenci	48	24,0
	Sağlık	16	8,0		Sağlık	12	6,0
	Serbest Meslek	71	35,5		Serbest Meslek	79	39,5
	Toplam	200	100,0		Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılan bireylerin birliktelik sürelerine bakıldığında 2-36 ay arasında %62,5 (n=125), 37-72 ay arasında %26 (n=52), 73-180 ay arasında %11,5 (n=23) ilişki süresi olarak dağılım göstermiştir. Araştırmaya katılan bireylerin yaşadıkları romantik ilişkinin, hayatlarındaki kaçınıcı ilişki olduğuna bakıldığında, hayatındaki ilk romantik ilişkisini ya da 2. ilişkisi olan kişi sayısı %46,5 (n=93). Hayatındaki romantik ilişki 3. ve 4. olan kişi sayısı %30 (n=60), 5. ve üzeri romantik ilişki yaşamış olan bireyler de %23,5 (n=47) olarak dağılım göstermiştir. Katılımcılara ait romantik ilişki demografik özellikler Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5:Çalışma Grubuna Ait Romantik İlişki Demografik Bulguların Dağılımı

		N	%
Birliktelik Süresi	2-36 ay	125	62,5
	37-72 ay	52	26
	73-180 ay	23	11,5
	Toplam	200	100
Birliktelik Sırası	1.-2.	93	46,5
	3.-4.	60	30
	5. ve Üzeri	47	23,5
	Toplam	200	100

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları şöyledir:

- Kişisel Bilgi Formu
- Yakın İlişkilerde Yaşayış Envanteri (YIYE)
- İlişki Doyumu Ölçeği (İDO)

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Demografik sorular, katılımcıların yaşı, cinsiyeti, romantik ilişkisinin ne kadar süredir var olduğu, var olan romantik ilişkilerinin hayatlarındaki kaçınıcı ilişki olduğu, eğitim seviyesi, katılımcının ve partnerinin mesleği ile ilgili soruları içermektedir.

3.3.2. Yakın İlişkilerde Yaşayış Envanteri (YİYE)

Yaşanılan ilişkilerin temelini ne olduğunu anlayabilmek oldukça önemli bir durumdur. Bu ölçek de ilişkinin temelini neyin oluşturduğunu anlamamızı sağlamaktadır. Erken dönemde oluşan bağlanma stili, bireyin yetişkinlik dönemi ilişkilerindeki davranış ritüelini anlamlandırır. Yapılan son çalışmalar, bağlanma stillerini boyutlarına göre ölçmenin daha güvenilir olduğunu göstermiştir (Hazan ve Shaver, 1994). YİYE, dört kategori modelinin ölçümlerinin kullanıldığı boyutlarda bağlanma stillerini anlayabilmek için tasarlanmış bir ölçektir. Regresyon analizinin, YİYE'nin, Dört Kategorik Metot (güvenli, saplantılı, kayıtsız, korkulu bağlanma) ile kıyaslandığında daha güçlü prediktif güce sahip olduğu ve daha fazla varyans göstermiştir (Sümer, 2006). Brennan ve arkadaşları 323 maddelik diğer ölçekleri faktör analizini kullandılar. Sonuç olarak, kaçınma ve kaygılı bağlanma stiline, romantik ilişki için de tanımlanan iki boyut olduğunu buldu (Sümer, 2006).

Bağlanma ile ilgili yaşanan endişe, diğer bir tanımlamayla, bireyler güvenli ya da güvensiz bağlanma stiline sahiptirler ve bu bağlanma stilleri beraberinde romantik partnerine erişebilirliği ve yanıt verme davranışlarıyla, güvenli ya da güvensiz bağlanma yaşadıklarını göstermektedir. Kaçınma bağlanma yaşayan yetişkinlerin yani diğer insanlara bağımlı yaşamak ve yakın olmaktan rahatsızlık duyulan durumdur. Düşük kaçınma ve düşük endişe yaşayan bireyler, güvenli bağlanma yaşarken, yüksek kaçınma ve yüksek endişe yaşayan bireyler korku eşliğinde bir bağlanma yaşamaktadırlar. Endişeli bağlanma stiline sahip bireyler, yüksek kaygı ve düşük kaçınan bağlanma stili olarak tanımlandı.

YİYE (Yakın İlişkilerde Yaşayış Envanteri)'nin Türkçe'ye uyarlanması 2000 yılında Sümer ve Güngör tarafından gerçekleştirilmiştir. Anket, 36 maddeden oluşmaktadır. Her boyutu 18 madde kaçınmacı bağlanma stilini ölçmekte geri kalan 18 madde ise kaygılı bağlanma stilini ölçmektedir. . Kaçınmalı bağlanma boyutu: Tek sayı olan maddelerin ortalaması alınarak hesaplanır. Kaygılı bağlanma boyutu: Çift sayı olan maddelerin ortalaması alınarak hesaplanır. Ters kodlanan maddeler: 3, 15, 19, 22, 25, 27, 29, 31, 33, 35. 7'li likert ölçek olup derecelendirme yöntemine

göre 1=hiç katılmıyorum, 4=ne katılıyorum ne katılmıyorum, 7=tamamen katılıyorum şeklindedir. Puanlama yapılırken, her iki boyuttan da düşük puan alanlar güvenli, her iki boyuttan da yüksek puan alanlar korkulu bağlanma stiline sahip olarak nitelendirilmiştir. İç tutarlılık katsayısı, kaygı boyutu için .84, kaçınma boyutu için .81'dir. Bu çalışma için ölçeğin kaygı Cronbach alfa kat sayısı $\alpha=.85$, kaçınma Cronbach alfa kat sayısı $\alpha=.90$ 'dır.

3.3.3. İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ)

İlişki Doyumu Ölçeği, ilişkiden ne kadar tatmin olduğunu ölçmek için tasarlanmıştır. Hendrick tarafında 1988'de geliştirilen ölçek, 2000 yılında 140 öğrencisi ile Curun tarafında Türkçeye uyarlanmıştır. İç tutarlılık katsayısı $\alpha=.86$ olarak bulunmuştur (Curun, 2000). Ölçek yedi sorudan oluşan ve likert tipi ölçek kullanılarak oluşturulmuştur. Toplanılan puan ne kadar yüksek ise, birey romantik ilişkisinden o kadar memnundur.

İlişkiyi değerlendirirken, temel olarak ilişki doyumunu ele alırız. İlişkileri değerlendirmek için kullanılabilecek birçok ölçek mevcuttur. Fakat çoğu ölçek evli çiftler için ya da katılımcının uzun zamanını alan ölçeklerdir. İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ), ilişki doyumunu ölçebileceğimiz kısa bir ölçektir. Ölçekteki 4. ve 7. sorular ters puanlanmaktadır. Evli çiftler, beraber yaşayan çiftler, nişanlı çiftler veya partner çiftler gibi romantik bir ilişki içinde olan tüm kişilerle kullanım için uygundur. Ölçeğin sevgiye, cinsel tutuma, kendini açığa vurmaya, bağlılığa ve bir ilişkide yatırıma ilişkin diğer önlemlerle korelasyonu olduğunu ortaya koydu (Hendrick, 1988). Ölçek kabul edilebilir psikometrik özelliklere sahip bulundu. Bu çalışma için ölçeğin Cronbach alfa kat sayısı $\alpha=.88$ 'dir.

3.4. İşlem

Çalışma 2016-2017 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Örnekleme, romantik ilişki yaşayan 200 son ergenlik ve ilk yetişkinlik dönemi içinde bulunan bireylerden oluşmaktadır. Veriler, araştırma sırasında uygulayıcı tarafından katılımcılara doldurtulacak ölçekler ile toplanacaktır. Katılımcılara, yapılan çalışmayla ilgili

bilgilendirme yapıp, bilgilendirilmiş bir onay formunu doldurmaları istenmiştir. Verilen ölçekleri, evde, iş yerinde, okulda tek ve özgürce cevap verebilecekleri şekilde kâğıt-kalem ile anketleri doldurmaları istenmektedir. Romantik ilişki yaşayan her bir kişiye, kişisel bilgi formu da dâhil olmak üzere 3 anket verilmiş ve hepsinin eksiksiz doldurulması rica edilmiştir. Anketler, demografik bilgi formu, bağlanma biçimleri ve ilişki doyumuyla ilgili sorular içermektedir. Pratik örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Gruplu değişkenler arasındaki ilişki ki-kare analizi ile test edilmiştir. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında Pearson Korelasyon ve Regresyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde yapılan çalışmanın problemine ve problemine bağlı alt problemlerle ilişkili olarak toplanan verilerin, yapılan istatistiksel analiz sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Son ergen ve ilk yetişkin dönemi bireylerin bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisini incelemek amaçlı analizler yapılmış ve yorumlanmıştır. Eş zamanlı olarak bağımsız değişkenlere bağlı olarak romantik ilişki doyumu ve bağlanma stillerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla analizler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6:Bağlanma Stilleri Ortalaması

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Kaygı	200	66,550	19,991	27,000	120,000
Kaçınma	200	46,620	19,905	18,000	114,000

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin “kaygı” ortalaması ($66,550 \pm 19,991$); “kaçınma” ortalaması ($46,620 \pm 19,905$); olarak saptanmıştır.

Tablo 7:Romantik İlişki Doyumuna Ait Bulgular

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Romantik İlişki Doyumu	200	39,400	7,301	14,000	49,000

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin “romantik ilişki doyumu” ortalaması ($39,400 \pm 7,301$); olarak saptanmıştır.

Tablo 8:Bağlanma Stili Gruplarının Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Bağlanma Stili	Güvenli	67	33,5
	Kayıtsız	33	16,5
	Saplantılı	34	17,0
	Korkulu	66	33,0
	Toplam	200	100,0

Son ergen ve yetişkinlerin bağlanma stili değişkenine göre 67'si (%33,5) güvenli, 33'ü (%16,5) kayıtsız, 34'ü (%17,0) saplantılı, 66'sı (%33,0) korkulu olarak dağılmaktadır.

Tablo 9:Romantik İlişki Doymu, Kaygı ve Kaçınma Arasında Korelasyon İlişkisi

		İlişki Doymu	Kaygı	Kaçınma
Romantik İlişki Doymu	R	1,000		
	P	0,000		
Kaygı	R	-0,292**	1,000	
	P	0,000	0,000	
Kaçınma	R	-0,557**	0,461**	1,000
	P	0,000	0,000	0,000

** p<0.05

Kaygı ve romantik ilişki doymu arasında zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.292$; $p=0,000<0.05$). Kaçınma ve romantik ilişki doymu arasında orta, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.557$; $p=0,000<0.05$). Kaçınma ve kaygı arasında zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.461$; $p=0,000<0.05$).

Tablo 10:Bağlanma Stillerinin Romantik İlişki Doyumu Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Romantik İlişki Doyumu	Sabit	49,655	32,038	0,000	44,679	0,000	0,305
	Kaygı	-0,016	-0,664	0,507			
	Kaçınma	-0,197	-8,062	0,000			

** p<0.05

Kaygı, kaçınma ile romantik ilişki doyumu arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=44,679; p=0,000<0.05). Romantik ilişki doyumu düzeyinin belirleyicisi olarak kaygı, kaçınma değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) güçlü olduğu görülmüştür (R²=0,305). Son ergen ve yetişkinlerin kaygı düzeyi romantik ilişki doyumu düzeyini etkilememektedir (p=0.507>0.05). Son ergen ve yetişkinlerin kaçınma düzeyi romantik ilişki doyumu düzeyini azaltmaktadır (β =-0,197).

Tablo 11:Bağlanma Stili Gruplarına Göre Romantik İlişki Doyumu Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P	Fark
Romantik İlişki Doyumu	Güvenli	67	43,360	4,302	29,454	0,000	1 > 2
	Kayıtsız	33	37,030	6,734			3 > 2
	Saplantılı	34	43,290	4,958			1 > 4
	Korkulu	66	34,560	7,674			3 > 4

** p<0.05

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanları ortalamalarının bağlanma stili değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=29,454; p=0,000<0.05). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Bağlanma stili güvenli olanların romantik ilişki doyumu puanları (43,360 ± 4,302), bağlanma stili kayıtsız olanların romantik

ilişki doyumu puanlarından ($37,030 \pm 6,734$) yüksek bulunmuştur. Bağlanma stili saplantılı olanların romantik ilişki doyumu puanları ($43,290 \pm 4,958$), bağlanma stili kayıtsız olanların romantik ilişki doyumu puanlarından ($37,030 \pm 6,734$) yüksek bulunmuştur. Bağlanma stili güvenli olanların romantik ilişki doyumu puanları ($43,360 \pm 4,302$), bağlanma stili korkulu olanların romantik ilişki doyumu puanlarından ($34,560 \pm 7,674$) yüksek bulunmuştur. Bağlanma stili saplantılı olanların romantik ilişki doyumu puanları ($43,290 \pm 4,958$), bağlanma stili korkulu olanların romantik ilişki doyumu puanlarından ($34,560 \pm 7,674$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 12: Yaş ile Bağlanma Stili Arasındaki İlişki

Yaş	Bağlanma Stili										X ² /p
	Güvenli		Kayıtsız		Saplantılı		Korkulu		Toplam		
	N	%	N	%	N	%	N	%	n	%	
18-24	25	%37,3	14	%42,4	9	%26,5	26	%39,4	74	%37,0	X ² =4,280 p=0,639
25-27	21	%31,3	10	%30,3	15	%44,1	17	%25,8	63	%31,5	
28 Ve üzeri	21	%31,3	9	%27,3	10	%29,4	23	%34,8	63	%31,5	
Toplam	67	%100,0	33	%100,0	34	%100,0	66	%100,0	200	%100,0	

** p<0.05

Yaş ile bağlanma stili arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=4,280$; $p=0,639>0.05$). Bağlanma stili güvenli olanların 25'i (%37,3) 18-24, 21'i (%31,3) 25-27, 21'i (%31,3) 28 ve üzeri. Bağlanma stili kayıtsız olanların 14'ünün (%42,4) 18-24, 10'unun (%30,3) 25-27, 9'unun (%27,3) 28 ve üzeri. Bağlanma stili saplantılı olanların 9'unun (%26,5) 18-24, 15'i (%44,1) 25-27, 10'unun (%29,4) 28 ve üzeri; bağlanma stili korkulu olanların 26'sının (%39,4) 18-24, 17'si (%25,8) 25-27, 23'ünün (%34,8) 28 ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 13: Cinsiyet ile Bağlanma Stili Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Bağlanma Stili										X ² /p
	Güvenli		Kayıtsız		Saplantılı		Korkulu		Toplam		
	n	%	N	%	N	%	n	%	N	%	
Erkek	33	%49,3	18	%54,5	17	%50,0	32	%48,5	100	%50,0	X ² =0,348 p=0,951
Kadın	34	%50,7	15	%45,5	17	%50,0	34	%51,5	100	%50,0	
Toplam	67	%100,0	33	%100,0	34	%100,0	66	%100,0	200	%100,0	

** p<0.05

Cinsiyet ile bağlanma stili arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=0,348; p=0,951>0.05). Bağlanma stili güvenli olanların 33'ünün (%49,3) erkek, 34'ünün (%50,7) kadın; bağlanma stili kayıtsız olanların 18'i (%54,5) erkek, 15'i (%45,5) kadın. Bağlanma stili saplantılı olanların 17'si (%50,0) erkek, 17'si (%50,0) kadın; bağlanma stili korkulu olanların 32'si (%48,5) erkek, 34'ünün (%51,5) kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Birliktelik Süresi ile Bağlanma Stili Arasındaki İlişki

Birliktelik Süresi	Bağlanma Stili										X ² /p
	Güvenli		Kayıtsız		Saplantılı		Korkulu		Toplam		
	N	%	n	%	N	%	N	%	N	%	
36 Ay Ve Altı	34	%50,7	20	%60,6	24	%70,6	47	%71,2	125	%62,5	X ² =7,540 p=0,274
37-72 Ay	23	%34,3	9	%27,3	6	%17,6	14	%21,2	52	%26,0	
73-180 Ay	10	%14,9	4	%12,1	4	%11,8	5	%7,6	23	%11,5	
Toplam	67	%100,0	33	%100,0	34	%100,0	66	%100,0	200	%100,0	

** p<0.05

Birliktelik süresi ile bağlanma stili arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=7,540$; $p=0,274>0,05$). Bağlanma stili güvenli olanların 34'ünün (%50,7) 36 ay ve altı, 23'ünün (%34,3) 37-72 ay, 10'unun (%14,9) 73-180 ay. Bağlanma stili kayıtsız olanların 20'si (%60,6) 36 ay ve altı, 9'unun (%27,3) 37-72 ay, 4'ünün (%12,1) 73-180 ay. Bağlanma stili saplantılı olanların 24'ünün (%70,6) 36 ay ve altı, 6'sının (%17,6) 37-72 ay, 4'ünün (%11,8) 73-180 ay; bağlanma stili korkulu olanların 47'si (%71,2) 36 ay ve altı, 14'ünün (%21,2) 37-72 ay, 5'i (%7,6) 73-180 ay olduğu görülmektedir.

Tablo 15: Kaçınıcı Birliktelik Olduğu ile Bağlanma Stili Arasındaki İlişki

Kaçınıcı Birliktelik Olduğu	Bağlanma Stili										X ² /p
	Güvenli		Kayıtsız		Saplantılı		Korkulu		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	N	%	n	%	
1-2. Birliktelik	33	%49,3	12	%36,4	14	%41,2	34	%51,5	93	%46,5	X ² =4,928 p=0,553
3-4. Birliktelik	18	%26,9	12	%36,4	14	%41,2	16	%24,2	60	%30,0	
5 Ve üzeri	16	%23,9	9	%27,3	6	%17,6	16	%24,2	47	%23,5	
Toplam	67	%100,0	33	%100,0	34	%100,0	66	%100,0	200	%100,0	

** p<0.05

Kaçınıcı birliktelik olduğu ile bağlanma stili arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=4,928$; $p=0,553>0,05$). Bağlanma stili güvenli olanların 33'ünün (%49,3) 1-2. birliktelik, 18'i (%26,9) 3-4. birliktelik, 16'sının (%23,9) 5 ve üzeri; bağlanma stili kayıtsız olanların 12'si (%36,4) 1-2. birliktelik, 12'si (%36,4) 3-4. birliktelik, 9'unun (%27,3) 5 ve üzeri. Bağlanma stili saplantılı olanların 14'ünün (%41,2) 1-2. birliktelik, 14'ünün (%41,2) 3-4. birliktelik, 6'sının (%17,6) 5 ve üzeri. Bağlanma stili korkulu olanların 34'ünün (%51,5) 1-2. birliktelik, 16'sının (%24,2) 3-4. birliktelik, 16'sının (%24,2) 5 ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 16:Eğitim Düzeyi ile Bağlanma Stili Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi	Bağlanma Stili										X ² /p
	Güvenli		Kayıtsız		Saplantılı		Korkulu		Toplam		
	N	%	N	%	N	%	n	%	n	%	
İlköğretim Mezunu	4	%6,0	2	%6,1	1	%2,9	2	%3,0	9	%4,5	X ² =6,308 p=0,900
Lise Mezunu	9	%13,4	1	%3,0	5	%14,7	6	%9,1	21	%10,5	
Üniversite	39	%58,2	23	%69,7	18	%52,9	40	%60,6	120	%60,0	
Yüksek Lisans	12	%17,9	6	%18,2	9	%26,5	16	%24,2	43	%21,5	
Doktora	3	%4,5	1	%3,0	1	%2,9	2	%3,0	7	%3,5	
Toplam	67	%100,0	33	%100,0	34	%100,0	66	%100,0	200	%100,0	

** p<0.05

Eğitim düzeyi ile bağlanma stili arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=6,308; p=0,900>0.05). Bağlanma stili güvenli olanların 4'ünün (%6,0) ilköğretim mezunu, 9'unun (%13,4) lise mezunu, 39'unun (%58,2) üniversite, 12'si (%17,9) yüksek lisans, 3'ünün (%4,5) doktora. Bağlanma stili kayıtsız olanların 2'si (%6,1) ilköğretim mezunu, 1'i (%3,0) lise mezunu, 23'ünün (%69,7) üniversite, 6'sının (%18,2) yüksek lisans, 1'i (%3,0) doktora. Bağlanma stili saplantılı olanların 1'i (%2,9) ilköğretim mezunu, 5'i (%14,7) lise mezunu, 18'i (%52,9) üniversite, 9'unun (%26,5) yüksek lisans, 1'i (%2,9) doktora. Bağlanma stili korkulu olanların 2'si (%3,0) ilköğretim mezunu, 6'sının (%9,1) lise mezunu, 40'ının (%60,6) üniversite, 16'sının (%24,2) yüksek lisans, 2'si (%3,0) doktora olduğu görölmektedir.

Tablo 17:Meslek ile Bağlanma Stili Arasındaki İlişki

Meslek	Bağlanma Stili										X ² /p
	Güvenli		Kayıtsız		Saplantılı		Korkulu		Toplam		
	N	%	N	%	N	%	N	%	n	%	
Avukat	1	%1,5	0	%0,0	1	%2,9	6	%9,1	8	%4,0	X ² =30,505 p=0,169
Mühendis	4	%6,0	1	%3,0	5	%14,7	5	%7,6	15	%7,5	
Eğitim Öğretim Hizmetleri	9	%13,4	3	%9,1	7	%20,6	9	%13,6	28	%14,0	
Ev Hanımı	1	%1,5	2	%6,1	0	%0,0	1	%1,5	4	%2,0	
Sağlık Çalışanı	6	%9,0	4	%12,1	3	%8,8	3	%4,5	16	%8,0	
Öğrenci	16	%23,9	11	%33,3	6	%17,6	18	%27,3	51	%25,5	
Mimar	1	%1,5	0	%0,0	0	%0,0	3	%4,5	4	%2,0	
Serbest Meslek	29	%43,3	10	%30,3	12	%35,3	20	%30,3	71	%35,5	
İşsiz	0	%0,0	2	%6,1	0	%0,0	1	%1,5	3	%1,5	
Toplam	67	%100,0	33	%100,0	34	%100,0	66	%100,0	200	%100,0	

** p<0.05

Meslek ile bağlanma stili arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=30,505; p=0,169>0.05). Bağlanma stili güvenli olanların 1'i (%1,5) avukat, 4'ünün (%6,0) mühendis, 9'unun (%13,4) eğitim öğretim hizmetleri, 1'i (%1,5) ev hanımı, 6'sının (%9,0) sağlık çalışanı, 16'sının (%23,9) öğrenci, 1'i (%1,5) mimar, 29'unun (%43,3) serbest meslek. Bağlanma stili kayıtsız olanların 1'i (%3,0) mühendis, 3'ünün (%9,1) eğitim öğretim hizmetleri, 2'si (%6,1) ev hanımı, 4'ünün (%12,1) sağlık çalışanı, 11'i

(%33,3) öğrenci, 10'unun (%30,3) serbest meslek, 2'si (%6,1) işsiz. Bağlanma stili saplantılı olanların 1'i (%2,9) avukat, 5'i (%14,7) mühendis, 7'si (%20,6) eğitim öğretim hizmetleri, 3'ünün (%8,8) sağlık çalışanı, 6'sının (%17,6) öğrenci, 12'si (%35,3) serbest meslek. Bağlanma stili korkulu olanların 6'sının (%9,1) avukat, 5'i (%7,6) mühendis, 9'unun (%13,6) eğitim öğretim hizmetleri, 1'i (%1,5) ev hanımı, 3'ünün (%4,5) sağlık çalışanı, 18'i (%27,3) öğrenci, 3'ünün (%4,5) mimar, 20'si (%30,3) serbest meslek, 1'i (%1,5) işsiz olduğu görülmektedir.

Tablo 18:Partner Meslek ile Bağlanma Stili Arasındaki İlişki

Partner Meslek	Bağlanma Stili								Toplam		X ² /p
	Güvenli		Kayıtsız		Saplantılı		Korkulu				
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Avukat	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	4	%6,1	4	%2,0	X ² =30,994 p=0,154
Mühendis	7	%10,4	4	%12,1	4	%11,8	4	%6,1	19	%9,5	
Eğitim Öğretim Hizmetleri	4	%6,0	2	%6,1	6	%17,6	9	%13,6	21	%10,5	
Ev Hanımı	6	%9,0	2	%6,1	1	%2,9	1	%1,5	10	%5,0	
Sağlık Çalışanı	5	%7,5	3	%9,1	0	%0,0	4	%6,1	12	%6,0	
Öğrenci	12	%17,9	11	%33,3	7	%20,6	18	%27,3	48	%24,0	
Mimar	3	%4,5	0	%0,0	0	%0,0	1	%1,5	4	%2,0	
Serbest Meslek	28	%41,8	10	%30,3	16	%47,1	25	%37,9	79	%39,5	
İşsiz	2	%3,0	1	%3,0	0	%0,0	0	%0,0	3	%1,5	
Toplam	67	%100,0	33	%100,0	34	%100,0	66	%100,0	200	%100,0	

** p<0.05

Partner meslek ile bağlanma stili arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=30,994$; $p=0,154>0,05$). Bağlanma stili güvenli olanların 7'si (%10,4) mühendis, 4'ünün (%6,0) eğitim öğretim hizmetleri, 6'sının (%9,0) ev hanımı, 5'i (%7,5) sağlık çalışanı, 12'si (%17,9) öğrenci, 3'ünün (%4,5) mimar, 28'i (%41,8) serbest meslek, 2'si (%3,0) işsiz. Bağlanma stili kayıtsız olanların 4'ünün (%12,1) mühendis, 2'si (%6,1) eğitim öğretim hizmetleri, 2'si (%6,1) ev hanımı, 3'ünün (%9,1) sağlık çalışanı, 11'i (%33,3) öğrenci, 10'unun (%30,3) serbest meslek, 1'i (%3,0) işsiz. Bağlanma stili saplantılı olanların 4'ünün (%11,8) mühendis, 6'sının (%17,6) eğitim öğretim hizmetleri, 1'i (%2,9) ev hanımı, 7'si (%20,6) öğrenci, 16'sının (%47,1) serbest meslek. Bağlanma stili korkulu olanların 4'ünün (%6,1) avukat, 4'ünün (%6,1) mühendis, 9'unun (%13,6) eğitim öğretim hizmetleri, 1'i (%1,5) ev hanımı, 4'ünün (%6,1) sağlık çalışanı, 18'i (%27,3) öğrenci, 1'i (%1,5) mimar, 25'i (%37,9) serbest meslek olduğu görülmektedir.

Tablo 19:Bağlanma Stillerinin Birliktelik Süresine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P	Fark
Kaygı	36 Ay Ve Altı	125	69,470	19,878	3,684	0,027	1 > 2
	37-72 Ay	52	61,400	19,478			
	73-180 Ay	23	62,260	19,443			
Kaçınma	36 Ay Ve Altı	125	48,010	20,560	0,813	0,445	
	37-72 Ay	52	44,440	18,943			
	73-180 Ay	23	44,000	18,446			

** $p<0,05$

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin kaygı puanları ortalamalarının birliktelik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,684$; $p=0,027<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Birliktelik süresi 36 ay ve altı olanların kaygı puanları

(69,470±19,878), birliktelik süresi 37-72 ay olanların kaygı puanlarından (61,400±19,478) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin kaçınma puanları ortalamalarının birliktelik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 20:Bağlanma Stillerinin Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Kaygı	İlköğretim Mezunu	9	66,890	26,507	0,104	0,981
	Lise Mezunu	21	66,240	20,503		
	Üniversite	120	66,120	18,806		
	Yüksek Lisans	43	68,160	20,431		
	Doktora	7	64,430	30,854		
Kaçınma	İlköğretim Mezunu	9	46,110	20,877	0,609	0,657
	Lise Mezunu	21	41,620	20,860		
	Üniversite	120	46,720	19,614		
	Yüksek Lisans	43	47,670	17,843		
	Doktora	7	54,140	33,002		

** $p<0.05$

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin kaygı, kaçınma puanları ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 21:Bağlanma Stillerinin Kaçınıcı Birliktelik Olduğuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Kaygı	1-2. Birliktelik	93	66,730	19,216	0,259	0,772
	3-4. Birliktelik	60	67,600	20,069		
	5 Ve üzeri	47	64,830	21,663		
Kaçınma	1-2. Birliktelik	93	45,280	18,236	0,582	0,560
	3-4. Birliktelik	60	46,730	21,205		
	5 Ve üzeri	47	49,130	21,498		

** p<0.05

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin kaygı, kaçınma puanları ortalamalarının kaçınıcı birliktelik olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Tablo 22:Bağlanma Stillerinin Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Kaygı	18-24	74	66,230	18,346	0,081	0,923
	25-27	63	67,380	20,218		
	28 Ve üzeri	63	66,080	21,832		
Kaçınma	18-24	74	46,120	17,465	1,176	0,311
	25-27	63	44,240	20,756		
	28 Ve üzeri	63	49,590	21,604		

** p<0.05

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin kaygı, kaçınma puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 23:Bağlanma Stillerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Kaygı	Erkek	100	65,130	20,732	-1,001	0,318
	Kadın	100	67,960	19,222		
Kaçınma	Erkek	100	47,290	20,223	0,475	0,635
	Kadın	100	45,950	19,661		

** $p<0.05$

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin kaygı, kaçınma puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 24:Romantik İlişki Doyumunun Birliktelik Süresine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Romantik İlişki Doyumu	36 Ay Ve Altı	125	39,540	7,081	0,128	0,880
	37-72 Ay	52	39,380	7,809		
	73-180 Ay	23	38,700	7,588		

** $p<0.05$

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanları ortalamalarının birliktelik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 25:Bağlanma Stillerinin Mesleğe Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Kaygı	Avukat	8	82,620	19,063	1,023	0,420
	Mühendis	15	68,400	20,131		
	Eğitim Öğretim Hizmetleri	28	62,680	21,931		
	Ev Hanımı	4	66,250	14,975		
	Sağlık Çalışanı	16	63,880	24,953		
	Öğrenci	51	66,100	16,948		
	Mimar	4	78,500	12,396		
	Serbest Meslek	71	66,040	20,408		
	İşsiz	3	68,670	23,116		
Kaçınma	Avukat	8	65,250	26,778	1,618	0,122
	Mühendis	15	42,730	15,586		
	Eğitim Öğretim Hizmetleri	28	45,290	20,217		
	Ev Hanımı	4	55,750	21,747		
	Sağlık Çalışanı	16	46,940	24,632		
	Öğrenci	51	47,920	17,862		
	Mimar	4	55,000	23,338		
	Serbest Meslek	71	43,340	19,254		
	İşsiz	3	59,330	12,858		

** p<0.05

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin kaygı, kaçınma puanları ortalamalarının meslek değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 26:Bağlanma Stillerinin Partner Mesleğine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P	Fark	
Kaygı	Avukat	4	88,000	17,416	1,522	0,152		
	Mühendis	19	62,470	21,724				
	Eğitim Öğretim Hizmetleri	21	69,290	18,133				
	Ev Hanımı	10	58,600	22,262				
	Sağlık Çalışanı	12	64,080	17,748				
	Öğrenci	48	68,020	15,989				
	Mimar	4	51,500	23,473				
	Serbest Meslek	79	67,520	21,804				
	İşsiz	3	51,670	7,234				
Kaçınma	Avukat	4	81,000	24,180	2,291	0,023	1 > 2	
	Mühendis	19	45,160	21,777				1 > 3
	Eğitim Öğretim Hizmetleri	21	45,570	18,454				1 > 4
	Ev Hanımı	10	40,800	17,517				1 > 5
	Sağlık Çalışanı	12	50,080	18,889				1 > 6
	Öğrenci	48	50,400	16,968				1 > 7
	Mimar	4	39,250	20,614				1 > 8
	Serbest Meslek	79	44,140	20,572				1 > 9
	İşsiz	3	37,670	13,051				

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin kaçınma puanları ortalamalarının partner meslek değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,291$; $p=0,023<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Partner meslek avukat olanların kaçınma puanları ($81,000\pm24,180$), partner meslek mühendis olanların kaçınma puanlarından ($45,160\pm21,777$) yüksek bulunmuştur. Partner meslek avukat olanların kaçınma puanları ($81,000\pm24,180$), partner meslek eğitim öğretim hizmetleri olanların kaçınma puanlarından ($45,570\pm18,454$) yüksek bulunmuştur. Partner meslek avukat olanların kaçınma puanları ($81,000\pm24,180$), partner meslek ev hanımı olanların kaçınma puanlarından ($40,800\pm17,517$) yüksek bulunmuştur. Partner meslek avukat olanların kaçınma puanları ($81,000\pm24,180$), partner meslek sağlık çalışanı olanların kaçınma puanlarından ($50,080\pm18,889$) yüksek bulunmuştur. Partner meslek avukat olanların kaçınma puanları ($81,000\pm24,180$), partner meslek öğrenci olanların kaçınma puanlarından ($50,400\pm16,968$) yüksek bulunmuştur. Partner meslek avukat olanların kaçınma puanları ($81,000\pm24,180$), partner meslek mimar olanların kaçınma puanlarından ($39,250\pm20,614$) yüksek bulunmuştur. Partner meslek avukat olanların kaçınma puanları ($81,000\pm24,180$), partner meslek serbest meslek olanların kaçınma puanlarından ($44,140\pm20,572$) yüksek bulunmuştur. Partner meslek avukat olanların kaçınma puanları ($81,000\pm24,180$), partner meslek işsiz olanların kaçınma puanlarından ($37,670\pm13,051$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin kaygı puanları ortalamalarının partner meslek değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 27:Romantik İlişki Doyumunun Cinsiyete Göre Ortalamalarına Dair Bulgular

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Romantik İlişki Doyumu	Erkek	100	39,340	6,765	-0,116	0,908
	Kadın	100	39,460	7,835		

** $p<0.05$

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 28:Romantik İlişki Doyumunun Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Romantik İlişki Doyumu	İlköğretim Mezunu	9	36,560	8,172	1,241	0,295
	Lise Mezunu	21	41,190	7,731		
	Üniversite	120	39,850	7,040		
	Yüksek Lisans	43	37,880	7,607		
	Doktora	7	39,290	6,921		

** $p<0.05$

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanları ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 29:Romantik İlişki Doyumunun Kaçınıcı Birliktelik Olduğuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Romantik İlişki Doyumu	1-2. Birliktelik	93	39,430	7,361	0,002	0,998
	3-4. Birliktelik	60	39,370	7,900		
	5 Ve üzeri	47	39,380	6,496		

** $p<0.05$

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanları ortalamalarının kaçınıcı birliktelik olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans

analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 30:Romantik İlişki Doyumunun Mesleğe Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Romantik İlişki Doyumu	Avukat	8	35,250	7,324	1,786	0,082
	Mühendis	15	38,200	7,408		
	Eğitim Öğretim Hizmetleri	28	40,610	6,602		
	Ev Hanımı	4	41,500	7,188		
	Sağlık Çalışanı	16	38,620	6,054		
	Öğrenci	51	39,080	7,965		
	Mimar	4	33,000	8,124		
	Serbest Meslek	71	40,660	6,930		
	İşsiz	3	30,670	7,506		

** $p<0.05$

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanları ortalamalarının meslek değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 31:Romantik İlişki Doyumunun Partner Mesleğine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Romantik İlişki Doyumu	Avukat	4	38,500	4,796	1,278	0,257
	Mühendis	19	39,000	7,476		
	Eğitim Öğretim Hizmetleri	21	37,290	8,816		
	Ev Hanımı	10	42,700	5,208		
	Sağlık Çalışanı	12	36,080	8,607		
	Öğrenci	48	38,850	7,217		
	Mimar	4	40,250	3,403		
	Serbest Meslek	79	40,650	7,035		
	İşsiz	3	35,000	4,359		

** p<0.05

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanları ortalamalarının partner meslek değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 32:Romantik İlişki Doyumunun Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Romantik İlişki Doyumu	18-24	74	39,350	7,497	0,775	0,462
	25-27	63	40,240	7,302		
	28 Ve üzeri	63	38,620	7,090		

** p<0.05

Araştırmaya katılan son ergen ve yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu kısmında bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumuna etkisine yönelik bulguların sonuçlarına, bu sonuçların tartışmasına ve önerilere yer verilmiştir. Bunun yanı sıra yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi sosyodemografik bilgilere dair bulguların yorumlanması da aşağıda verilmiştir.

YİYE ölçeğine bakıldığında bağlanma stilleri kaygılı ve kaçınmalı olarak iki boyuttan oluşmuştur (Sümer, 2006). Katılımcıların kaygı boyutu ortalamalarının kaçınma boyutu ortalamalarına göre daha çok olduğu görülmüştür. Kaygı ve kaçınma boyunun kişilerin kendilik algısıyla ilişkili olduğu ve bağlanma stillerinin bu iki boyuttan meydana geldiği bilinmektedir (Şahin ve Yaka, 2010).

Katılımcıların ilişki doyumu ölçek puanlarına bakıldığında ortalama değer 39,4 olduğu belirlenmiştir. İlişki doyumu ölçeğinin en düşük puanı 14, en yüksek puanının 49'dur (Kılınçer ve Dost, 2014). Bu doğrultuda katılımcıların ilişki doyumlarının ortalama üstünde olduğunu görülmüştür.

Bağlanma stilli grup dağılımına bakıldığında, katılımcılar en çok güvenli bağlanma stiline sahiptirler. Puan sıralaması korkulu bağlanma, saplantılı bağlanma ve kayıtsız bağlanma stili olarak devam etmektedir. McLeod (2014), bağlanma stiline kültürler köre farklılıklarını araştırmış ve güvenli bağlanma stiline, kültürlerde en yaygın bağlanma stili olduğunu, güvenli bağlanma stiline sahip en düşük ülkenin Çin olduğunu, en yüksek güvenli bağlanma stiline sahip ülkenin ise İngiltere olduğunu belirtmiştir. Sümer ve Güngör (1999), Türkiye ve Amerika arasında yaptığı bir çalışmada, iki kültür arasında bağlanma stili farkı olarak, güvensiz bağlanma stiline artış gösterdiğini belirtmiştir. Amerikan örneğinde kayıtsız ve korkulu bağlanma stiline yaygın olduğunu, Türk örneğinde saplantılı bağlanma kategorisinin daha yaygın olduğunu belirtmişlerdir.

Bağlanma stiline kaygı ve kaçınma boyutları ile romantik ilişki doyumu arasındaki korelasyon incelendiğinde, kaygı ve ilişki doyumu arasında zayıf negatif yönde anlamlı bir ilişki görülürken ($r=-0.292$), kaçınma ve ilişki doyumu arasında orta negatif yönde anlamlı bir ilişki ($r=-0.557$) bulunmuştur. Kaygı ve kaçınma, bağlanma stillerinin alt boyutu olduğundan sonuç düşünülen yöndedir.

Kaygı, kaçınma ve romantik ilişki doyumu arasındaki neden sonuç ilişkisi incelendiğinde yapılan regresyon analizi sonucu, değişkenler arası anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($F=44,679$). Korkulu bağlanma ve kayıtsız bağlanma stillerinden kaçınma oranları, saplantılı bağlanma ve güvenli bağlanmaya oranla daha yüksektir (Sümer, 2006). Bu doğrultuda kişilerin yaşadıkları romantik ilişki doyumunu dolaylı yoldan etkileyen, kişilerin yaşadıkları kaygı ve sergiledikleri kaçınma davranışlarıdır. Burada kaygılı ve kaçınmalı bağlanma stilleri arasındaki fark, kişilerin kendilerini güvensiz hissetmeleri ve incinmekten korktukları halde yakın ve samimi romantik ilişki kurmaktan endişe duymamalarıdır. Kaygı boyutuna sahip yetişkinler romantik ilişki yaşamaktan kaçınmazken, kaçınma boyutuna sahip yetişkinler samimi ve romantik ilişkilerden kaçınırlar.

Bağlanma stili alt gruplarına göre romantik ilişki doyumunu incelemek amacıyla kullanılan Anova sonucunda, aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=29,454$). Bağlanma stili güvenli olan katılımcıların romantik ilişki doyumu, kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerin ilişki doyumundan yüksek bulunmuştur. Saplantılı bağlanma stiline sahip katılımcıların romantik ilişki doyumu puanları, korkulu bağlanma stiline sahip yetişkinlerin romantik ilişki doyumu puanlarından yüksek çıkmıştır. Kişilerin sahip oldukları bağlanma stilleri ve dolaylı yoldan bu bağlanma stillerinin özellikleri, kişilerin ilişki doyumunu etkilemektedir. Literatürde yapılan çalışmalar, bağlanma stili güvenli olan bireylerin ilişki memnuniyetinin daha fazla olduğu yönündedir (Feeney, Noller ve Hanrahan, 1994). Bağlanma stilleri kişilerin kendilerinin ve başkalarının sevgi ve ilgiye ne kadar layık olduğuyla ilgilidir. Kişilerin başkaları modelleri ne kadar olumsuz ise (kayıtsız bağlanma stili ve korkulu bağlanma stili), romantik ilişki doyumları da bu oranda azalma göstermektedir. Mikulincer ve Shaver (2003) yaptığı çalışmada, korkulu bağlanma stiline sahip yetişkinlerin, partnerlerinden uzak durmayı tercih ettiklerini, aynı zamanda uzaklaşmaktan korktuklarını belirtmiştir. Saplantılı ve kayıtsız bağlanma stiline sahip kişilerin, ilişkide takıntılı özellikler sergilediklerini ve

çatışmalar olduğunu da belirtmişlerdir. Bu doğrultuda literatürde bağlanma stillerinin ilişki doyumu üzerindeki etkisinin olduğuna dair araştırmalar vardır.

Bağlanma stillerinin yaş ile arasındaki ilişkisine bakıldığında, aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bağlanma stili, bebeklik döneminden itibaren şekillenir ve değişiklik göstermez. Bu nedenle yetişkinlik döneminde olan 18-53 yaş aralığındaki katılımcıların, bağlanma stillerinde yaşa bağlı değişiklik görülmemiştir. Yapılan literatür aramasında yaşın, bağlanma stilleri üzerinde etkili olmadığına dair bir çalışma bulunmamaktadır (Erözkan, 2011; Yazıcıoğlu, 2011).

Bağlanma stillerinin ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bağlanma, evrensel bir kavram olarak kabul edilmiştir ve bu konuda annelerin rolü büyüktür. Cohn ve Tronick (1987) yaptığı çalışmada, bebek ve anne arasında kurulan ilişkinin öneminden söz ederken; bu ilişkinin bebeğin yetişkinlik döneminde kuracağı ilişkilerin temeli olduğundan bahsetmiştir. Literatürde, Sümer ve Güngör (1999)'ün yaptığı bir çalışmada, kadınların erkeklere oranla daha düşük düzeyde kayıtsız bağlandıkları bulunmuştur. Onur (2006), Türkiye'de yürüttüğü bir çalışmada kadınların saplantılı ve korkulu bağlanma stillerine sahip olma oranlarının, erkeklere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Çelik (2006), Türkiye'de üniversite öğrencileriyle yürüttüğü bir çalışmada, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha düşük korkulu bağlanma stiline sahip olduğu belirtilmiştir. Yapılan bu çalışmada cinsiyet ile bağlanma stili arasındaki farklar anlamlılık taşımasa da literatür ile paralellik göstermektedir.

Bağlanma stili ile birliktelik süreleri incelendiğinde, aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Anlamlı bir ilişki çıkmamasının nedeni olarak, bireyler romantik ilişki yaşarken, kişiler yaşadıkları sorunlarla mücadele etmeyi öğrenip, o ilişki ritüeline alışır ve sorunların ne ölçüde ciddi olduğunu duygusal bağdan dolayı hissedemeyip, genellikle bunları kişilik çatışması olarak gördükleri söylenebilir. Literatürde var olan çalışmalara bakıldığında, Solmaz (2008) yaptığı çalışmada güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin daha uzun süreli ilişkiler kurduğunu belirtmiştir. Simpson (1990), yaptığı çalışmada saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin, romantik ilişkilerinde terk edilmekten korktuklarını belirtmiştir. Bartholomew (1990), korkulu bağlanma stiline sahip yetişkinlerin romantik ilişkiden kaçarak benliklerine zarar gelmesini engellediklerini belirtmiştir. Kayıtsız bağlanma

stiline sahip bireylerin benliklerine zarar gelmemesi için kendilerini romantik ilişkilerden uzak tutarak yaşamayı tercih ettikleri söylenmektedir.

Bağlanma stillerinin katılımcıların mevcut ilişkilerinin kaçınıcı romantik birliktelikleri olduğuyla arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Korkulu bağlanma stiline ve güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin 1. ve 2. birliktelik oranlarının diğer bağlanma stillerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcıların kaçınıcı romantik birlikteliği olduğuyla ile bağlanma stili arasında anlamlı bir fark çıkmamasının nedeni olarak, korkulu ve kayıtsız bağlanma stiline sahip olan bireylerin, romantik ilişki kurmada yaşadıkları güven problemlerinden dolayı romantik ilişkiye başlamada yaşamaları olduğu düşünülmektedir. Saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin ilişki bitirme ve yeni ilişkiye başlamada takıntılı düşünce ve davranışlara sahip olduğu ve son olarak güvenli bağlanma stilindeki kişilerin ilişkilerinin uzun süreli olduğu söylenebilir.

Eğitim düzeyi ile bağlanma stili arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Eğitim düzeyi kategorisi incelendiğinde dağılımların orantılı olmamasının sonucu etkileyebileceği düşünülmektedir. Literatür taraması sonucunda, eğitim düzeyi ile bağlanma stilleri arasında yapılan bir çalışma bulunmamıştır. Yapılan çalışmalarda genel olarak, duygusal zekânın bağlanma stilleriyle etkileşimi üzerinde durulmuştur. Duygusal zekâ, kişilerin problem çözme becerilerini, eğitim ve meslek hayatında önemli bir araç olarak görülmektedir (Matthews, 2003). Duygusal zekâ ile bağlanma stili arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan bir araştırmada, güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin duygusal zekâsı dolayısıyla özsaygı, romantik ilişki ve iş doyumunu gibi yaşam doyumlarının daha fazla olduğu yönündedir (Hamarta, Deniz, Saltalı, 2009). Yapılan bir başka çalışmada bağlanma stili güvensiz olan bireylerinin, eğitim ve meslek problemlerini çözme becerilerinin zayıf olduğu yönündedir (Lopez ve ark., 1997; Zimmerman ve ark., 2001)

Bağlanma stillerinin meslek ve partner mesleği arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bağlanma stilleri kişilerin sosyal hayatlarını, benlik saygısını olumlu ya da olumsuz etkileyen bir durumdur. Bu nedenle Türkiye geneline bakıldığında kişiler mesleklerini seçerken, maddi ve manevi ölçülemeyecek birçok faktörden etkilenmektedir. Elde edilen istatistiksel

sonuç; beklenen bir sonuçtur. Yapılan araştırma sonucunda literatürde bağlanma stilleri ile meslek ya da romantik ilişkide partnerinin mesleğine dair bir araştırma bulunamamıştır.

Katılımcıların kaygı boyutu ve yaşadıkları romantik ilişki doyumu arasındaki ilişki incelendiğinde, istatistiksel olarak aralarında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($F=3,684$). Kaygı bağlanma boyutuna sahip katılımcıların 36 ay ve altındaki ilişki süresi aralığında en yüksek kaygı puanına sahip olduğu belirlenmiştir. Kaçınma boyutu ve romantik ilişki süresi arasındaki ilişki incelendiğinde, aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kaçınma boyutunun yüksek olduğu bağlanma stillerinde kayıtsız ve kokulu bağlanma stilleri mevcuttur. Bu bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişkiye dair olan kaygı ve endişelerinin, yakınlık kuramamalarının romantik ilişki süresiyle ilgili olan sonucu etkileyebileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların kaygı ve kaçınma puanları ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını istatistiksel olarak incelemek için tek yönlü varyans analiz sonucunda, grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bunun sonucunda kişilerin, kaygı ve kaçınma boyutlarıyla ilköğretim mezunu, lise mezunu, üniversite, yüksek lisans ve doktora eğitim düzeyiyle ilişkisinden söz edilemez. Yahşi ve Bayraktar (2016), yaptıkları çalışmada kaygı alt boyutunun, eğitim düzeyiyle karşılaştırılması sonucunda, ilköğretim mezunları ve yükseköğretim mezunları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu belirtmiştir. Yahşi ve Bayraktar, yaptıkları çalışmada ilköğretim mezunlarının kaygı oranlarının daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Eğitim seviyesi yükseldikçe, kişilerin yaşamsal problemlere verdikleri tepkilerin daha mantıksal bir çerçevede olduğundan bahsedilmiştir. Eğitim seviyesi düşük olup, kendini geliştiren ya da küçük yaştan itibaren yaşamsal problemlerle mücadele eden bir bireyin de sosyal öğrenmesinden kaynaklı, problemleri mantıksal bir çerçevede çözebilme becerisinin geliştiği söylenebilir.

Kaygı ve kaçınma boyutları ile mevcut ilişkisinin katılımcının kaçınıcı birlikteliği olduğu ile arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlı yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda değişkenler arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Kaygı alt boyutu incelendiğinde, birliktelik puan ortalamaları en çok 3. ve 4. ilişkide görülürken, kaçınma alt boyutu için 5 ve üzeri ilişki yaşayan

katılımcıların YİYE ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmüştür. Kaygı boyutunun birliktelik sayısı oranı incelendiğinde, kaçınma boyutuna oranla romantik ilişkiyi daha kolay kurabildiğini söyleyebiliriz.

Kaygı ve kaçınma alt boyutlarının 18-53 yaş aralığındaki katılımcılar ile aralarındaki ilişkisini incelemek için yapılan tek yönlü varyans analiz sonucunda, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kişilerin bağlanma stilleri alt boyutlarının temelini çocukluk dönemi bağlanma stillerinin oluşturduğu bilinmektedir. Bu nedenle son ergen ve yetişkinlik döneminde olan katılımcıların yaş aralıkları ile bağlanma alt boyutları arasında farklılık olmadığı düşünülmektedir. En çok kaygı alt boyutu 25-27 yaş aralığında görülürken, kaçınma alt boyutu 28-53 yaş aralığında görülmektedir. Gelişimsel olarak genç yetişkinlik döneminde olan bireylerin kaygıyı daha çok yaşadığını, yetişkinlik dönemindeki bireylerin kaçınma davranışlarını daha çok sergilediğini söyleyebiliriz.

Cinsiyet ve bağlanma stilleri alt boyutu olan kaygı ve kaçınma arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan t-test sonucu; istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır. Kaygı ve kaçınma alt boyutları incelendiğinde erkeklerin puan ortalamaları kadınların puan ortalamalarına oranla az bir farkla artış göstermiştir. Bu durumu kültürel yapımızla açıklayabiliriz. Türk kültüründe erkeklerin sorumlulukları ve hayata atılabilmek için daha çok engelleri vardır. Bu nedenle erkeklerin, kadınlara oranla daha çok kaygı ve kaçınma davranışlarının olması normaldir. Bu sonucun aksine, literatürde Büyükşahin (2001); Sümer ve Güngör (1999), çalışmalarında bağlanma stillerinin cinsiyet açısından farklılıklar gösterdiğini belirtmişlerdir. Yahşi ve Bayraktar (2016) yaptıkları çalışmada cinsiyet ile bağlanma alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirtmişlerdir.

Romantik ilişki doyumu ile katılımcıların birliktelik süreleri arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bireyler ilişki süresi arttıkça, romantik ilişki doyumunun azalabileceğini düşünürler fakat bu hem kişiden kişiye değişebilecek bir durumdur, hem de ilişkinin süresi arttıkça çiftler birbirlerine sevgili atfının yanında arkadaş, eş, dost, aile gibi atıflar da yapmaktadırlar. Bu nedenle zamanla ilişkinin dinamikleri farklılık gösterebilmektedir. Türk kültürüne bakıldığında, erkekler genel olarak ilişkiye sahip çıkma, romantik ilişkilerini evliliğe götürebilmeyi temenni etme yönünde düşüncelere sahipken kadınlar ise romantik

ilişki yaşadığı kişiye sadık kalma, yaşanan problemlerle mücadele edip romantik ilişkiyi toparlama ve kurmaya yönelik düşüncelere sahiptir. Bu nedenle romantik ilişki doyumunu kişilerin ne olarak algıladıkları ve partnerlerin ilişki süresi boyunca, birbirlerine neler attıklarıyla alakalı olup, göreceli bir durum olduğu düşünülmektedir.

Bağlanma stillerinin alt boyutu olan kaygı ve kaçınma bağlanma stilleri ile katılımcıların meslekleri arasındaki ilişki incelendiğinde, istatistiksel olarak aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Literatürde bu konuda yapılan bir çalışma bulunmamıştır.

Katılımcıların partner meslekleri ile kaygı ve kaçınma arasındaki ilişki incelendiğinde, kaçınma alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($F=2,291$). Avukat, mühendis, eğitim öğretim hizmeti, ev hanımı, sağlık çalışanı, öğrenci, mimar, serbest meslek, işsizlerden oluşan meslek gruplarında, kaçınma alt boyutunun en çok görüldüğü partner mesleğinin avukatlık olduğu sonucuna varılmıştır.

Cinsiyet ile romantik ilişki doyumu arasındaki ilişki incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Literatürde bu sonucu destekleyen çalışmalar mevcuttur (Beştav, 2007; Budak, 2011 akt. Yüceol, 2016). Saraç, Hamamcı, Gürçay (2015)'ın yaptığı çalışmaya, cinsiyet ile romantik ilişki doyumu arasında bir ilişkinin olmadığı yönündedir. Aynı zamanda yapılan başka bir çalışmada kadınların romantik ilişki doyumunu daha az yaşadıklarına dair bulgular da bulunmaktadır (Sarı, 2008; Özbiçer, 2013; Jackson ve ark., 2014 akt. Yüceol 2016). Literatürdeki bazı çalışmalarda cinsiyet ile romantik ilişki doyumu arasında bir ilişki olduğu sonucu belirtilirken (Buğa, 2009; Fowers, 1991; Sakallı-Uğurlu, 2003; Sarı, 2008; Vaillant ve Vaillant, 1993), bazı çalışmalarda da cinsiyetin romantik ilişki doyumunu etkileyen bir faktör olmadığı belirtilmektedir (Beştav, 2007; Curun, 2006; Günay, 2007; Hamamcı, 2005).

Eğitim durumu ile katılımcıların yaşadıkları romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Katılımcıların yaşadıkları romantik ilişki doyumu ile mevcut ilişkisinin hayatlarındaki kaçınıcı birliktelikleri olduğu ile arasındaki ilişkiye bakıldığında, yapılan istatistikler sonucunda; grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yapılan çalışmalarda, sosyal öğrenme kuramı düşünülerek romantik ilişki incelendiğinde, kişilerin tecrübelerinin ve öngörülerinin bir sonraki ilişki davranışlarını etkileyebileceği yönündedir (Dembo, 1991 akt. Zorbaz ve ark., 2015). Kişilerin yaşadıkları romantik ilişki tecrübeleri iyi ise bir sonraki ilişkilerinde romantik ilişki doyumunu daha fazla yaşarken, bir sonraki romantik ilişkilerine, ilişkiye güvenmek gibi bir olumlu bakış açısıyla başlayabilirler. Romantik ilişki deneyimleri olumsuz olan bir kişinin, bir sonraki ilişkisine başlarken, olumsuz düşünce ve partnerine olumsuz atıflarla başladığı düşünülebilmektedir.

Katılımcıların kendi meslekleri ve partnerinin meslekleri ile ilişki doyumu arasındaki ilişki incelendiğinde, değişkenler arası istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kişilerin ilişki doyumlarını etkileyen faktörün sahip oldukları mesleklerden çok, aylık gelirlerinin önemli olabileceği düşünülmektedir. Çiftler arası uygulanan bir çalışma olmadığından dolayı partnerinin mesleğiyle ilişki doyumu arasındaki ilişki beklenen yöndedir.

Romantik ilişki doyumunun yaşa göre ortalamaları incelendiğinde, grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde romantik ilişki doyumunu etkileyen faktörlerin daha çok iletişim tarzları, cinsellik, ortak karar verebilme, güven, saygı gibi sağlıklı romantik ilişki temelleri ile ilişkili olduğuna dair araştırmalar bulunmaktadır (Mackey ve O'Brien, 1995). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiden aldıkları istismar üzerine yapılan bir çalışmada bulgular, yaş arttıkça romantik ilişki istismarının azaldığı, romantik ilişki doyumunun arttığı yönündedir (Kılınçer ve Dost, 2014).

Genel olarak elde edilen sonuçların literatür ile uyduğu ve uyuşmadığı noktalar bulunmaktadır. Sonuç olarak, ilişki doyumunu yaş, cinsiyet, birliktelik süresi, eğitim seviyesi, katılımcı ve partnerlerinin meslekleri, mevcut ilişkinin kaçınıcı romantik ilişkisi olduğunun etkili olmadığı sonucu elde edilmiştir. Bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisinin var olduğu, bağlanma stillerinin kişinin romantik ilişkilerindeki tutumlarını ve beklentilerini etkilediği görülmektedir. Yaşantılar, birinci bakım veren kişi ile oluşan bağlanma stiline

duygusal gelişimi ve yetişkinlik dönemi kurduğu romantik ilişkinin temelini oluşturması açısından etkili olduğu, yapılan araştırmayla desteklenmiştir. Bağlanma stilini etkileyen faktörlere bakıldığında araştırılan sosyodemografik bilgilerin etkisinden çok, çocukluk dönemi gelişimsel süreçlerin daha önemli bir faktör olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmanın bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi konusunda elde edilen bulguların literatüre yeni veriler kattığı düşünülmektedir.

5.1. Çalışmanın Güçlü ve Zayıf Yönleri

Benzer çalışmalar literatürde var olsa da, ulusal olarak çok çalışılan bir konu değildir. Bu nedenle ulusal literatüre katkı sağlaması en güçlü yönü olarak düşünülmektedir. Bu çalışma İstanbul ilinin belli semtlerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcı sayısı 200 romantik ilişki yaşayan son ergen ve yetişkinlik dönemi bireylerinden oluşmaktadır. Benzer çalışmalardaki katılımcı sayıları yakındır fakat bu çalışmalarda yaş sınırlılıkları vardır. Bu araştırmada yaş sınırlılıklarının olması araştırmanın güçlü yönlerinden biridir. Diğer bir güçlü yön ise, çalışmanın İstanbul'da yürütülüp kişilerin çeşitli kültür ve bağlanma yapılarına sahip olmasıdır.

Yapılan çalışmanın romantik ilişki yaşayan son ergen ve yetişkin dönemindeki bireylere yapılması ve katılımcıların alt boyutlardaki (yaş, eğitim, romantik ilişki süresi, kaçınıcı birlikteliği) sayılarının denk sayının olmaması çalışmanın zayıf yönlerinden sayılabilir. Bir diğer zayıf yönün ise, partnerler arası yürütülen bir çalışma olmaması olduğu söyleyebiliriz. Araştırmanın sınırlılıklarından bir diğeri ise, araştırmanın katılımcıların öz bildirimine dayalı olmasıdır. Çalışmada elde edilen veriler, araştırmaya katılan katılımcıların kendileri ile ilgili sübjektif yanıtlara dayanması, objektif niteliğiyle sınırlıdır. Katılımcıların samimi ve içten cevap vermeme ihtimali göz önünde tutulmalıdır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırmada var olan sınırlılıklara ve ortaya çıkan bulgulara göre daha sonra yapılacak olan çalışmalar için önerilere yer verilmiştir.

Bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumunu etkilemesinde belirleyici olarak başka değişkenlerin yordayıcı olup olmadığı araştırılabilir.

Benzer araştırma küçük şehirlere uygulanabilir.

Araştırmada alınan sosyodemografik bilgiler benzer çalışmalarda daha geniş tutulabilir.

Araştırmaya son ergen ve yetişkinlik döneminde romantik ilişkisi olan bireylerin katılması, benzer çalışmalarda sınırlandırılabilir.

Benzer araştırmalarda partner grupları ile çalışılabilir.

KAYNAKÇA

Açık, Ö. (2008). *Evlilik Uyumu ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ainsworth, M. D. S., Bowlby, J. (1989) "An Ethological Approach to Personality Development", *American Psychological Association*, 46 (4), 333-341.

Anbar, H. (2013). *Bağlanma Stilleri ve Bağlanma Stillерinin Çeşitli Değişkenlerle Arasındaki İlişki*. Lisans Bitirme Tezi. Ankara: AÜ. DTCF.

Atak, H. ve Taştan, N. (2012). *Romantik İlişkiler ve Aşk. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 4(4): 520-546.

Baltaş, Z. (2006). *İnsanın Dünyasını Aydınlatan ve İşine Yansıyan Işık: Duygusal Zekâ (s.5-51)*. 1.Basım. İstanbul: Remzi.

Bayraktar, S., Yahşi, G. (2016). Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Doğum Sırasının Bağlanma Stilleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (1), 256-267.
<http://dergipark.gov.tr/ijsser/issue/26514/279098>

Benoit, D., ve Parker, K. C. (1994). Stability and transmission of attachment across three generations. *Child development*, 65(5), 1444-1456.

Beştav, G. (2007). Romantik ilişki doyumunu ile cinsiyet, bağlanma stilleri, rasyonel olmayan inançlar ve aşka ilişkin tutumlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Biller, H.B. (1993). *Fathers and Families: Paternal Factors in Child Development* 163-166. Westport: Auburn House.

Boccio, M., Laudenslager, M.N., Retie, M.L. (1994). Intrinsic and extrinsic factors affect infant responses to maternal separation. *Psychiatry*, 57: 43-50.

Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss: Vol 1. Separation: Anxiety and Anger*. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1982). *Attachment and Bowlby: Vol. 1. Attachment (2. Basım)*. New York: Basic Books.

Bozdemir, F., ve Gündüz, B. (2016). The relationships of attachment styles, parental attitudes and traumatic childhood experiences with emotional intelligence. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 1797-1814.

Brennan, K.A., Clark, C.L., ve Shaver, P.R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson and W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships*, 46–76. New York: Guilford Press.

Buğa, D. (2009). Yakın ilişkilerde istikrar: bağlanma stilleri ve cinsiyet rolleri açısından bir karşılaştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Büyükşahin, A. (2001). Yakın ilişki kuran ve kurmayan üniversite öğrencilerinin çeşitli sosyal psikolojik etkenler yönünden karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*

Çakı, N., Asfuroğlu, L., ve Erbaş, O. (2015). The Relationship between the Level of Attachment in Romantic Relations, Affective Commitment and Continuance Commitment towards Organization: A Field Research. *Procedia Economics and Finance*, 26, 1007-1013.

Campbell, L. ve Butzer, B. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal Relationships*, 15(1), 141-154,

Campbell, T., O'Brien, E., Van Boven, L., Schwarz, N., ve Ubel, P. (2014). Too much experience: a desensitization bias in emotional perspective taking. *Journal of personality and social psychology*, 106(2), 272.

Cassidy, J. (1999). The nature of child's ties. In J. Cassidy and P. R. Shaver, (Eds.), *Handbook of attachment*, 3–20. New York: Guilford Press.

Cohn, D. A., Cowan, P. A., Cowan, P. ve Pearson, J. (1992). Mother's and Father's Working Models of Childhood Attachment Relationships, Parenting Styles and Child Behavior. *Development and Psychopathology*, 4, 417-431.

Cohn, J. F. ve Tronick, E. Z. (1987). Mother–infant face-to-face interaction: The sequence of dyadic states at 3, 6, and 9 months. *Developmental psychology*, 23(1), 68.

Cohn, J.F., Tronick, E.Z. (1987). Mother-infant face-to-face interaction: The sequence literature. *Adolescence*, 14(76): 952-970.

Collins, N. L. (1996). Working models of attachment: Implications for explanation, emotion, and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(4), 810-832.

Collins, N. L., ve Allard, L. M. (2001). Cognitive representations of attachment: The content and function of working models. In G. J. O. Fletcher and M. S. Clark (Eds.), *Blackwell handbook of social psychology: Vol. 2. Interpersonal processes*, 60–85. London: Blackwell Publishers.

- Collins, N.L. ve Read, S.J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.
- Cooper, M. L., Shaver F. R. ve Collins, N. L. (1998). Attachment Styles, Emotion Regulation, and Adjustment in Adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1380-1397.
- Cooper, R. K. ve Sawaf, A. (2003). Liderlikte Duygusal Zekâ (3.Baskı). Çev: Z. B. Ayman, B.Sancar. İstanbul: Sistem.
- Crain, W. (1992). Theories of Development: Concepts and Applications, USA: Prentice – Hall, Inc., 72
- Curun, F., ve Çapkın, M. (2014). Romantik Kıskançlığın Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı, Kişilik Özellikleri ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 34(1), 1-22.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(3), 240-255.
- Çelik, H. (2006). Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin saldırganlık tepkileri, bağlanma tarzları ve kişilerarası şemalarının incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çevik, A., Ceyhun, B. (1993). Türkiye'de babalar ve aile içinde değişen rolleri: psikodinamik bir değerlendirme. *Psikiyatri Bülteni*, 2(3): 121-126.
- Debiec J. From affiliative behaviors to romantic feelings: a role of nanopeptides. *FEBS Lett* 2007; 581:2580-2586.
- Demirtas, S. C., ve Tezer, E. (2012). Romantic relationship satisfaction, commitment to career choices and subjective well-being. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 2542-2549.
- Demirtaş-Zorbaz, S., Ulaş, O., ve Kepir-Savoly, D. D. (2015). University Student's Relationship's Beliefs: Sample of Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 185, 495-499.
- Deniz, M. E. (2006). Ergenlerde Bağlanma Stilleri ile Çocukluk İstismarları ve Suçluluk-Utanç Arasındaki İlişki. *Eurasian Journal of Educational Research*, 22, 89-99
- Deniz, M. E. (2008). Ergenlik Çağı Sosyal İlişkileri. A.M. Sünbül. (Ed.). Eğitime Yeni Bakışlar içinde. Konya: Eğitim Akademi Yayınları.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde Psikososyal Gelişim. *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi* No:63, 19-21.
- Doinita, N. E., ve Maria, N. D. (2015). Attachment and Parenting Styles. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 203, 199-204.

- Donley, M.G. (1993). Attachment and the emotional unit. *Fam Process*, 32:3-22.
- Egeci, I. S., ve Gencoz, T. (2011). The effects of attachment styles, problem-solving skills, and communication skills on relationship satisfaction. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 2324-2329.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2011). Beliren Yetişkinlikte Romantik Yakınlığı Başlatma ve Algılanan Kontrol. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 32 (2), 359-380.
- Feeney, J.A., Noller, P. ve Hanrahan, M. (1994). Assessing adult attachment. Attachment in adults: Clinical and developmental perspectives. (128-152). New York: Guilford Press.
- Fonagy, P., Steele, H., ve Steele, M. (1991). Maternal representations of attachment during pregnancy predict the organization of infant-mother attachment at one year of age. *Child development*, 62(5), 891-905.
- Fowers, B.J. (1991). His and her marriage: a multivariate study of gender and marital satisfaction. *Sex Roles*, 24(3/4), 209-221.
- Fraley, R.C., ve Shaver, P.R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 2000, Vol. 4, No.2, 132-154
- Gezer, Z.Ü. (2001). The Relationship Between Attachment Styles of Adolescents and Their Family Environments. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: O.D.T.Ü, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Goodfriend, M.S. (1993). Treatment of attachment disorder of infancy in a neonatal intensive care unit. *Pediatrics*, 1: 139-142.
- Gutsell, J. N., ve Inzlicht, M. (2012). Intergroup differences in the sharing of emotive states: neural evidence of an empathy gap. *Social cognitive and affective neuroscience*, 7(5), 596-603.
- Günay, S. (2007). Evlilik çatışması, nedensellik-sorumluluk yüklemeleri, eşlerin evlilik ilişkisinden sağladıkları genel doyuma ilişkin görüşleri ve evliliğe ilişkin değerlendirmeler arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, A. (2002). Gelişim ve Öğrenme. Toplumsal ve Duygusal Gelişim. Ankara: Anı Yayıncılık, 95.
- Halat, M. I., ve Hovardaoğlu, S. (2011). The relationship between forms and durations of relationships and attachment styles of couples. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 2567-2574.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship belief in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33(4), 313- 328.
- Hamarta, E., Deniz, M.E., ve Saltalı, N.D. (2009). Bağlanma stillerinin duygusal zekâyı yordama düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(1), 195-229.

Hazan, C. ve Shaver, P.R. (1994). Bağlanma. A. Dönmez (Çev.). *Psychological Inquiry*. 5, 1, 1-2.

Hazan, C., ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*. 52(3), 511–524.

Hinde, R.A. (1979). *Toward understanding relationships*. (18.Baskı). London: Academic Press.

Hortaçsu, N. (1991). İnsan İlişkileri. Ankara, İmge Kitabevi.

Insel TR, Harbaugh CR. Lesions of the hypothalamic paraventricular nucleus disrupt the initiation of maternal behavior. *Physiol Behav* 1989; 45:1033-1041.

Insel TR. Oxytocin, a neuropeptide for affiliation: evidence from behavioral, receptor autoradiography, and comparative studies. *Psychoneuroendocrinology* 1992; 17:3-35.

Kalkan, M. ve Yalçın, İ. (2012). Evlilik Öncesi Dönem ve Romantik İlişkiler. M. Kalkan ve Z. Hamamcı. (Ed.) *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma*. (1-7). Ankara: Anı Yayıncılık.

Karen, R. (1990). Becoming Attached: The Atlantic Monthly, 265(2); 35-70.

Kavlak, O. ve Şirin, A. (2009). Maternal bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 189-202.

Kesebir, S., Kavzoğlu, S. ve , Üstündağ, M.F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2):321-342

Keskin, S. (2005). Çocuk-Anne İkili İlişkisi Koşullu mu? *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 25(6), 781-785.

Kılınçer, A. S. ve Dost, M. T. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismar. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42).

Killingworth, M.A., ve Gilbert, D.T. (2010). A wandering mind is an unhappy mind. *Science*, 330(6006), 932-932.

Kobak, R.R. ve Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence: Working models, affect regulation, and representation of self and others. *Child Development*. 59, 135-146.

Laible, D., Carlo, G., Ontai, L. (2004). Children's Perceptions of Family Relationships as Assessed in a Doll Story Completion Task: Links to Parenting, Social Competence and Externalizing Behavior. *Social Development*, 13(4), 551-569

Lopez, F., Gover, M., Leskela, J., Sauer, E., Schirmer, L., ve Wyssmann, J. (1997). Attachment styles, shame, guilt, and collaborative problem-solving orientations. *Personal Relationships*, 4, 187-199

Magai, C. (1999). Affect, imaginary, and attachment: Working models of interpersonal affect and the socialization of emotion. In J. Cassidy and P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, 787–802. New York: Guilford Press.

Martinko, M. J. (1998). The nature and function of attribution theory within the organizational sciences. In M. J. Martinko (Ed.) *Attribution theory: An organizational perspective*, 7-16.

Matthews, G. (2003). Development of emotional intelligence: A skeptical -but not dismissive- perspective. *Human Development*, 46 (2-3), 109-114.

McLeod, S. A. (2014). Cultural Differences in Attachment.

Mikulincer, M. ve Shaver, P.R. (2003). The Attachment Behavioral System In Adulthood: Activation, Psychodynamics, And Interpersonal Processes. *Advances in Experimental Social Psychology*.35, 53-152.

Mikulincer, M., Florian, F., Cowan, P.A., ve Cowan, C.P. (2002). Attachment security in couple relationships: A systemic model and its implications for family dynamics. *Fam Process*. 41(3), 405-434.

Morgan, H., Shaver P.R., (1999), Attachment Process and Commitment to Romantic Relationships. Jeffrey M. Adams and Warren H. Jones (Ed). *Handbook of Interpersonal Commitment and Relationship Stability*, New York: Kluwer Academic/Plenum.

Onur, N. (2006). Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Atılganlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öcal Yüceol, S. E. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler* (Master's thesis, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Özbaran B, Bildik T. Bağlanmanın nörobiyolojisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 2006; 13-3: 137-144.

Özdemir, H. E. (2017). *Bir grup üniversite öğrencisinde bağlanma stilleri ile narsisizm arasındaki ilişki: reddedilme duyarlılığının aracı rolü* (Master's thesis, Işık Üniversitesi).

Panksepp J. *Textbook of Biological Psychiatry*. New Jersey: Wiley-Liss Publication, 2004.

Parman, T. (2000). *Ergenlik ya da Merhaba Hüzün*. İstanbul: Bağlam Yayınları

Pınar, Ç. A. Ğ., ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişki ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.

Pietromonaco, P. R., ve Barrett, L. F. (2000). The internal working models concept: What do we really know about the self in relation to other? *Review of General Psychology*, 2, 155–175.

Ratliff, K. A., ve Oishi, S. (2013). Gender differences in implicit self-esteem following a romantic partner's success or failure. *Journal of personality and social psychology*, 105(4), 688.

Rusbult, C.E. ve Buunk B.P., (2003). Commitment Processes in Close Relationships: An Interdependence Analysis. *Journal of Social and Personal Relationship*. 10(2), 175-204.

Ruttan, R. L., McDonnell, M. H., ve Nordgren, L. F. (2015). Having “been there” doesn't mean I care: When prior experience reduces compassion for emotional distress. *Journal of personality and social psychology*, 108(4), 610.

Sakallı-Uğurlu, N. (2003). How do romantik relationship satisfaction, gender stereotypes and gender relate to future time orientation in romantic relationships, *The Journal of Psychology*, 137(3), 294-303.

Saraç, A., Hamamcı, Z. ve Güçray, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Doyumunu Yordaması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 5(43), 69-81.

Sarı, T. (2008). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlar, bağlanma boyutları ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Schore AN. Affect Regulation and the Origin of the Self. Çeviren: Batan N. Duygulanımın Düzenlenmesi ve Kendiliğin Kökeni. 1. Baskı. İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları; sf. 321-402, 2013.

Shaver, P.R., ve Mikulincer, M. (2014). Attachment bonds in romantic relationships. In *annual meeting of the American Psychological Association*, 1-20 Washington, DC.

Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E., & Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99.

Stanley, S. M., Markman, H. J., ve Whitton, S. W. (2002). Communication, conflict, and commitment: Insights on the foundations of relationship success from a national survey. *Family Process*, 41(4), 659-675

Sümen, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örnekleme Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırm. *Türk Psikoloji Dergisi*. 14(43). 71-106.

Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1.

Sümer, N., ve Cozzarelli, C. (2004). The impact of adult attachment style on partner and self-attributions and relationship quality. *Personal Relationships*, 11, 355-371.

Şahin, N.H. ve Yaka, A.İ. (2010). Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri. *Türk Psikoloji Yasaları*, 13 (26), 64-76.

Terzi, S. ve Özbay, Y. (2016). Romantik İlişkilerde Bağlanma Yaralanmaları Ölçeğinin Geliştirilmesi. *21.Yüzyıl Eğitim ve Toplum*. Sayı:13, Cilt:5. Erişim Tarihi: 31Ocak2016,
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/egitimvetoplum/article/viewFile/5000192845/5000167982>

Todd, A. R., Forstmann, M., Burgmer, P., Brooks, A. W., ve Galinsky, A. D. (2015). Anxious and egocentric: How specific emotions influence perspective taking, *Journal of Experimental Psychology: General*, 144(2), 374.

Troy, A.B. ve Lewis-Smith, J. (2006). Preliminary findings on a brief self-disclosure intervention with young adult dating couples, *Journal of Couple and Relationship Therapy*, 5(2), 57-69.

Troy, N.W. (1995). The time of this first holding of the infant and maternal self-esteem related to feelings of maternal attachment, *Women Health*, 32(3): 59-72.

Üretmen, S. (2003). Yetişkin Bağlanma Stilleri, Mekâna Bağlanma Eğilimi ve Keşfetme Yönelimi Arasındaki İlişkiler, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Vaillant, C.O. ve Vaillant, G.E. (1993). Is the u-curve of marital satisfaction an illusion. A 40-year study of marriage, *Journal of Marriage and Family*, 55(1), 230–239.

Ward, M. J., ve Carlson, E. A. (1995). Associations among adult attachment representations, maternal sensitivity, and infant-mother attachment in a sample of adolescent mother, *Child development*, 66(1), 69-79.

Weber, D.A. (2003). “A Comparison of Individual Psychology and Attachment Theory, *Journal of Individual Psychology*”, 59, (3), 246-262

Yalcin, I., ve Ersever, O. G. (2015). Effectiveness of the Relationship Enhancement Program on Relationship Satisfaction of University Students, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi- Hacettepe University Journal of Education*, 30(2), 185-201.

Yavuzer, H. (1994), Çocuk Psikolojisi. Remzi Yayınevi. İstanbul

Yıldız, M. (2012). Bağlanma kuramı açısından yaşlılık dönemine genel bir bakış, *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(1), 1-30.

Yücedağ, Ş. (1994), “Ergenlik Dönemi Problemleri ile Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişki.” Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. sf.17-95

Zeanah, C.H., Benoit, D., Barton, M. ve ark. (1993). Representations of attachment in mothers and their one year old infants, *J Am Acad Child Adolescent Psychiatry*, 32 (2): 278-286.

Zimmermann, P., Maier, M. A., Winter, M., ve Grossmann, K. E. (2001). Attachment and adolescents' emotion regulation during a joint problem-solving task with a friend, *International Journal of Behavioral Development*, 25, 331-343.

EKLER

EK 1:Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Yaşınız
2. Cinsiyetiniz Kadın Erkek
3. Kaç senedir birlikteyiz?
4. Bu ilişkiniz hayatınızdaki kaçınıcı birlikteliğiniz?
5. Eğitim seviyeniz nedir?
 - İlkokul terk
 - İlkokul mezun
 - Ortaokul terk
 - Ortaokul mezun
 - Lise terk
 - Lise mezun
 - Üniversite
 - Yüksek lisans
 - Doktora
6. Mesleğiniz: _____
7. Partnerinizin mesleği: _____

EK 2:Bağlanma Stili Ölçeği

YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILAR ENVANTERİ (YİYE)

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilintilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil genel olarak neler olduğuyula ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Her bir maddenin ilişkinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7		
Hiç	Kararsızım/ fikrim yok	Tamamen katılıyorum
katılmıyorum		

1.Gerçekte ne hissettiğimi partnerime göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
2. Terk edilmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
3.Partnerime yakın olmak konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
4. İlişkilerim konusunda çok kaygılıyım.	1	2	3	4	5	6	7
5.Partnerim bana yakınlaşmaya başlar başlamaz kendimi geri çekiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
6.Partnerimin, benim onu umursadığım kadar umursamayacağından endişeliyim.	1	2	3	4	5	6	7
7.Partnerime çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
8.Partnerimi kaybedeceğim diye çok kaygılanırım.	1	2	3	4	5	6	7
9. Partnerime açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
10. Genellikle partnerimin benim için hissettiklerinin, benim onun için hissettiklerim kadar güçlü olmasını arzu ederim.	1	2	3	4	5	6	7
11.Partnerime yakın olmak isterim ama kendimi sürekli geri çekerim.	1	2	3	4	5	6	7
12. Partnerimle tamamen bütünleşmek isterim ve bu bazen onu korkutup benden uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
13.Partnerimin benimle çok yakınlaşması beni gerginleştirir.	1	2	3	4	5	6	7
14. Yalnız kalmaktan endişelenirim.	1	2	3	4	5	6	7
15. Özel duygu ve düşüncelerimi partnerimle paylaşmak konusunda oldukça rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
16. Çok yakın olma arzum bazen insanları korkutup, uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
17. Partnerimle çok yakınlaşmaktan kaçınmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
18.Partnerim tarafından sevildiğimin sürekli söylenmesine gereksinim duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
19.Partnerimle kolaylıkla yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
20. Partnerimi bazen daha fazla bağlılık ve duygu göstermesi için zorladığımı hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
21.Partnerime güvenip dayanma konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
22.Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5	6	7
23.Partnerime fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
24.Partnerimin bana ilgi göstermesini sağlayamazsam üzülür ya da kızarım.	1	2	3	4	5	6	7
25. Partnerime hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
26. Partnerimin bana istediğim kadar yakın olmadığını düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7

27.Sorunlarımı ve kaygılarımı genellikle partnerimle paylaşırım.	1	2	3	4	5	6	7
28.Bir ilişkide olmadığım zaman kendimi biraz kaygılı ve güvensiz hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
29.Partnerime güvenip dayanmakta rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
30. Partnerim istediğim kadar yakınımda olmadığında kendimi engellenmiş hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
31. Partnerimden teselli, öğüt ya da yardım istemekten rahatsız olmam.	1	2	3	4	5	6	7
32.İhtiyaç duyduğumda partnerime ulaşamazsam kendimi engellenmiş hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
33.İhtiyaç duyduğumda partnerimden yardım istemek işe yarar.	1	2	3	4	5	6	7
34.Partnerim beni onaylamadığı zaman kendimi gerçekten kötü hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
35.Rahatlama ve güvencenin yanı sıra birçok şey için partnerimi ararım.	1	2	3	4	5	6	7
36. Partnerim benden ayrı zaman geçirdiğinde üzülürüm.	1	2	3	4	5	6	7

EK 3: İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ)

İLİŞKİ DOYUMU ÖLÇEĞİ (İDÖ)

Aşağıda ilişkiniz ile ilgili yedi madde bulunmaktadır. Sunulan ölçeği kullanarak her bir maddenin sizin için ne derece uygun olduğunuzu belirtiniz.

1. Partneriniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?						
1	2	3	4	5	6	7
Hiç karşılıyor						Tamamen karşılıyor

2. Genel olarak ilişkinizden ne kadar memnunsunuz?						
1	2	3	4	5	6	7
Hiç memnun değilim						Tamamen memnunuzum

3. Diğerleri ile karşılaştırıldığında ilişkiniz ne kadar iyi?						
1	2	3	4	5	6	7
Çok daha kötü						Çok daha iyi

4. Ne sıklıkla hiç ilişki yaşamamış olmayı istiyorsunuz?						
1	2	3	4	5	6	7
Hiçbir zaman						Her zaman

5. İlişkiniz ne dereceye kadar sizin başlangıçtaki beklentilerinizi karşılıyor?						
1	2	3	4	5	6	7
Hiç karşılıyor						Tamamen karşılıyor

6. Partnerinizi ne kadar seviyorsunuz?						
1	2	3	4	5	6	7
Hiç sevmiyorum						Çok seviyorum

7. İlişkinizde ne kadar problem var?						
1	2	3	4	5	6	7
Hiç problem yok						Çok fazla problem var

Lütfen herhangi bir öneri veya yorumunuz varsa belirtiniz.

--

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI SOYADI: DİLA SOĞANCI

DOĞUM YERİ: SAMSUN

DOĞUM TARİHİ: 23.03.1992

E-MAIL: dilasoganci@hotmail.com

EĞİTİM DURUMU

2015-2017 İstanbul Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı

2010-2015 Ankara Atılım Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Psikoloji Programı (İngilizce)

2006-2010 Samsun Özel Final Okulları (Türkçe- Matematik)

1998-2006 İstiklal İlköğretim Okulu

Urkund Analysis Result

Analysed Document: 4.05 TEZ TM.docx (D27943596)
Submitted: 2017-05-07 11:29:00
Submitted By: itcomert@fsm.edu.tr
Significance: 13 %

Sources included in the report:

Vahide_ulusoy_tez.docx (D16729838)
8.tez son 20.7.2016..docx (D21203712)
eliftez12.docx (D20526762)
GAMZE KSE-TEZ.docx (D21532478)
TEZ MELİKE İNTİHAL.docx (D27295464)
3.TEZ.docx (D20752729)
LALE ÇELİK_TEZ.pdf (D14612678)
İSTANBUL BİLİM ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTS.docx (D27696889)
AŞKIN genel mdrlk son 2.docx (D20861034)
<http://www.anadiliegitimi.com/cusosbil/issue/4385/60224>
<http://library.cu.edu.tr/tezler/6318.pdf>
http://acikarsiv.ankara.edu.tr/eng/browse/29769/ece_varlik_ozsoy.pdf
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/egitimvetoplum/article/viewFile/5000192845/5000167982>

Instances where selected sources appear:

76

İntihal incelemesi sonuula %13 benzerlik
grlmstir. ngrsten yzkeler indeilir.

Yrd. Do. Dr. Hr Tanı Cmer